ROZSUDOK SÚDU PRVÉHO STUPŇA (tretia komora)

z 5. apríla 2006 *

Vo veci T-279/02,

Degussa AG, so sídlom v Düsseldorfe (Nemecko), v zastúpení: R. Bechtold, M. Karl a C. Steinle, advokáti,

žalobkyňa,

proti

Komisii Európskych spoločenstiev, v zastúpení: A. Bouquet a W. Mölls, splnomocnení zástupcovia, za právnej pomoci H.-J. Freund, advokát, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalovanej,

ktorú v konaní podporuje:

Rada Európskej únie, v zastúpení: E. Karlsson a S. Marquardt, splnomocnení zástupcovia,

vedľajší účastník konania,

* Jazyk konania: nemčina.

ktorej predmetom je v prvom rade návrh na zrušenie rozhodnutia Komisie 2003/674/ES z 2. júla 2002 týkajúceho sa konania o uplatnení článku 81 Zmluvy ES a článku 53 Dohody o EHP (vec C.37.519 — Metionín) [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. EÚ L 255, 2003, s. 1) a subsidiárne návrh na zníženie pokuty uloženej žalobkyni týmto rozhodnutím,

SÚD PRVÉHO STUPŇA
EURÓPSKYCH SPOLOČENSTIEV (tretia komora),

v zložení: predseda komory M. Jaeger, sudcovia V. Tiili a O. Czúcz,
tajomník: K. Andová, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 27. apríla 2005,

vyhlásil tento

Rozsudok

Skutkové okolnosti

1 Degussa AG (Düsseldorf) je nemecká spoločnosť založená v roku 2000 spojením SKW Trostberg a Degussa-Hüls, pričom samotná Degussa-Hüls vznikla v roku 1998 fúziou nemeckých chemických podnikov Degussa AG (Frankfurt nad Mohanom) a Hüls AG (Marl) (ďalej len „Degussa“ alebo „žalobkyňa“). Pôsobí najmä v oblasti

krmív a je jediným podnikom vyrábajúcim všetky tri najdôležitejšie esenciálne aminokyseliny: metionín, lyzín a treonín.

2 Esenciálne aminokyseliny sú aminokyseliny, ktoré organizmus nemôže prirodzene produkovať a ktoré sa v dôsledku toho musia pridávať do potravy. Primárna aminokyselina, ktorej nedostatok prerušuje proteínovú syntézu ďalších aminokyselín, sa nazýva „primárna limitná aminokyselina". Metionín je esenciálna aminokyselina, ktorá sa pridáva do kŕmnych zmesí a do premixov určených pre všetky druhy zvierat. Používa sa najmä v krmivách pre hydinu (pre ktorú predstavuje primárnu limitnú aminokyselinu), ako aj čoraz viac v krmivách pre ošípané a pre zvieratá určené na zvláštne účely.

3 Metionín sa vyskytuje v dvoch základných formách: DL-metionín (ďalej len „DLM") a hydroxyanalóg metionín (ďalej len „HAM"). DLM sa vyrába v kryštalickej forme a jeho aktívny obsah sa blíži hodnote 100%. HAM, s výrobou ktorého začala spoločnosť Monsanto, predchodca podniku Novus International Inc. v 80. rokoch, vykazuje aktívny nominálny obsah v hodnote 88%. V roku 2002 predstavoval približne 50% svetovej spotreby.

4 V rozhodnom čase boli tromi hlavnými svetovými výrobcami metionínu spoločnosti Rhône-Poulenc (teraz Aventis SA), ktorej dcérskou spoločnosťou zodpovednou za výrobu metionínu bola Rhône-Poulenc Animal Nutrition (teraz Aventis Animal Nutrition SA), Degussa a Novus. Rhône-Poulenc vyrábala metionín v oboch jeho formách, zatiaľ čo Degussa vyrábala len DLM a Novus HAM.

5 Dňa 26. mája 1999 predložila Rhône-Poulenc Komisii vyhlásenie, v ktorom pripustila, že sa zúčastnila na karteli týkajúcom sa určovania cien a prideľovania kvót na metionín a požiadala o uplatnenie oznámenia Komisie o neuložení alebo

znížení pokút v prípadoch kartelov [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES C 207, 1996, s. 4, ďalej len „oznámenie o spolupráci").

6 Dňa 16. júna 1999 vykonali úradníci Komisie a Bundeskartellamt (nemecký spolkový protimonopolný úrad) šetrenia podľa článku 14 ods. 3 nariadenia Rady č. 17 zo 6. februára 1962 prvého nariadenia implementujúceho články [81] a [82] zmluvy (Ú. v. ES, 13, 1962, s. 204; Mim. vyd. 08/001, s. 3), účinné v danom období, a to v priestoroch spoločnosti Degussa-Hüls vo Frankfurte nad Mohanom.

7 Po týchto šetreniach poslala Komisia 27. júla 1999 v súlade s článkom 11 nariadenia č. 17 spoločnosti Degussa-Hüls žiadosť o informácie týkajúce sa získaných dokumentov. Degussa-Hüls odpovedala na túto žiadosť 9. septembra 1999.

8 Komisia poslala 7. decembra 1999 žiadosti o informácie aj spoločnostiam Nippon Soda Co. Ltd (ďalej len „Nippon Soda"), Novus International Inc. (ďalej len „Novus") a Sumitomo Chemical Co. Ltd (ďalej len „Sumitomo") a 10. decembra 1999 spoločnosti Mitsui & Co. Ltd. Tieto podniky odpovedali v priebehu februára 2000 a Nippon Soda predložila doplňujúce vyhlásenie 16. mája 2000.

9 Dňa 1. októbra 2001 prijala Komisia oznámenie o výhradách proti piatim výrobcom metionínu, medzi ktorých patrila aj žalobkyňa. To isté oznámenie o výhradách bolo zaslané aj spoločnosti Aventis Animal Nutrition (ďalej len „AAN"), 100% dcérskej spoločnosti Aventis.

10 Komisia vo svojom oznámení o výhradách týmto podnikom vytkla, že sa od roku 1986 do, vo väčšine prípadov, začiatku roka 1999 zúčastnili na trvajúcej dohode v rozpore s článkom 81 ES a článkom 53 Dohody o Európskom hospodárskom priestore (ďalej len „Dohoda o EHP"), ktorá sa týkala celého EHP. Podľa Komisie spočívala predmetná dohoda v určovaní cien metionínu, zavedení mechanizmu uplatňovania zvýšenia cien, prideľovania vnútroštátnych trhov a kvót podielov na trhu, v dozornom mechanizme a mechanizme uplatňovania týchto dohôd.

11 Všetci účastníci konania predložili svoje písomné pripomienky v odpovedi na oznámenie o výhradách Komisie, pričom Aventis a AAN informovali Komisiu, že v mene oboch spoločností predkladajú len jednu odpoveď.

12 Komisia dostala odpovede medzi 10. a 18. januárom 2002. Aventis, AAN (ďalej spoločne len „Aventis/AAN") a Nippon Soda uznali porušenie a pripustili vecnú správnosť skutkových zistení ako celku. Degussa rovnako pripustila porušenie, avšak len za obdobie rokov 1992 až 1997. Vypočutie dotknutých podnikov sa konalo 25. januára 2002.

13 Vzhľadom na to, že sa Aventis/AAN, Degussa a Nippon Soda zúčastnili na trvajúcej dohode a/alebo na zosúladenom konaní týkajúcich sa celého EHP, v rámci ktorých sa dohodli na cenových cieľoch pre výrobky, prijali a zaviedli mechanizmus uplatňovania zvýšenia cien, vymieňali si informácie o objemoch predaja a podieloch na trhu a monitorovali a presadzovali svoje dohody, Komisia na konci konania prijala rozhodnutie 2003/674/ES z 2. júla 2002 týkajúce sa konania o uplatnení článku 81 Zmluvy ES a článku 53 Dohody o EHP (vec C.37.519 — Metionín) [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. EÚ L 255, 2003, s. 1, ďalej len „Rozhodnutie").

14 V odôvodneniach č. 63 až 81 Rozhodnutia Komisia opisuje kartel tak, že jeho cieľom je stanovenie cenového rozpätia a „absolútne najnižších cien". Účastníci sa údajne dohodli na potrebe zvýšenia svojich cien a na preskúmaní toho, čo je trh schopný akceptovať. Následne došlo k postupnému zvyšovaniu cien v niekoľkých „kampaniach", ktorých vykonávanie sa vyhodnocovalo na stretnutiach kartelu. Okrem toho si účastníci vymieňali informácie o objemoch predaja a výrobných kapacitách, ako aj o odhadoch uvedených veličín vzhľadom na celkový rozsah trhu.

15 Pokiaľ ide o uskutočňovanie cenových cieľov, Komisia zdôraznila, že predaj podliehal dohľadu účastníkov, ktorí na pravidelných stretnutiach zhromažďovali a skúmali údaje, ktoré si vymenili, avšak bez toho, aby existoval systém spravovania objemov kombinovaný s kompenzačným mechanizmom, aj keď Degussa v tomto zmysle predložila návrh. Pravidelné mnohostranné (viac ako 25 v období rokov 1986 až 1999) a dvojstranné stretnutia tvorili základnú zložku organizácie kartelu. Mali formu stretnutí „na najvyššej úrovni" a odbornejších stretnutí na úrovni spolupracovníkov.

16 Nakoniec fungovanie kartelu sa uskutočnilo v troch odlišných etapách. Prvá, počas ktorej ceny stúpali, trvala od februára 1986 do roku 1989 a skončila, keď svoju účasť na karteli ukončila Sumitomo a na trh vstúpila Monsanto a HAM. V priebehu druhej etapy, od roku 1989 do roku 1991, začali ceny prudko klesať. Členovia kartelu teda hľadali spôsob ako zareagovať na túto novú situáciu (znovu získať podiely na trhu alebo sa sústrediť na ceny) a po niekoľkých stretnutiach, ktoré sa konali v rokoch 1989 a 1990 dospeli k záveru, že je potrebné sústrediť svoje úsilie na zvýšenie cien. Počas tretej a poslednej etapy, ktorá trvala od roku 1991 do februára 1999, viedlo zvýšenie objemu predaja HAM vyrábaného spoločnosťou Monsanto (Novus od roku 1991) účastníkov kartelu predovšetkým k udržaniu úrovne cien.

17 Rozhodnutie obsahuje najmä tieto ustanovenia:

„Článok 1

Spoločnosti Aventis... a [AAN], spoločne zodpovedné, Degussa... a Nippon Soda... porušili článok 81 ods. 1 Zmluvy a článok 53 ods. 1 Dohody o EHP tým, že sa spôsobom a v rozsahu, ktoré sú opísané v odôvodneniach, zúčastnili súboru dohôd a zosúladených postupov v odvetví metionínu.

Porušenia sa dopustili

— od februára 1986 do februára 1999.

...

Článok 3

Za porušenia uvedené v článku 1 sa podnikom uvedeným v tom istom článku ukladajú tieto pokuty:

— spoločnosti Degussa..., pokuta vo výške 118 125 000 eur,

— spoločnosti Nippon Soda..., pokuta vo výške 9 000 000 eur

...“ [*neoficiálny preklad*]

18 Komisia bez toho, aby na ne výslovne odkazovala, uplatnila na účely výpočtu pokuty, v zásade metodológiu vymedzenú v usmerneniach k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 Zmluvy o ESUO (Ú. v. ES C 9, 1998, s. 3; Mim. vyd. 08/001, s. 171, ďalej len „usmernenia"), ako aj v oznámení o spolupráci.

19 Na účely určenia základnej čiastky pokuty Komisia v prvom rade vychádzala zo závažnosti porušenia. Konštatovala, že vzhľadom na povahu predmetného správania, jeho dopad na trh s metionínom a veľkosť relevantného geografického trhu sa podniky uvedené v Rozhodnutí dopustili veľmi závažného porušenia článku 81 ods. 1 ES a článku 53 ods. 1 Dohody o EHP (odôvodnenia č. 270 až 293).

20 Komisia okrem toho usúdila, že vzhľadom na skutočnú ekonomickú kapacitu podnikov spôsobiť významnú ujmu hospodárskej súťaži je potrebné uplatniť rozdielne zaobchádzanie a stanoviť pokutu na úrovni, ktorá zabezpečí dostatočne odstrašujúci účinok, a domnievala sa, že s ohľadom na značné rozdiely vo veľkosti podnikov je potrebné vziať za základ ich podiely na svetovom trhu s metionínom a že v dôsledku toho tvoria Rhône-Poulenc a Degussa prvú kategóriu podnikov a samotný Nippon Soda druhú kategóriu. Komisia preto stanovila východiskové sumy pokút pre Aventis/AAN a Degussa na 35 miliónov eur a pre Nippon Soda na 8 miliónov (odôvodnenia č. 294 až 302).

21 Na zabezpečenie dostatočne odstrašujúceho účinku a s ohľadom na skutočnosť, že veľké podniky majú k dispozícii právne a ekonomické znalosti a infraštruktúry, ktoré im umožňujú lepšie posúdiť porušovanie, ktoré predstavuje ich správanie, a dôsledky, ktoré z toho vyplývajú z hľadiska práva hospodárskej súťaže, Komisia nakoniec dospela k záveru, že východisková suma pokút uložených spoločnostiam

Aventis/AAN a Degussa, ktorá bola vypočítaná v závislosti od relatívneho významu podniku na relevantnom trhu, sa mala navýšiť, aby sa zohľadnila veľkosť a celkové zdroje týchto dvoch podnikov. Komisia teda rozhodla, že je potrebné zvýšiť východiskovú sumu pokuty pre Aventis/AAN a Degussa o 100% na 70 miliónov eur (odôvodnenia č. 303 až 305).

22 Po druhé, pokiaľ ide o dĺžku trvania porušenia, Komisia sa domnievala, že Aventis/AAN, Degussa a Nippon Soda sa zúčastňovali na porušení nepretržite od februára 1986 do februára 1999, teda dvanásť rokov a desať mesiacov. Východiskové sumy pokút stanovené v závislosti od závažnosti porušenia sa v dôsledku toho zvýšili o 10% za rok a o 5% za polrok, teda o 125%. Základná čiastka pokuty bola teda stanovená na 157,5 miliónov eur, pokiaľ ide o spoločnosti Aventis/AAN a Degussa, a na 18 miliónov, pokiaľ ide o Nippon Soda (odôvodnenia č. 306 až 312).

23 Po tretie sa Komisia domnieva, že voči podnikom, ktoré sa zúčastnili na porušení, neexistujú žiadne priťažujúce ani poľahčujúce okolnosti (odôvodnenia č. 313 až 331).

24 Po štvrté a nakoniec Komisia uplatnila oznámenie o spolupráci a na základe časti B uvedeného oznámenia znížila pre Aventis/AAN pokutu o 100%. Naopak sa domnievala, že Nippon Soda a Degussa nespĺňali podmienky ani na veľmi podstatné zníženie pokuty na základe časti B, ani podmienky na podstatné zníženie pokuty na základe časti C oznámenia o spolupráci. Komisia však pripustila, že Nippon Soda splnila podmienky stanovené v časti D bode 2 prvej a druhej zarážke uvedeného oznámenia a že Degussa splnila podmienky stanovené v časti D bode 2 prvej zarážke tohto oznámenia a v dôsledku toho znížila výšku pokút uložených týmto podnikom o 50% a o 25% (odôvodnenia č. 332 až 355).

Konanie a návrhy účastníkov konania

25 Žalobkyňa návrhom podaným do kancelárie Súdu prvého stupňa 16. septembra 2002 podala žalobu, na základe ktorej sa začalo toto konanie.

26 Rada podala 13. decembra 2002 návrh na vstup vedľajšieho účastníka do konania. Uznesením z 13. februára 2003 predseda štvrtej komory Súdu prvého stupňa vyhovel tomuto návrhu Rady na podporu návrhov Komisie.

27 Rozhodnutím Súdu prvého stupňa bol sudca spravodajca pridelený k tretej komore, ktorej bola z tohto dôvodu táto vec pridelená.

28 Súd prvého stupňa vyzval v rámci opatrení na zabezpečenie priebehu konania upravených v článku 64 jeho rokovacieho poriadku účastníkov konania, aby odpovedali na niektoré otázky a predložili niektoré dokumenty. Účastníci konania tejto žiadosti vyhoveli.

29 Súd prvého stupňa (tretia komora) rozhodol na základe správy sudcu spravodajcu o otvorení ústnej časti konania. Prednesy účastníkov konania a ich odpovede na otázky, ktoré im Súd prvého stupňa položil, boli vypočuté počas pojednávania 27. apríla 2005.

30 Žalobkyňa navrhuje, aby Súd prvého stupňa:

— zrušil Rozhodnutie,

— subsidiárne znížil výšku pokuty, ktorá jej bola uložená,

— zaviazal Komisiu na náhradu trov konania.

31 Komisia navrhuje, aby Súd prvého stupňa:

— zamietol žalobu,

— zaviazal žalobkyňu na náhradu trov konania.

32 Rada navrhuje, aby Súd prvého stupňa:

— zamietol žalobu,

— rozhodol o trovách konania podľa práva.

Právny stav

33 Žalobkyňa na podporu svojej žaloby v podstate uvádza štyri žalobné dôvody. Prvý žalobný dôvod, v rámci ktorého žalobkyňa uvádza námietku nezákonnosti článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17, je založený na porušení zásady zákonnosti trestov. Druhý žalobný dôvod je založený na nesprávnom posúdení, pokiaľ ide o jednotnú a nepretržitú povahu porušenia a pokiaľ ide o dĺžku trvania porušenia, na ktorom sa

žalobkyňa podieľala. Tretí žalobný dôvod je založený na nesprávnom skutkovom a právnom posúdení a porušení zásad proporcionality, zákazu retroaktivity trestov a rovnosti zaobchádzania a povinnosti odôvodnenia pri stanovení výšky pokuty. Nakoniec štvrtý žalobný dôvod je založený na porušení zásad „dodržiavania profesijného tajomstva", správneho úradného postupu a prezumpcie neviny.

I — *O prvom žalobnom dôvode založenom na porušení zásady zákonnosti trestov*

A — *O námietke nezákonnosti článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17*

1. Tvrdenia účastníkov konania

34 Žalobkyňa vzniesla námietku nezákonnosti podľa článku 241 ES a tvrdí, že článok 15 ods. 2 nariadenia č. 17, teda ustanovenie, ktoré Komisiu oprávňuje na ukladanie pokút v prípade porušenia súťažného práva Spoločenstva, porušuje zásadu zákonnosti trestov, ktorá je dôsledkom zásady právnej istoty, všeobecnej zásady práva Spoločenstva, vzhľadom na to, že toto ustanovenie dostatočne nepredurčuje rozhodovaciu prax Komisie.

35 Žalobkyňa na úvod pripomína, že zásada zákonnosti trestov je zakotvená v článku 7 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „EDĽP") ktorý stanovuje, že „nesmie byť uložený trest prísnejší, než aký bolo možné uložiť v čase spáchania trestného činu". Dodáva, že tá istá zásada (*nulla poena sine lege*) je tiež zakotvená v článku 49 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie vyhlásenej 7. decembra 2000 v Nice (Ú. v. ES C 364, s. 1) (ďalej len „Charta") a tvorí neoddeliteľnú súčasť ústavných tradícií členských štátov (pozri napríklad článok 103 ods. 2 nemeckej ústavy). Z tejto zásady podľa výkladu Európskeho súdu pre ľudské

práva a Súdneho dvora vyplýva tak zásada zákazu retroaktivity, ako aj zásada zákonnosti trestov (pozri najmä ESĽP, rozsudok S.W. v. Spojené kráľovstvo z 22. novembra 1995, séria A č. 335, § 35, a rozsudok Súdneho dvora z 12. decembra 1996, X, C-74/95 a C-129/95, Zb. s. I-6609, bod 25). Podľa judikatúry Súdneho dvora je zásada zákonnosti trestov prejavom zásady právnej istoty, ktorá sa považuje za všeobecnú zásadu práva Spoločenstva (rozsudky Súdneho dvora z 12. novembra 1981, Salumi a i., 212/80 až 217/80, Zb. s. 2735, bod 10, a z 22. februára 1984, Kloppenburg, 70/83, Zb. s. 1075, bod 11) a ktorá najmä vyžaduje, aby právne predpisy Spoločenstva boli pre osoby podliehajúce súdnej právomoci jasné a predvídateľné a aby pokiaľ ide o právnu úpravu, ktorá môže mať finančné následky, požiadavka istoty a predvídateľnosti predstavovala požiadavku, ktorá je nastolená s osobitnou nevyhnutnosťou, aby sa umožnilo dotknutým osobám presne poznať rozsah povinností, ktoré sú im uložené (pozri rozsudok Súdneho dvora z 13. marca 1990, Komisia/Francúzsko, C-30/89, Zb. s. I-691, bod 23 a tam citovanú judikatúru).

36 Pokiaľ ide o kritériá umožňujúce posúdiť, či je „zákon" dostatočne jasný a predvídateľný v zmysle článku 7 ods. 1 EDĽP, žalobkyňa pripomína, že Európsky súd pre ľudské práva vyžaduje, aby bol dotknutým osobám prístupný a jeho formulácia bola dostatočne presná, aby týmto osobám umožnila — pri zabezpečení odbornej rady v prípade potreby — posúdiť dôsledky, ktoré môžu vyplývať z určitého aktu, a to v miere, ktorá je rozumná vzhľadom na okolnosti prípadu. Podľa Európskeho súdu pre ľudské práva však zákon, ktorý udeľuje diskrečnú právomoc, sám osebe neodporuje tejto požiadavke pod podmienkou, že rozsah a spôsoby výkonu takej právomoci sú definované so zreteľom na sledovaný legitímny cieľ dostatočne jasné, aby jednotlivcovi poskytovali primeranú ochranu proti svojvôli (ESĽP, rozsudky Margara a Roger Andersson v. Švédsko z 25. februára 1992, séria A č. 226, § 75, a Malone v. Spojené kráľovstvo z 2. augusta 1984, séria A č. 82, § 66).

37 Žalobkyňa tvrdí, že zásada zákonnosti trestov sa uplatní tak na trestnoprávne sankcie, ako aj na sankcie, ktoré nemajú striktne trestnoprávnu povahu, teda aj na článok 15 ods. 2 nariadenia č. 17, a to bez ohľadu na otázku právnej povahy pokút

uložených Komisiou na základe tohto ustanovenia. Súdny dvor sa totiž domnieval, že „sankciu, hoci nie je trestnoprávnej povahy, možno uložiť iba vtedy, ak spočíva na jasnom a jednoznačnom právnom základe“ (rozsudky Súdneho dvora z 25. septembra 1984, Könecke, 117/83, Zb. s. 3291, bod 11, a z 18. novembra 1987, Maizena, 137/85, Zb. s. 4587, bod 15). Údaj v článku 15 ods. 4 nariadenia č. 17, podľa ktorého rozhodnutia Komisie, ktorými sa ukladajú pokuty za porušenie súťažného práva Spoločenstva „nemajú trestnoprávnu povahu“ je v tejto súvislosti bezvýznamný, keďže označenie právneho aktu nie je pri jeho posúdení rozhodujúce (ESĽP, rozsudok Engel a i. v. Holandsko z 8. júna 1976, séria A č. 22, § 81). Naopak, zo závažnosti uložených pokút a z ich represívnej a preventívnej funkcie vyplýva, že v podstate majú takmer trestnoprávnu povahu, či dokonca trestnoprávnu povahu v širšom zmysle.

38 Tento výklad je okrem toho v súlade s výkladom Európskeho súdu pre ľudské práva, pokiaľ ide o pojem trestné obvinenie (ESĽP, rozsudky Belilos v. Švajčiarsko z 29. apríla 1988, séria A č. 132, § 62 a 68; Öztürk v. Nemecko z 21. februára 1984, séria A č. 73, § 46 a nasl., a Engel a i. v. Holandsko, už citovaný v bode 37 vyššie, § 80 a nasl.), podľa ktorého aj nižšie pokuty uložené v správnom konaní majú trestnoprávnu povahu. Žalobkyňa sa a *fortiori* domnieva, že vzhľadom na výšku pokút uložených Komisiou za porušenie práva Spoločenstva je tomu tak aj v prejednávanej veci.

39 Žalobkyňa pripomína, že podľa Súdneho dvora, je požiadavka právnej jasnosti „osobitne naliehavá v oblasti, kde akákoľvek neistota môže spôsobiť... uloženie obzvlášť citlivých sankcií“ (rozsudok Súdneho dvora z 10. júla 1980, Komisia/Spojené kráľovstvo, 32/79, Zb. s. 2403, bod 46), čo je aj prípad pokút uložených na základe článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17.

40 Žalobkyňa okrem toho zdôrazňuje, že z rozdelenia právomocí medzi Radou a Komisiou stanoveného v článkoch 83 ES a 85 ES vyplýva, že len Rada je oprávnená vydávať nariadenia alebo smernice potrebné na uplatnenie zásad uvedených v článkoch 81 ES a 82 ES. Z požiadaviek vychádzajúcich zo zásady zákonnosti trestov teda vyplýva, že Rada nie je oprávnená delegovať na Komisiu právomoc ukladať pokuty v prípade neexistencie dostatočne určitého systému.

41 Žalobkyňa však tvrdí, že Komisia má právomoc vyšetrovať, vznášať obvinenia a zároveň súdiť. Takéto právomoci, ktoré sú v rozpore s ústavnými tradíciami členských štátov, by mali byť upravené jasnými a jednoznačnými pravidlami. Žalobkyňa sa tak domnieva, že nariadenie Rady implementujúce články 81 ES a 82 ES má presne vymedziť obsah, cieľ a intenzitu sankcií. Okrem toho, zásada zákonnosti trestov vyžaduje stanovenie maximálnej výšky, ktorá by nemala byť neprimerane vysoká, aby pokuta nezískala trestnoprávnu povahu. Za predpokladu, že pokuta môže byť neobmedzená, by totiž v konečnom dôsledku nebola vopred stanovená Radou, ale uložená Komisiou ako výkonným orgánom.

42 Žalobkyňa sa domnieva, že článok 15 ods. 2 nariadenia č. 17 nespĺňa vyššie opísané požiadavky vyplývajúce zo zásady zákonnosti trestov.

43 Po prvé tvrdí, že nariadenie č. 17 nestanovuje prípady, v ktorých sa má za porušenie článkov 81 ES a 82 ES uložiť pokuta, a ponecháva tak Komisii diskrečnú právomoc rozhodnúť o účelnosti tejto pokuty. V tejto súvislosti pripomína rozsudok Súdneho dvora z 12. júla 1979, BMW Belgicko a i./Komisia (32/78, 36/78 až 82/78, Zb. s. 2435, bod 53), podľa ktorého má Komisia úplnú slobodu pri výkone svojej diskrečnej právomoci, ktorou disponuje pri rozhodovaní o uložení alebo neuložení pokuty.

44 Po druhé žalobkyňa tvrdí, že článok 15 ods. 2 nariadenia č. 17 neobsahuje maximálnu výšku. Žalobkyňa sa tak domnieva, že tento rámec nie je zlučiteľný so zásadou zákonnosti trestov a na Komisiu prenáša právomoc, ktorá podľa Zmluvy prináleží Rade. Výška pokuty nie je v skutočnosti vopred stanovená nariadením, ale výlučne Komisiou, a to spôsobom, ktorý nie je ani predvídateľný, ani preskúmateľný (pozri rozsudok Komisia/Francúzsko, už citovaný v bode 35 vyššie, bod 23, a tam citovanú judikatúru). Nutnosť zabezpečiť odstrašujúci účinok pokuty nemôže ospravedlniť skutočnosť, že nie je stanovená maximálna možná výška, pokiaľ má byť táto požiadavka zlučiteľná so základnou zásadou práva Spoločenstva s vyššou právnou silou, ktorou je zásada zákonnosti trestov (rozsudky Kloppenburg, už citovaný v bode 35 vyššie, bod 11, a Salumi a i., už citovaný v bode 35 vyššie, bod 10).

45 Po tretie žalobkyňa upozorňuje, že normotvorca nestanovil, s výhradou závažnosti a dĺžky trvania porušenia, žiadne kritériá na určenie výšky pokuty. Tieto dve kritériá však nemajú v praxi žiadny obmedzujúci účinok na voľnú úvahu Komisie. Na jednej strane totiž Komisia nie je viazaná žiadnym záväzným alebo taxatívnym zoznamom kritérií, ktoré by sa museli povinne zohľadňovať (uznesenie Súdneho dvora z 25. marca 1996, SPO a i./Komisia, C-137/95 P, Zb. s. I-1611, bod 54, a rozsudok Súdneho dvora z 17. júla 1997, Ferriere Nord/Komisia, C-219/95 P, Zb. s. I-4411, bod 33; rozsudok Súdu prvého stupňa z 20. marca 2002, HFB a i./Komisia, T-9/99, Zb. s. II-1487, bod 443) a na druhej strane Komisia berie do úvahy mnoho priťažujúcich a poľahčujúcich okolností, ktoré osoby podliehajúce súdnej právomoci nemôžu vopred poznať.

46 Okrem toho požiadavky vychádzajúce z dodržovania zásady rovnosti zaobchádzania neumožňujú vyvážiť túto nepresnosť vzhľadom na to, že podľa judikatúry, nemá Komisia povinnosť dbať na to, aby konečné sumy pokút odrážali všetky odlišnosti medzi dotknutými podnikmi, pokiaľ ide o ich obrat (rozsudok Súdu prvého stupňa z 20. marca 2002, LR AF 1998/Komisia, T-23/99, Zb. s. II-1705, bod 278).

47 Tvrdenie žalobkyne malo oporu v rozsudku Bundesverfassungsgericht (nemecký ústavný súd), podľa ktorého trestnoprávna norma, ktorá ako maximálnu výšku trestu stanovuje majetok odsúdeného, sa musí zrušiť ako odporujúca zásade zákonnosti trestov (rozsudok z 20. marca 2002, BvR 794/95, NJW 2002, s. 1779). Na rozdiel od tvrdení Rady neobsahuje článok 81 ods. 2 nemeckého zákona o obmedzovaní hospodárskej súťaže [Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen (GWB)] žiadne ustanovenie podobné článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17, lebo zákonodarca sa takejto úpravy dobrovoľne vzdal.

48 Po štvrté žalobkyňa uvádza, že rozhodovacia prax Komisie potvrdzuje dôvodnosť jej tvrdenia. Táto prax je poznačená veľkými rozdielmi medzi výškami uložených pokút a prudkým zvýšením uvedených súm v nedávnej dobe. Zdôrazňuje tak najmä, že osem z desiatich najvyšších pokút bolo uložených po roku 1998 a že pokuta v rekordnej výške 855,23 miliónov eur, z ktorých 462 miliónov jednému podniku, bola uložená v roku 2001 vo veci nazvanej „vitamíny" [rozhodnutie Komisie K(2001) 3695, konečné znenie, z 21. novembra 2001, vec COMP/E-1/37.512]. Posledná uvedená suma je pätnásťkrát vyššia ako priemerná výška pokút uložených v rokoch 1994 až 2000 a druhá najvyššia pokuta za rok 2001 [rozhodnutie Komisie K(2001) 4573, konečné znenie, COMP/E-1/36.212 — Samoprepisovací papier] predstavuje šesťnásobok tejto priemernej hodnoty.

49 Po piate sa žalobkyňa domnieva, že súčasný systém nemožno odôvodniť nutnosťou odstrašujúceho účinku, ktorý majú mať pokuty voči podnikom. Žalobkyňa totiž na jednej strane pripúšťa, že hoci presná výška pokuty nemusí byť vopred určiteľná, odstrašujúci cieľ však neoprávňuje Radu, aby opomenula „jasne vymedziť právomoci zverené Komisii". Na druhej strane poznamenáva, že nedostatok aspoň minimálnej predvídateľnosti pokuty v skutočnosti podniky odradzuje od spolupráce s Komisiou. Možnosť odhadnúť, hoci len približne, možné dôsledky konania by naopak mohlo omnoho lepšie zabezpečiť sledovaný odstrašujúci účinok podobne, ako je tomu vo vnútroštátnych právnych predpisoch.

50 Po šieste žalobkyňa tvrdí, že usmernenia nemožno považovať za zmiernenie nezákonnosti článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17. Na jednej strane uvedené usmernenia nemôžu podľa nej predstavovať právny akt v zmysle článku 249 ES a na druhej strane oprávnenie prijímať ustanovenia v tejto oblasti má podľa článku 83 ES len Rada. Domnieva sa, že dodržiavanie zásady zákonnosti trestov teda prináleží Rade. Z tých istých dôvodov nemôže neobmedzená právomoc priznaná Súdnemu dvoru článkom 17 nariadenia č. 17 vyvážiť nezákonnosť článku 15 ods. 2 toho istého nariadenia. Žalobkyňa totiž pripomína, že aj napriek tejto právomoci prináleží v prvom rade Komisii, aby v priebehu správneho konania určila výšku pokuty a zistila skutkový stav. Navyše žalobkyňa pripomína, že neurčitosť článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a neexistencia kritérií preskúmania by viedli k tomu, že by neobmedzená právomoc priznaná súdom Spoločenstva bola zbavená svojho zmyslu. Žalobkyňa nakoniec poznamenáva, že od osôb podliehajúcich súdnej právomoci nemožno požadovať, aby z dôvodu nedostatočne určitého právneho rámca ukladania pokút systematicky podávali opravné prostriedky. Dodáva, že náprava chýb normotvorcu zo strany súdu Spoločenstva by bola prekročením úloh súdnictva, a teda by bola s ohľadom na článok 7 ods. 1 ES spochybniteľná.

51 Komisia sa domnieva, že tvrdenie žalobcu nie je dôvodné.

52 Zdôrazňuje, že článok 15 ods. 2 nariadenia č. 17 predstavuje jasný a jednoznačný právny základ, ktorý podnikom umožňuje predvídať možné dôsledky ich aktov s dostatočnou presnosťou.

53 Okrem toho pripomína, že pri výkone voľnej úvahy, ktorou disponuje, musí dodržiavať kritériá závažnosti a dĺžky trvania porušenia, ktoré sú stanovené v uvedenom článku, všeobecné zásady práva Spoločenstva, najmä zásadu proporcionality a rovnosti zaobchádzania, ako aj judikatúru Súdneho dvora a Súdu prvého stupňa. Komisia tak tvrdí, že uvedené zásady musí dodržiavať vždy, keď využíva svoju diskrečnú právomoc (pozri, pokiaľ ide o dodržiavanie zásady rovnosti zaobchádzania, rozsudky Súdu prvého stupňa z 20. marca 2002, Brugg Rohrsysteme/Komisia, T-15/99, Zb. s. II-1613, bod 149 a nasl., a z 9. júla 2003,

Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients/Komisia, T-224/00, Zb. s. II-2597, body 69, 207, 281 a 308; návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Ruiz-Jarabo Colomer k rozsudku Súdneho dvora zo 7. januára 2004, Aalborg Portland a i./Komisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Zb. s. I-123, s. I-133, bod 96 a nasl.).

54 V rozpore s tvrdeniami žalobkyne nemožno v tejto súvislosti z rozsudku BMW Belgium a i./Komisia, už citovaného v bode 43 vyššie, vyvodiť, že by sa toto preskúmanie nevzťahovalo na rozhodnutie o uložení alebo neuložení pokuty. V tejto veci totiž skutočnosť, že Súdny dvor pripustil možnosť Komisie uložiť pokutu predajcom, zatiaľ čo v predchádzajúcich veciach to neurobil, neznamená, že právomoc Komisie uložiť alebo neuložiť pokutu je neobmedzená, ale že výkon tejto právomoci sa musí zakladať na objektívnych dôvodov zodpovedajúcich účelu ustanovenia, ktoré Komisii túto právomoc zveruje.

55 Žalobkyňa nie je oprávnená sa odvolávať na skutočnosť, že Rozhodnutie bolo „prekvapivým rozhodnutím" vzhľadom na to, že odstrašujúca funkcia pokuty predpokladá, že podniky si môžu pokutu vopred vypočítať a porovnať ju s predpokladaným ziskom. Komisia pripomína, že žalobkyňa v každom prípade nebola oprávnená legitímne očakávať, že jej nebude uložená vyššia pokuta ako najvyššie pokuty uložené počas porušenia (rozsudky LR AF 1998/Komisia, už citovaný v bode 46 vyššie, bod 241, a Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients/Komisia, už citovaný v bode 53 vyššie, body 63 a 64).

56 Okrem toho neobmedzená právomoc Súdu prvého stupňa, ako aj prijatie usmernení v januári 1998, ktoré boli vyhlásené za zlučiteľné s článkom 15 ods. 2 nariadenia č. 17, odporujú stanovisku žalobkyne, podľa ktorého je určovanie pokuty svojvoľné a netransparentné.

57 Rade rovnako nemožno vytýkať, že na Komisiu preniesla právomoc v rozpore so Zmluvou, a to vzhľadom na to, že článok 15 ods. 2 nariadenia č. 17, vďaka kritériám, ktoré zmieňuje a ktorých výklad podali súdy Spoločenstva, a vďaka požiadavke dodržovania všeobecných zásad práva Spoločenstva predstavuje dostatočne určitý právny základ s ohľadom na cieľ sledovaný pri ukladaní pokút. Výhrada založená na tom, že usmernenia nemôžu zmierniť neurčitosť tohto ustanovenia, je teda bezpredmetná. Tieto usmernenia okrem toho zlepšili právnu istotu a transparentnosť rozhodovacieho procesu.

58 Nakoniec, pokiaľ ide o zvyšovanie sumy pokút za posledné roky, Komisia na jednej strane zdôrazňuje, že zvyšovanie obratu podnikov od 60. rokov samo osebe odôvodňuje priestor, ktorý Komisii ponecháva napadnuté ustanovenie a na druhej strane, že podľa ustálenej judikatúry (rozsudok Súdneho dvora zo 7. júna 1983, Musique diffusion française a i./Komisia, 100/80 až 103/80, Zb. s. 1825, body 108 a 109; rozsudky Súdu prvého stupňa LR AF 1998/Komisia, už citovaný v bode 46 vyššie, bod 237, a z 12. júla 2001, Tate & Lyle a i./Komisia, T-202/98, T-204/98 a T-207/98, Zb. s. II-2035, body 144 a 145), Komisia musí zvyšovať pokuty, aby posilnila ich odstrašujúci účinok. Táto diskrečná právomoc však nie je neobmedzená, keďže Súdny dvor a Súd prvého stupňa preskúmavajú, či zvýšenia, o ktorých Komisia rozhodla, sú odôvodnené uvedeným záujmom (rozsudky Súdu prvého stupňa zo 14. mája 1998, Sarrió/Komisia, T-334/94, Zb. s. II-1439, body 323 až 335, a z 20. marca 2002, Lögstör Rör/Komisia, T-16/99, Zb. s. II-1633, bod 251). Nakoniec poznamenáva, že napriek tomuto zvyšovaniu úrovne pokút sú zjavné, závažné a dlhodobé porušenia stále relatívne časté.

59 Rada, ktorá vstúpila do konania ako vedľajší účastník, sa domnieva, že námietka nezákonnosti článku 15 nariadenia č. 17 sa musí zamietnuť ako nedôvodná. Rada pripúšťa, že pokuta, hoci je inou ako trestnoprávnou sankciou, sa musí opierať o jasný a jednoznačný právny základ. Zastáva však názor, že článok 15 nariadenia č. 17 túto požiadavku spĺňa. Okrem toho pripomína, že zásada *nulla poena sine lege* sa podľa odseku 4 toho istého článku uplatňuje len na trestnoprávne sankcie, čo nie

je prípad pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17. Požiadavky vychádzajúce z tejto zásady sa teda nemôžu v prejednávanej veci uplatniť (rozsudok Maizena, už citovaný v bode 37 vyššie, bod 14; ESĽP, rozsudok Welch v. Spojené kráľovstvo z 9. februára 1995, séria A č. 307).

60 Okrem toho sa Rada domnieva, že výška sankcie je dostatočne určená, keďže článok 15 ods. 2 nariadenia č. 17 stanovuje maximálnu výšku pokuty v závislosti od obratu dotknutého podniku. Maximálnu možnú výšku nemožno upraviť inak, lebo rozhodnutia Komisie sa týkajú osobitných prípadov. Voľná úvaha Komisie, ktorá nie je zďaleka absolútna, je okrem toho obmedzená povinnosťou zohľadnenia kritérií dĺžky trvania a závažnosti porušenia, ktoré stanoví uvedený článok. Komisia musí dodržiavať aj zásady proporcionality a zákazu diskriminácie.

61 Rada sa domnieva, že je ťažké vymedziť reštriktívnejší rámec, ktorý by umožňoval vziať do úvahy okolnosti každého porušenia a zabezpečiť dostatočný odstrašujúci účinok. Súd prvého stupňa okrem toho nikdy nespochybnil platnosť článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17, ale skôr ju potvrdzoval (rozsudok Tate & Lyle a i./Komisia, už citovaný v bode 58 vyššie, body 98 až 101).

62 Pokiaľ ide o výhradu žalobkyne založenú na tom, že sa prax Komisie vyznačuje značnými rozdielmi vo výške uložených pokút a ich prudkým nárastom v poslednej dobe, Rada uvádza, že tieto zistenia iba odrážajú skutočnosť, že výšky obratu predmetných podnikov sú odlišné a že veľkosť dotknutých podnikov rastie.

63 Rovnako je chybné tvrdiť, že Komisia kumuluje funkcie vyšetrovacieho, obviňujúceho a súdneho orgánu, keďže Komisia podlieha preskúmaniu v rámci neobmedzenej právomoci, a teda ju nemožno považovať za sudcu a účastníka konania.

64 To isté platí o tvrdení, podľa ktorého preniesla Rada na Komisiu svoju právomoc stanovovania pokút. Rada totiž pripomína, že prenesenie právomoci na Komisiu sa týka len prijímania rozhodnutí na základe článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17, ktorý je vyjadrením právomoci Rady. To je v súlade s článkom 202 treťou zarážkou ES.

65 Nakoniec Rada poznamenáva, že na rozdiel od tvrdení žalobkyne existujú porovnateľné pravidlá na úrovni členských štátov, a to najmä vo Švédsku a v Nemecku.

2. Posúdenie Súdom prvého stupňa

66 Je potrebné pripomenúť, že z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že zásada zákonnosti trestov je dôsledkom zásady právnej istoty predstavujúcej všeobecnú zásadu práva Spoločenstva, ktorá vyžaduje najmä jasnosť a presnosť všetkých predpisov Spoločenstva, osobitne pokiaľ tieto predpisy ukladajú alebo umožňujú ukladať sankcie, aby dotknuté osoby mohli jednoznačne poznať práva a povinnosti, ktoré z nich vyplývajú a podľa toho konať (pozri v tomto zmysle rozsudky Súdneho dvora z 9. júla 1981, Gondrand Frères a Garancini, 169/80, Zb. s. 1931, bod 17; Maizena, už citovaný v bode 37 vyššie, bod 15; z 13. februára 1996, van Es Douane Agenten, C-143/93, Zb. s. I-431, bod 27, a X, už citovaný v bode 35 vyššie, bod 25).

67 Táto zásada, ktorá je súčasťou ústavných tradícií spoločných členským štátom a ktorá bola zakotvená v rôznych medzinárodných zmluvách, najmä v článku 7 EDĽP, platí tak pre normy trestnoprávnej povahy, ako aj pre osobitné správne nástroje, ktoré ukladajú alebo umožňujú ukladať správne sankcie (pozri rozsudok Maizena, už citovaný v bode 37 vyššie, body 14 a 15, a tam citovanú judikatúru). Uplatňuje sa nielen na normy, ktoré stanovujú znaky skutkovej podstaty porušenia, ale rovnako aj na tie normy, ktoré definujú následky vyplývajúce z porušenia týchto uvedených noriem (pozri v tomto zmysle rozsudok X, už citovaný v bode 35 vyššie, body 22 a 25).

68 V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že podľa článku 7 ods. 1 EDĽP:

„Nikoho nemožno odsúdiť za konanie alebo opomenutie, ktoré v čase, keď bolo spáchané, nebolo podľa vnútroštátneho alebo medzinárodného práva trestným činom. Takisto nesmie byť uložený trest prísnejší, než aký bolo možné uložiť v čase spáchania trestného činu."

69 Podľa Európskeho súdu pre ľudské práva z tohto ustanovenia vyplýva, že zákon musí jasne stanoviť porušenia a tresty, ktoré ich potláčajú. Táto podmienka je splnená, ak sa osoba podliehajúca súdnej právomoci môže z textu príslušného ustanovenia, a v prípade potreby z výkladu, ktorý k nemu podali súdy, dozvedieť, z akých aktov alebo opomenutí jej vzniká trestnoprávna zodpovednosť (ESĽP, rozsudok Coëme v. Belgicko z 22. júna 2000, *Zbierka rozsudkov a rozhodnutí*, 2000-VII, § 145).

70 Rada tvrdí, že sa Súd prvého stupňa nemôže pri skúmaní zákonnosti článku 15 ods. 4 nariadenia č. 17 oprieť o článok 7 ods. 1 EDĽP a o judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva vzťahujúcu sa na tento článok, keďže článok 15 ods. 2 nariadenia č. 17 stanovuje, že rozhodnutia Komisie, najmä podľa odseku 2 tohto ustanovenia, nemajú trestnoprávnu povahu.

71 Bez toho, aby bolo potrebné sa vysloviť o otázke, či je z dôvodu povahy a miery prísnosti pokút uložených Komisiou podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17, článku 7 ods. 1 EDĽP možné na takéto sankcie uplatniť článok 7 ods. 1 EDĽP, je nutné konštatovať, že aj keby sa mal článok 7 ods. 1 EDĽP považovať za uplatniteľný na takéto sankcie, z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že na splnenie požiadaviek stanovených v tomto ustanovení sa nevyžaduje, aby znenie ustanovení, podľa ktorých sa tieto sankcie ukladajú, bolo natoľko presné, aby následky, ktoré môžu z porušenia uvedených ustanovení nastať, bolo možné predvídať s absolútnou istotou.

72 Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva totiž existencia vágnych výrazov v ustanovení nespôsobuje nevyhnutne porušenie článku 7 EDĽP a skutočnosť, že zákon zveruje voľnú úvahu, sama osebe neodporuje požiadavke predvídateľnosti pod podmienkou, že rozsah a spôsoby výkonu takejto právomoci sú dostatočne jasne definované so zreteľom na sledovaný legitímny cieľ, aby sa jednotlivcovi poskytovala primeraná ochrana proti svojvôli (ESĽP, rozsudok Margareta a Roger Andersson v. Švédsko, už citovaný v bode 36 vyššie, § 75). V tejto súvislosti bez ohľadu na samotný text zákona zohľadňuje Európsky súd pre ľudské práva aj otázku, či použité neurčité pojmy boli upresnené v ustálenej a zverejnenej judikatúre (rozsudok G. v. Francúzsko z 27. septembra 1995, séria A č. 325-B, § 25).

73 Okrem toho zohľadnenie ústavných tradícií spoločných pre členské štáty nevedie k tomu, aby sa všeobecnej zásade práva Spoločenstva, akú predstavuje aj zásada zákonnosti trestov, dal odlišný výklad. Pokiaľ ide o tvrdenia žalobkyne založené na rozsudku Bundesverfassungsgericht z 20. marca 2002 (bod 47 vyššie), aj za predpokladu, že by sa tento mohol v rámci pokút uložených podnikom za porušovanie pravidiel v oblasti hospodárskej súťaže zdať ako relevantný, a na článku 81 ods. 2 GWB, ktorý neobsahuje žiadne ustanovenie obdobné článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17, je potrebné zdôrazniť, že ústavnú tradíciu spoločnú členským štátom nemožno vyvodiť z právneho stavu jedného členského štátu. V tejto súvislosti je naopak potrebné uviesť, ako podotýka Rada bez toho, aby jej žalobkyňa v tomto

bode odporovala, že rozhodné právo iných členských štátov pozná pri ukladaní správnych sankcií, ako napríklad za porušenie vnútroštátnych pravidiel v oblasti hospodárskej súťaže, porovnateľnú medznú úroveň, akú stanovuje článok 15 ods. 2 nariadenia č. 17, a dokonca kritériá podobné alebo totožné s tými, ktoré stanovuje toto ustanovenie práva Spoločenstva, pričom Rada v tomto ohľade ako príklad uvádza Švédske kráľovstvo.

74 Pokiaľ ide o platnosť článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 s ohľadom na zásadu zákonnosti trestov, ako ju uznal súd Spoločenstva v súlade s vysvetlením podaným ESĽP a ústavnými tradíciami členských štátov, je nutné konštatovať, že na rozdiel od toho čo tvrdí žalobkyňa, Komisia nemá neobmedzený priestor na voľnú úvahu pri stanovení pokút za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže.

75 Článok 15 ods. 2 nariadenia č. 17 totiž sám obmedzuje mieru voľnej úvahy Komisie. Tým, že na jednej strane upresňuje, že „Komisia môže rozhodnutím uložiť podnikom alebo združeniam podnikov pokuty od [1 000 eur] do [1 milión eur] alebo viac, ale nepresahujúce 10% obratu v predchádzajúcom obchodnom roku každého podniku, ktorý sa zúčastnil porušenia", stanovuje aj maximálnu výšku pokút v závislosti od obratu dotknutých podnikov, to znamená na základe objektívneho kritéria. Aj keď, ako to uvádza žalobkyňa, neexistuje maximálna možná výška pokút uplatniteľná na všetky porušenia pravidiel hospodárskej súťaže, má pokuta, ktorú možno uložiť, hornú hranicu, ktorá je vyčísliteľná a neprekročiteľná, vypočítanú pre každý podnik a každé porušenie tak, aby sa najvyššia pokuta, ktorú možno danému podniku uložiť, dala určiť vopred. Na druhej strane, toto ustanovenie ukladá Komisii, aby stanovila pokuty v každej prejednávanej veci zvlášť a aby pri tom „posudzova[la] jednak závažnosť porušenia a tiež jeho trvanie".

76 Hoci je pravda, že obe tieto kritériá ponechávajú Komisii širokú mieru voľnej úvahy, nič to nemení na skutočnosti, že ide o kritériá prijaté inými normotvorcami v obdobných predpisoch a umožňujúce Komisii prijať sankcie s ohľadom na mieru nezákonnosti predmetného správania. Je teda potrebné v tejto fáze zastávať názor, že článok 15 ods. 2 nariadenia č. 17 stanovuje kritériá a hranice, ktoré Komisiu viažu pri výkone jej právomoci v oblasti pokút, pričom jej zároveň ponecháva určitú mieru voľnej úvahy.

77 Okrem toho je potrebné poznamenať, že pri stanovení pokút podľa článku 15 ods. 2 nariadenia 17 má Komisia povinnosť dodržiavať všeobecné právne zásady, osobitne zásadu rovnosti zaobchádzania a zásadu proporcionality, ako ich vymedzila judikatúra Súdneho dvora a Súdu prvého stupňa.

78 V rozpore s tvrdeniami žalobkyne sa miera voľnej úvahy Komisie, ktoré sú opísané vyššie, vzťahujú aj na rozhodnutie o uložení alebo neuložení pokuty, najmä ak Komisia uplatní oznámenie o spolupráci, ktorého platnosť sa okrem toho nespochybňuje. V tejto súvislosti skutočnosť, že Súdny dvor v rozsudku citovanom žalobkyňou (rozsudok BMW Belgium a i./Komisia, už citovaný v bode 43 vyššie, bod 53) pripustil, že okolnosť, že Komisia v podobných prípadoch v minulosti nepovažovala za potrebné uložiť pokutu niektorým hospodárskym subjektom, ju takejto právomoci, ktorá je výslovne priznaná nariadením č. 17, nezbavuje, keďže podmienky na jej výkon boli splnené, nemôže znamenať, že Komisia disponuje diskrečnou právomocou neuložiť pokutu bez toho, aby mala povinnosť dodržiavať na jednej strane sebaobmedzenie pri výkone svojej voľnej úvahy, ktorá vyplýva z usmernení a oznámenia o spolupráci, a na druhej strane predovšetkým všeobecné právne zásady, najmä zásady rovnosti zaobchádzania a proporcionality, ako aj vo všeobecnosti potrebný účinok článkov 81 ES a 82 ES a zásadu voľnej hospodárskej súťaže vyplývajúcej z článku 4 ods. 1 ES.

79 Je tiež potrebné dodať, že podľa článku 229 ES a článku 17 nariadenia č. 17 majú Súdny dvor a Súd prvého stupňa neobmedzenú právomoc rozhodovať o žalobách proti rozhodnutiam, ktorými Komisia uložila pokuty, a môžu tak nielen zrušiť rozhodnutie, ktoré Komisia prijala, ale tiež uloženú pokutu zrušiť, znížiť alebo zvýšiť. Správna prax Komisie tak podlieha plnému preskúmaniu súdom Spoločenstva. Na rozdiel od tvrdení žalobkyne toto preskúmanie nevedie súd Spoločenstva k prekračovaniu jeho právomocí a porušovaniu článku 7 ods. 1 ES vzhľadom na to, že na jednej strane je toto preskúmanie výslovne stanovené v uvedených ustanoveniach, ktorých platnosť nie je spochybňovaná, a na druhej strane ho súd Spoločenstva vykonáva v súlade s kritériami stanovenými v článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17. Výkon preskúmania zo strany súdu Spoločenstva tak v ustálenej a zverejnenej judikatúre veľmi prispel k upresneniu neurčitých pojmov, ktoré môže článok 15 ods. 2 nariadenia č. 17 obsahovať.

80 Okrem toho, na základe kritérií stanovených v článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a upresnených v judikatúre Súdneho dvora a Súdu prvého stupňa, Komisia sama vyvinula správnu prax, ktorá je známa a dostupná. Aj keď rozhodovacia prax Komisie nevytvára sama osebe právny rámec pre pokuty v oblasti hospodárskej súťaže (pozri rozsudok Súdu prvého stupňa z 18. júla 2005, Scandinavian Airlines System/Komisia, T-241/01, Zb. s. II-2917, bod 87, a tam citovanú judikatúru), nič to nemení na tom, že podľa zásady rovnosti zaobchádzania Komisia nemôže zaobchádzať s rovnakými situáciami odlišne alebo s odlišnými situáciami rovnako, ak nie je takéto zaobchádzanie objektívne odôvodnené (rozsudok Súdneho dvora z 13. decembra 1984, Sermide, 106/83, Zb. s. 4209, bod 28, a rozsudok Súdu prvého stupňa zo 14. mája 1998, BPB de Eendracht/Komisia, T-311/94, Zb. s. II-1129, bod 309).

81 Okrem toho podľa ustálenej judikatúry môže Komisia kedykoľvek prispôsobiť výšku pokút, pokiaľ si to vyžaduje účinné uplatnenie pravidiel Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže (rozsudok Musique diffusion française a i./Komisia, už citovaný v bode 58 vyššie, bod 109, a rozsudok LR AF 1998/Komisia, už citovaný v bode 46 vyššie, body 236 a 237), pričom takéto pozmenenie správnej praxe sa môže považovať za objektívne odôvodnené účelom všeobecnej ochrany pred porušeniami pravidiel Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže. Zvýšenie pokút v nedávnej

dobe, ktoré žalobkyňa uvádza a namieta, sa teda nemôže samo osebe považovať za nezákonné s ohľadom na zásadu zákonnosti trestov, keďže neprekračuje právny rámec stanovený v článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17, ako ho vykladajú súdy Spoločenstva.

82 Okrem toho je potrebné zohľadniť, že Komisia v snahe o transparentnosť a na účely zvýšenia právnej istoty dotknutých podnikov uverejnila usmernenia, v ktorých stanovuje metódu výpočtu, ktorú sa zaviazala v každom jednotlivom prípade dodržiavať. Súdny dvor sa v tejto súvislosti okrem iného domnieva, že Komisia sa prijatím takýchto pravidiel postupu a zverejnením oznámenia, že ich nabudúce uplatní na prípady nimi dotknuté, sama obmedzuje vo výkone svojej voľnej úvahy a nemôže sa od týchto pravidiel odchýliť bez toho, aby bola prípadne sankcionovaná z dôvodu porušenia všeobecných právnych zásad, ako sú zásady rovnosti zaobchádzania alebo ochrany legitímnej dôvery. Okrem toho usmernenia, aj keď nepredstavujú právny základ Rozhodnutia, stanovujú všeobecným a abstraktným spôsobom metodológiu, ktorú si Komisia uložila na účely stanovenia výšky pokút uložených uvedeným Rozhodnutím, a v dôsledku toho zabezpečujú právnu istotu podnikov (rozsudok Súdneho dvora z 28. júna 2005, Dansk Rørindustri a i./Komisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, Zb. s. I-5425, body 211 a 213). Z toho vyplýva, že na rozdiel od tvrdení žalobkyne skutočnosť, že Komisia prijala usmernenia v rozsahu, v akom neprekročila právny rámec stanovený v článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17, nemožno považovať za postihnutú nedostatkom právomoci a prispieva len k presnejšiemu vymedzeniu výkonu voľnej úvahy Komisie, ktorá už vyplýva z tohto ustanovenia.

83 S ohľadom na vyššie zistené skutočnosti tak obozretný hospodársky subjekt môže, s prípadnou pomocou právneho poradcu, s dostatočnou presnosťou predvídať metódu a rádovú výšku pokút, ktoré mu hrozia za dané správanie. Skutočnosť, že tento subjekt nemôže vopred poznať presnú výšku pokút, ktoré Komisia v jednotlivých prípadoch uloží, nemôže predstavovať porušenie zásady zákonnosti trestov, vzhľadom na to, že ciele potlačovania a odstrašovania odôvodňujú to, že

z dôvodu závažnosti porušení, ktoré má Komisia sankcionovať, bolo dotknutým podnikom znemožnené odhadnúť zisky, ktoré by im plynuli z účasti na porušení s predchádzajúcim zohľadnením výšky pokuty, ktorá im bude z dôvodu nezákonného správania uložená.

84 V tejto súvislosti, aj keď podniky nemôžu vopred poznať presnú výšku pokút, ktorú Komisia v každom jednotlivom prípade uloží, je potrebné poznamenať, že v súlade s článkom 253 ES, má Komisia v rozhodnutí o uložení pokuty povinnosť, aj napriek všeobecne známemu kontextu tohto rozhodnutia, uviesť odôvodnenie, a to najmä pokiaľ ide o výšku uloženej pokuty a zvolenú metódu jej stanovenia. Z tohto odôvodnenia musia jasne a jednoznačne vyplývať úvahy Komisie tak, aby dotknuté osoby mohli rozpoznať dôvody, ktoré viedli k prijatiu opatrenia, a mohli tak posúdiť možnosť zahájiť konanie pred súdom Spoločenstva, a prípadne, aby tento súd mohol vykonať svoje preskúmavanie.

85 Nakoniec, pokiaľ ide o tvrdenie podľa ktorého Rada vymedzením rámca pokuty v súlade s ustanoveniami článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 *de facto* preniesla na Komisiu právomoc, ktorá podľa Zmluvy prináleží jej samotnej, a porušila tak články 83 ES a 229 ES, je potrebné sa domnievať, že je nedôvodné.

86 Na jednej strane, ako už bolo uvedené vyššie, hoci článok 15 ods. 2 nariadenia č. 17 ponecháva Komisii širokú mieru voľnej úvahy, zároveň obmedzuje jej výkon tým, že zavádza objektívne kritériá, ktoré Komisia musí dodržiavať. Na druhej strane je potrebné pripomenúť, ako na pojednávaní poznamenala Rada, že nariadenie č. 17 bolo prijaté na základe článku 83 ods. 1 ES, ktorý stanovuje, že „na návrh Komisie a po porade s Európskym parlamentom Rada... vydá príslušné nariadenia alebo smernice na vykonávanie zásad stanovených v článkoch 81 [ES] a 82 [ES]“. Cieľom týchto nariadení alebo smerníc je podľa článku 83 ods. 2 písm. a) a d) ES najmä „zaručiť dodržiavanie zákazov uvedených v článku 81 ods. 1 [ES] a článku 82 [ES]

stanovením pokút a opakovaného ukladania pokút“ a „vymedziť príslušné úlohy Komisie a Súdneho dvora pri uplatňovaní ustanovení uvedených v tomto odseku“. Okrem toho je potrebné pripomenúť, že podľa článku 211 prvej zarážky ES Komisia „zabezpečuje uplatňovanie ustanovení tejto zmluvy a opatrení prijatých orgánmi Spoločenstva v súlade s ňou“ a že podľa tretej zarážky toho istého článku má „vlastnú právomoc prijímať rozhodnutia“.

87 Z toho vyplýva, že právomoc uložiť pokuty v prípade porušenia článkov 81 ES a 82 ES sa nemôže považovať za pôvodne prislúchajúcu Rade, ktorá ju zverila či jej výkonom poverila Komisiu v zmysle článku 202 tretej zarážky ES. V súlade s vyššie uvedenými ustanoveniami Zmluvy totiž táto právomoc spadá do úlohy Komisie zabezpečovať uplatňovanie práva Spoločenstva, pričom je táto úloha, pokiaľ ide o uplatňovanie článkov 81 ES a 82 ES, upresnená, upravená a formalizovaná nariadením č. 17. Právomoc ukladať pokuty, ktoré toto nariadenie priznáva Komisii, teda vyplýva z ustanovení samotnej Zmluvy a jej cieľom je umožniť účinné uplatňovanie zákazov stanovených v uvedených článkoch (pozri v tomto zmysle rozsudok Tate & Lyle a i./Komisia, už citovaný v bode 58 vyššie, bod 133). Preto sa musí tvrdenie žalobkyne zamietnuť.

88 Zo všetkých týchto úvah vyplýva, že námietka nezákonnosti článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 sa musí zamietnuť ako nedôvodná.

B — *O výklade článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 vo svetle zásady zákonnosti trestov*

89 Žalobkyňa subsidiárne tvrdí, že v prípade, ak by Súd prvého stupňa nevyhlásil neplatnosť článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17, muselo by sa toto ustanovenie konkretizovať a vykladať striktne s ohľadom na zásadu zákonnosti trestov, podobne

ako rozhodovacia prax Komisie a judikatúra vzťahujúca sa na články 81 ES a 82 ES. V tejto súvislosti uvádza určité návrhy na umožnenie dostatočnej predvídateľnosti pokuty a žiada zrušenie Rozhodnutia.

90 Komisia a Rada sa domnievajú, že tieto tvrdenia nie sú dôvodné.

91 V tejto súvislosti je však postačujúce najskôr konštatovať, že tvrdenia žalobkyne uvedené v rámci druhej, subsidiárnej časti žalobného dôvodu, vychádzajúceho z porušenia zásady zákonnosti trestov sčasti len opakujú niektoré tvrdenia, ktoré už boli uvedené v prvej časti toho istého žalobného dôvodu, pričom ich žalobkyňa smeruje proti rozhodovacej praxi Komisie vyplývajúcej z uplatňovania usmernení a proti Rozhodnutiu, ktoré túto prax odráža. No okrem toho, že rozhodovaciu prax Komisie nemožno žiadnym spôsobom napadnúť žalobou o neplatnosť, je potrebné pripomenúť, ako už bolo uvedené vyššie, že článok 15 ods. 2 nariadenia č. 17 neporušuje zásadu zákonnosti trestov a že rozhodovacia prax Komisie a usmernenia práve pod dohľadom súdov Spoločenstva prispeli k zvyšovaniu právnej istoty podnikov. Rozhodnutie tak nemožno považovať za nezákonné len z dôvodu, že predstavuje uplatnenie údajne protiprávnej rozhodovacej praxe Komisie v oblasti pokút. Tieto výhrady sa teda musia zamietnuť.

92 Okrem toho, pokiaľ žalobkyňa chcela v rámci tejto časti žalobného dôvodu predložiť argumenty týkajúce sa údajne nedostatočného odôvodnenia Rozhodnutia, najmä pokiaľ ide o stanovenie základnej čiastky, skutočný účinok porušenia na trhu a zvýšenie pokuty na účely zabezpečenia jej dostatočne odstrašujúceho účinku, je potrebné zdôrazniť, že tieto tvrdenia v podstate vychádzajú z tretieho žalobného dôvodu, ktorý sa obzvlášť zaoberá otázkou odôvodnenia Rozhodnutia, a v rámci ktorého je teda potrebné ich preskúmať.

93 Nakoniec, ostatné tvrdenia žalobkyne spočívajú vo všeobecných a teoretických úvahách o tom, akú rozhodovaciu prax by mala viesť Komisia, aké nové ustanovenia by mala Rada prijať, ako aj o tom, k akému vývoju súdnych rozhodnutí by malo v judikatúre Súdu prvého stupňa dôjsť, a teda neuvádzajú žiadnu právnu výhradu proti Rozhodnutiu, a preto sa musia zamietnuť.

94 Okrem toho žalobkyňa v replike a na pojednávaní dodala, že za obrat uvedený v súvislosti s hornou hranicou pokuty stanovenou na 10% obratu dosiahnutého v obchodnom roku predchádzajúcom prijatiu rozhodnutia o uložení pokuty sa mal považovať obrat dosiahnutý na relevantnom trhu, a nie celkový obrat.

95 Pokiaľ možno z uvedeného tvrdenia vyvodiť, že žalobkyňa má v úmysle spochybniť Rozhodnutie preto, že jej uložilo pokutu presahujúcu 10% obratu dosiahnutého na trhu s metionínom počas obchodného roku predchádzajúceho prijatiu Rozhodnutia, je postačujúce pripomenúť bez toho, aby bolo potrebné sa pýtať na prípustnosť tohto tvrdenia s ohľadom na článok 48 ods. 2 rokovacieho poriadku, a najmä na existenciu úzkej väzby medzi týmto tvrdením a žalobnými dôvodmi uvedenými v žalobe, že ani nariadenie č. 17, ani judikatúra, ani usmernenia nestanovujú, že výška pokút sa musí vypočítať priamo podľa veľkosti relevantného trhu, a tento faktor je len jedným z niekoľkých faktorov. V súlade s nariadením č. 17, ako ho vykladá judikatúra, sa totiž musí podniku za porušenie v oblasti hospodárskej súťaže uložiť pokuta, ktorá je primeraná porušeniu posudzovanému v celkových súvislostiach, a to najmä s prihliadnutím na jeho závažnosť (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa zo 6. októbra 1994, Tetra Pak/Komisia, T-83/91, Zb. s. II-755, bod 240, a analogicky z 21. októbra 1997, Deutsche Bahn/Komisia, T-229/94, Zb. s. II-1689, bod 127). Ako to Súdny dvor potvrdil v bode 120 svojho rozsudku Musique diffusion française a i./Komisia, už citovaného v bode 58 vyššie, je na posúdenie závažnosti porušenia potrebné zohľadniť veľký počet skutočností, ktorých povaha a význam sa

menia podľa druhu predmetného porušenia a jeho osobitných okolností (rozsudok Súdu prvého stupňa z 8. júla 2004, JFE Engineering/Komisia, T-67/00, T-68/00, T-71/00 a T-78/00, Zb. s. II-2501, bod 532).

96 V tejto súvislosti je tiež potrebné zdôrazniť, že podľa ustálenej judikatúry sa jediná výslovná zmienka o obrate predmetného podniku, teda o hranici 10% obratu uvedeného na účely stanovenia pokút v článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17, vzťahuje na celkový celosvetový obrat podniku (pozri v tomto zmysle rozsudok Musique diffusion française a i./Komisia, už citovaný v bode 58 vyššie, bod 119) a nie na obrat dosiahnutý týmto podnikom na trhu dotknutom sankcionovaným protisúťažným správaním. Z toho istého bodu rozsudku totiž vyplýva, že cieľom tejto hranice je vyhnúť sa tomu, aby pokuty neboli v pomere k celkovému významu podniku neprimerané (rozsudok JFE Engineering/Komisia, už citovaný v bode 95 vyššie, bod 533).

97 Z toho vyplýva, že druhá časť prvého žalobného dôvodu sa musí zamietnuť.

98 V dôsledku toho sa musí prvý žalobný dôvod zamietnuť v plnom rozsahu.

II — *O druhom žalobnom dôvode založenom na nesprávnom posúdení, pokiaľ ide o jednotnú a nepretržitú povahu a dĺžku trvania porušenia*

99 Žalobkyňa v prvom rade spochybňuje svoju účasť na jednotnom a nepretržitom porušení v období od februára 1986 do februára 1999. Pripúšťa svoju účasť na porušení v rokoch 1986 až 1988 a po roku 1992, avšak na jednej strane tvrdí, že protisúťažný postup bol prerušený v rokoch 1988 až 1992, a na druhej strane, že ho definitívne ukončila na konci roku 1997. Subsidiárne sa domnieva, že Komisia mala v každom prípade zohľadniť skutočnosť, že dohody boli prinajmenšom v rokoch 1988 až 1992 a po roku 1997 pozastavené.

A — *O výklade porušenia v rokoch 1988 až 1992*

1. Tvrdenia účastníkov konania

100 Podľa žalobkyne po tom, čo Sumitomo ukončila svoju účasť na karteli, boli stretnutia „na najvyššej úrovni" a protisúťažné dohody v roku 1988 prerušené a k ich obnoveniu došlo až v roku 1992.

101 V prvom rade sa domnieva, že Komisia tým, že v odôvodnení č. 212 Rozhodnutia tvrdila, že z dôvodu, že účastníci kartelu nevyjadrili svoj úmysel zmeniť alebo vypovedať dohody, nemohlo sa považovať za preukázané, že kartel v rokoch 1988 až 1992 zanikol, a tým, že v odôvodnení č. 251 a nasl. Rozhodnutia konštatovala, že sa účastníci kartelu nikdy vzájomne neinformovali o svojom úmysle ukončiť dohody, bolo potrebné vyvodiť, že nedošlo k vzniku nového kartelu, ale len k organickému vývoju štruktúry komplexného kartelu, sama implicitne uznala, že nemala priamy dôkaz o existencii kartelu v rokoch 1988 až 1992. Podľa svojho názoru sa teda opiera o nutné domnienky a správania a pritom nedodržuje náležitosti predkladania dôkazov ani zásadu *in dubio pro reo* (rozsudky Súdneho dvora zo 16. decembra 1975, Suiker Unie a i./Komisia, 40/73 až 48/73, 50/73, 54/73 až 56/73, 111/73, 113/73 a 114/73, Zb. s. 1663, bod 354; zo 14. februára 1978, United Brands/Komisia, 27/76, Zb. s. 207, body 261 až 266, a z 28. marca 1984, CRAM a Rheinzink/Komisia, 29/83 a 30/83, Zb. s. 1679, bod 16). Okrem toho vzájomné oznámenie o zámere ukončiť kartel v žiadnom prípade nepredstavuje podmienku zániku dohody porušujúcej právo hospodárskej súťaže (rozsudok LR AF 1998/Komisia, už citovaný v bode 46 vyššie, bod 59 a nasl.). Preto žalobkyni neprináleží, aby preukázala svoju neúčasť na porušení v priebehu sledovaného obdobia, ale na Komisii, aby predložila dôkaz o tom, že sa na ňom skutočne podieľala (rozsudok Súdneho dvora zo 17. decembra 1998, Baustahlgewebe/Komisia, C-185/95 P, Zb. s. I-8417, bod 58).

102 Po druhé žalobkyňa v podstate tvrdí, že Komisia nesprávne posúdila rôzne dokumenty, ktoré mali preukázať existenciu kartelu v rokoch 1988 až 1992.

103 Žalobkyňa na podporu svojich tvrdení po prvé poznamenáva, že opis skutočností, ktorý podala Nippon Soda vo svojich pripomienkach z 23. februára 2000, o ktoré sa opiera Komisia, len raz zmieňuje existenciu stretnutí v rokoch 1988 až 1990, ktoré mali pokračovať v akejkoľvek podobe len na úrovni spolupracovníkov až do 13. mája 1998. Komisia však nezohľadnila skutočnosť, že vo vyhláseniach spoločnosti Nippon Soda sa na jednej strane kladie dôraz na to, že sa stretnutia „na najvyššej úrovni" skončili v roku 1988 a na druhej strane, že sa stretnutia na úrovni spolupracovníkov v rokoch 1988 až 1990 týkali len spôsobu, ako sa môžu účastníci chrániť pred konkurenciou spoločnosti Monsanto a organizácie výmeny informácií, ktorá nepredstavuje porušenie práva hospodárskej súťaže.

104 Po druhé, pokiaľ ide o správu z 5. mája 1990, ktorú predložila Nippon Soda (ďalej len „správa z 5. mája 1990") a z ktorej Komisia vyvodila, že stretnutie sa konalo v roku 1989, žalobkyňa naopak tvrdí, že tento dokument v úvode uvádza dôvody, pre ktoré boli obchodné styky v oblasti spolupráce v roku 1989 prerušené, a to na základe sporu medzi na jednej strane spoločnosťou Sumitomo a na druhej strane spoločnosťami Degussa a Rhône-Poulenc. Okrem toho správa z 5. mája 1990 uvádza, že cieľom stretnutia v auguste 1989 bolo odradiť spoločnosť Degussa od predávania metionínu za znížené ceny. Z uvedenej správy však vyplýva, že Degussa kategoricky odmietala akúkoľvek snahu o odradenie a jej obchodným cieľom bolo konkurovať spoločnostiam Monsanto a Sumitomo. Toto stretnutie sa teda môže nanajvýš považovať za pokus spoločností Nippon Soda a Rhône-Poulenc naviesť žalobkyňu, aby sa zúčastnila porušenia, a v každom prípade za dôkaz, že žalobkyňa nemala v úmysle obmedziť hospodársku súťaž.

105 Okrem toho Komisia v odôvodneniach č. 103 až 106 Rozhodnutia zo správy z 5. mája 1990 nesprávne vyvodzuje, že bola daná možnosť nového stretnutia, ale že

nie je známe, či k takémuto stretnutiu skutočne došlo, zatiaľ čo Nippon Soda naopak konštatuje, že nebolo možné dospieť k spoločnému odhadu predajných cien vzhľadom na to, že ani Rhône-Poulenc nemala záujem na spoločnej cenovej politike.

106 Nakoniec správa z 5. mája 1990 uzatvára, že bolo možné „sa dôvodne domnievať, že Degussa sa príliš nezaoberala tým, čo Rhône-Poulenc skutočne zamýšľala". Žalobkyňa teda navrhuje preskúmať dôvodnosť tvrdenia Komisie v odôvodnení č. 106 Rozhodnutia, podľa ktorého sa Degussa, Rhône-Poulenc a Nippon Soda opakovane stretli v rokoch 1989 a 1990, aby rokovali o cenách a údajoch týkajúcich sa trhu a aby rozhodli o spoločnej reakcii na novú situáciu na trhu. Pripomína, že Degussa naopak dala dotknutým podnikom jasne najavo svoj úmysel nepokračovať vo vykonávaní dohôd.

107 Po tretie žalobkyňa tvrdí, že Komisia ani dostatočne právne nepreukázala svoju účasť na porušení v rokoch 1990 až 1992. Z doplňujúceho vyhlásenia spoločnosti Rhône-Poulenc z 5. decembra 2000 totiž vyplýva, že na stretnutí 10. júna 1990 Degussa a Rhône-Poulenc dospeli len k rozhodnutiu naviazať kontakt so spoločnosťou Nippon Soda, aby prerokovali zníženie cien a organizáciu pravidelnejších stretnutí. Tvrdenie Komisie, podľa ktorého kartel z roku 1986 nebol nikdy ukončený a Nippon Soda sa už podieľala na prijímaní takýchto opatrení, je teda nesprávne (odôvodnenie č. 110 Rozhodnutia).

108 Okrem toho správa spoločnosti Nippon Soda týkajúca sa stretnutia v Soule 7. novembra 1990 (ďalej len „správa o stretnutí zo 7. novembra 1990") neobsahuje žiadnu zmienku o dohode o oznámení zvýšenia cien či jej vykonaní, ale naopak zdôrazňuje, že Rhône-Poulenc a Degussa nezamýšľali druhé zvýšenie ceny bez účasti spoločnosti Monsanto. Ani z tohto dokumentu nemožno vyvodiť, ako tvrdí Komisia,

že došlo k prvému zvýšeniu cien, tak ako to potvrdzuje správa z 5. mája 1990. Navyše žalobkyňa v podstate tvrdí, že sa nemožno spoliehať na znenie tejto správy, pretože nejde o originál, ale o preklad pravdepodobne z japončiny, o čom svedčí jej typografia, ako aj zjavný omyl v roku uvedeného dátumu „november 1998".

109 Komisia rovnako nemohla preukázať existenciu akejkoľvek dohody za rok 1991. Rhône-Poulenc vo svojom vyhlásení z 26. mája 1999 totiž uviedla, že stretnutia v roku 1991 „mali za cieľ vytvoriť a zvýšiť úroveň dôvery medzi všetkými tromi konkurentmi". Tieto stretnutia teda predstavovali prípravné vyjednávania, ktoré nedosiahli ani fázu pokusu o uzatvorenie dohody alebo o zosúladený postup. Túto analýzu okrem toho potvrdzuje doplňujúce vyhlásenie spoločnosti Rhône-Poulenc z 5. decembra 2000.

110 Komisia tvrdí, že dostatočne právne preukázala účasť žalobkyne na jednotnom a nepretržitom porušení v období od februára 1986 do februára 1999 a opakuje svoje tvrdenia uvedené v odôvodneniach č. 96 až 115, 212, 255 a 256 Rozhodnutia.

2. Posúdenie Súdom prvého stupňa

111 Je potrebné konštatovať, že žalobkyňa v rámci tejto žaloby nespochybňuje svoju účasť na dvoch karteloch, ktoré považuje za odlišné, a to na jednom v období od februára 1986 do jesene 1988, v priebehu ktorého bol účastníkom kartelu japonský výrobca Sumitomo, a na druhom v období od marca 1992 do októbra 1997, kedy podľa nej bolo porušenie ukončené, na rozdiel od tvrdení Komisie, podľa ktorých porušenie pokračovalo až do februára 1999. Pokiaľ ide o obdobie rokov 1988 až 1992, žalobkyňa sa domnieva, že Komisia nepreukázala existenciu kartelu, ktorého

sa mala zúčastniť, a teda sa dopustila nesprávneho posúdenia, keď sa domnievala, že sa žalobkyňa podieľala na jednotnom a nepretržitom porušení od marca 1986 do marca 1999.

112 Preto treba zistiť, či Komisia dostatočne právne preukázala, že sa žalobkyňa v období od jesene 1988 do marca 1992 podieľala na činnostiach predstavujúcich porušenie článku 81 ods. 1 ES a článku 53 Dohody o EHP, ktoré vo vzťahu k nespochybniteľným porušeniam, ku ktorým došlo pred týmto obdobím a po ňom, spadajú do „spoločného plánu" vzhľadom na ich rovnaký cieľ skresľujúci hospodársku súťaž vo vnútri spoločného trhu. Z tohto hľadiska je potrebné posúdiť dôkazy, ktoré pre toto obdobie zhromaždila Komisia, ako aj závery, ku ktorým dospela v odôvodnení č. 95 a nasl. Rozhodnutia.

a) O účasti žalobkyne na dohode a/alebo na zosúladenom postupe v rokoch 1988 až 1992

113 Na úvod je potrebné pripomenúť, že žalobkyňa Komisii v prvom rade vytýka, že v odôvodneniach č. 212, 251 a nasl. Rozhodnutia vyvodila zo samotnej skutočnosti, že účastníci kartelu z roku 1986 nedali po odchode Sumitomo v roku 1988 najavo svoj zámer ukončiť dohody, že sa nepreukázalo prerušenie kartelovej dohody. Tým, že sa Komisia opiera o takúto domnienku, obrátila dôkazné bremeno, ktoré má v zásade niesť sama.

114 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry požiadavka právnej istoty, na ktorú majú nárok všetky hospodárske subjekty, znamená, že ak dôjde k sporu o existencii porušenia pravidiel hospodárskej súťaže, musí Komisia, ktorá znáša dôkazné bremeno v súvislosti s porušením, ktoré zistila, predložiť dôkazy, ktoré môžu dostatočne právne doložiť existenciu skutkových okolností zakladajúcich porušenie. Pokiaľ ide o uvedenú dĺžku trvania porušenia, tá istá zásada právnej istoty stanovuje, že v prípade neexistencie dôkazov, na základe ktorých je

možné priamo určiť dĺžku trvania porušenia, sa Komisia môže oprieť prinajmenšom o dôkazy, ktoré súvisia so skutočnosťami dostatočne blízkymi z hľadiska času tak, aby bolo možné odôvodnene pripustiť, že toto porušenie trvalo neprerušene medzi dvoma uvedenými dátumami (rozsudok Baustahlgewebe/Komisia, už citovaný v bode 101 vyššie, bod 58, a rozsudok Súdu prvého stupňa zo 7. júla 1994, Dunlop Slazenger/Komisia, T-43/92, Zb. s. II-441, bod 79).

115 Zásada prezumpcie neviny, ako vyplýva najmä z článku 6 ods. 2 EDĽP, je súčasťou základných práv, ktoré podľa judikatúry Súdneho dvora okrem toho, že sú potvrdené v preambule Jednotného európskeho aktu a v článku 6 ods. 2 Zmluvy o Európskej únii, ako aj v článku 47 Charty, uznáva právny poriadok Spoločenstva. Vzhľadom na povahu predmetných porušení, ako aj na povahu a stupeň prísnosti sankcií, ktoré sú s tým spojené, sa zásada prezumpcie neviny uplatňuje najmä na konania týkajúce sa porušenia pravidiel hospodárskej súťaže uplatniteľných na podniky, ktoré môžu viesť k uloženiu pokút alebo penále (pozri v tomto zmysle najmä ESĽP, rozsudky Öztürk v. Nemecko, už citovaný v bode 38 vyššie, a Lutz v. Nemecko z 25. augusta 1987, séria A č. 123-A; rozsudky Súdneho dvora z 8. júla 1999, Hüls/Komisia, C-199/92 P, Zb. s. I-4287, body 149 a 150, a Montecatini/Komisia, C-235/92 P, Zb. s. I-4539, body 175 a 176).

116 V prejednávanej veci je skutočne potrebné poznamenať, že Komisia, v odôvodnení č. 212 Rozhodnutia uviedla:

„...V odôvodneniach č. 95 až 125 je naozaj preukázané, že sa účastníci aj naďalej zúčastňovali na stretnutiach v rokoch 1989, 1990 a 1991 bez toho, aby sa verejne dištancovali od ich obsahu. Vzhľadom na zjavnú protisúťažnú povahu predchádzajúcich stretnutí možno bez dôkazov o tom, že zámerom účasti na stretnutiach nebolo narušovať hospodársku súťaž, stanoviť, že nezákonný zámer v skutočnosti pokračoval...“ [*neoficiálny preklad*]

117 Z tvrdení Komisie uvedených v odôvodneniach č. 96 až 125, 212 a 255 Rozhodnutia však vyplýva, že sa zďaleka neopierala iba alebo prevažne o chýbajúci prejav zámeru účastníkov kartelu z roku 1986 tento kartel po roku 1988 ukončiť, ale že podrobne analyzovala listinné dôkazy, ktoré jej účastníci kartelu dali k dispozícii a z ktorých vyvodila, že účastníci nielenže nikdy neprejavili svoj zámer dohody ukončiť, ale že navyše činnosť kartelu nebola nikdy prerušená.

118 S ohľadom na Rozhodnutie ako celok nemožno teda Komisii vytýkať, že sa pri posudzovaní jednotnej a nepretržitej povahy porušenia, a teda jeho existencie v rokoch 1988 až 1992, oprela len o úvahu, podľa ktorej sa z dôvodu, že účastníci kartelu z roku 1986 neprejavili svoj zámer kartel ukončiť, bolo treba domnievať, že stretnutia, ktoré sa konali v rokoch 1989 až 1991 mali protisúťažný cieľ a že predstavovali pokračovanie predchádzajúceho kartelu. V dôsledku toho nemožno prijať tvrdenie žalobkyne, podľa ktorého Komisia preukázala existenciu porušenia v období po jeseni 1988 na základe samotnej domnienky.

119 Naopak je potrebné zistiť, či listinné dôkazy, o ktoré sa Komisia opierala, môžu dostatočne právne preukázať, že sa žalobkyňa podieľala na porušení práva hospodárskej súťaže v rokoch 1988 až 1992, a v prípade kladnej odpovede, či toto porušenie predstavuje pokračovanie predchádzajúceho kartelu, ktorého existenciu žalobkyňa nespochybňuje.

120 Z preskúmania spisu vyplýva, že v rokoch 1988 až 1992 je potrebné rozlišovať dve obdobia, z ktorých prvé trvalo od konca roka 1988, v ktorom Sumitomo ukončila svoju účasť na pôvodnom karteli, do konca leta 1990 a druhé od konca leta 1990 do marca 1992, v ktorom žalobkyňa pripustila svoju účasť na porušení, ktoré považuje za odlišné.

O období od konca roka 1988 do konca leta 1990

121 Pokiaľ ide o obdobie od konca roka 1988 do konca leta 1990, je potrebné pripomenúť, že Komisia v odôvodneniach č. 98 až 106 Rozhodnutia tvrdí, že potom, čo Sumitomo ukončila svoju účasť na pôvodnom karteli, sa Degussa, Rhône-Poulenc a Nippon Soda, aj napriek všetkým zložitostiam pri koordinácii svojej činnosti opakovane stretli v rokoch 1989 a 1990, aby prerokovali ceny a údaje týkajúce sa trhu a aby rozhodli o spoločnej reakcii na novú situáciu na trhu vyznačujúcu sa vstupom spoločnosti Monsanto na trh. Na tento účel Komisia odkazuje na nasledujúce stretnutia, ktorých konanie žalobkyňa nespochybňuje:

Dátum	Miesto	Účastníci
august 1989	neuvedené	Nippon Soda, Degussa, Rhône-Poulenc
jeseň 1989	Japonsko	Nippon Soda, Degussa
10. jún 1990	Frankfurt nad Mohanom	Degussa, Rhône-Poulenc

122 Argumentácia žalobkyne v podstate spočíva na tvrdení, že tieto stretnutia neumožňujú preukázať pokračovanie kartelu a že dokumenty, o ktoré sa Komisia opiera, naopak nasvedčujú tomu, že účastníci uvedených stretnutí boli v spore a najmä, že žalobkyňa odmietala každý návrh týkajúci sa cenového kartelu.

123 Z odpovede spoločnosti Nippon Soda z 23. februára 2000 na žiadosť Komisie o informácie (ďalej len „vyhlásenie spoločnosti Nippon Soda z 23. februára 2000“) a zo správy z 5. mája 1990 však vyplýva, že hoci možno pripustiť, že stretnutia „na najvyššej úrovni“ sa skončili v roku 1988, nič to nemení na skutočnosti, a žalobkyňa to nespochybňuje, že podľa tých istých dokumentov sa stretnutia na úrovni spolupracovníkov naďalej konali aj v rokoch 1988 až 1998 a že cieľom týchto stretnutí bolo čiastočne nahradiť predchádzajúce stretnutia na najvyššej úrovni.

124 Okrem toho, aj keď je pravda, že z vyhlásenia spoločnosti Nippon Soda z 23. februára 2000 nemožno vyvodiť, že by sa účastníci stretnutí dohodli pre obdobie rokov 1989 až 1990 na určovaní cien, prideľovaní zákazníkov alebo obmedzovaní výrobných kapacít, je však potrebné zdôrazniť, že toto vyhlásenie v bodoch 2.8 a 2.9 uvádza, že sa vyvinul pružnejší systém „cieľových cien" a že predmetom stretnutí bola ochrana pred konkurenciou nového subjektu na trhu, spoločnosti Monsanto, a výmena informácií na tento účel. V bode 6.2, nazvanom „Ciele stretnutí po 1. januári 1990" Nippon Soda potvrdzuje tento opis a uvádza, že v roku 1990 predstavovala činnosť spoločnosti Monsanto pre účastníkov dohody hlavnú hrozbu, a preto sa stretnutia vykreslené ako pravidelné zameriavali na spoločnú správu informácií o uvedených činnostiach a na diskusiu o cieľových cenách.

125 Okrem toho zo správy z 5. mája 1990 osobitne vyplýva, že v auguste 1989 sa stretnutia zúčastnili Nippon Soda, Rhône-Poulenc a Degussa a ďalšieho stretnutia v jeseni 1989 Degussa a Nippon Soda, čo žalobkyňa nespochybňuje. Cieľom týchto stretnutí bolo odradiť spoločnosť Degussa od predaja metionínu za znížené ceny. Podľa toho istého dokumentu Degussa túto ponuku odmietla, takže nie je potrebné sa domnievať, že strany na týchto stretnutiach uzatvorili dohodu o cenách. Správa však uvádza, že Degussa pri tejto príležitosti najmä oznámila, že na jednej strane tieto zníženia cien potrebuje na udržanie objemu predaja, a teda aj jej pevných nákladov, a na druhej strane, že rozumná cena metionínu je podľa jej názoru približne 2,80 amerických dolárov (USD) za kilogram, a preto je súčasná úroveň 3 USD/kg príliš vysoká.

126 Žalobkyňa tvrdí, že táto správa preukazuje, že kartel nebol medzi účastníkmi stretnutia v tomto období možný.

127 V tejto súvislosti je potrebné uznať, že zo správy z 5. mája 1990 je zrejmé, že Degussa v období od roku 1989 do leta 1990 významne znížila ceny, najmä aby spoločnosti Monsanto prebrala zákazníkov. Rovnako Nippon Soda tvrdí, že vzťahy medzi

spoločnosťami Degussa a Rhône-Poulenc sa zhoršili, a že bolo preto pravdepodobné, že krátkodobou stratégiou spoločnosti Rhône-Poulenc bude pravdepodobne naďalej konkurovať spoločnostiam Monsanto, Degussa, Sumitomo a Nippon Soda.

128 Je však potrebné zdôrazniť, že aj keď Komisia nepreukázala existenciu dohody o cenách, preukázala, že sa žalobkyňa zúčastnila na stretnutiach so spoločnosťami Nippon Soda a Rhône-Poulenc počas celého tohto obdobia a že sa na týchto stretnutiach vymieňali informácie o podmienkach na trhu, prerokovala cenová úroveň a účastníci predstavovali obchodnú stratégiu, ktorej sa chceli na trhu držať, pričom žalobkyňa oznámila najmä cenu, ktorú v tejto dobe považovala za rozumnú, a to 2,80 USD/kg.

129 Z tohto krátkeho obdobia nedorozumenia medzi účastníkmi, ktoré trvalo od konca roku 1988 do konca leta 1990 teda nemožno vyvodiť, že tajná dohoda bola ukončená, a to vzhľadom na to, že nielenže sa naďalej konali pravidelné stretnutia, ale že okrem toho bolo ich cieľom rozhodnúť o spoločnej reakcii na novú situáciu na trhu. Okolnosť, že žalobkyňa dočasne znižovala ceny, aby prebrala zákazníkov spoločnosti Monsanto a že svedomito odmietala ponuky spoločností Nippon Soda a Rhône-Poulenc, aby ceny nezniżovala, teda nemôže viesť k záveru, že žalobkyňa sa chcela dištancovať od obsahu stretnutí a konať samostatne, a to vzhľadom na to, že podľa správy z 5. mája 1990 mala v úmysle dohodnúť sa s ostatnými účastníkmi na zvýšení cien od júla 1990 a že na tento účel bolo rozhodujúce presvedčiť Rhône-Poulenc, aby sa pripojila ku spoločnému úsiliu zvýšiť ceny.

130 Ďalej je nutné konštatovať, že údajný rozpor medzi spoločnosťami Degussa a Rhône-Poulenc, ktorý je mimochodom v správe z 5. mája 1990 prezentovaný ako domnienka, nezabránil uvedeným podnikom, aby sa v priebehu leta 1990, stretli dvakrát, po prvýkrát 10. júna 1990 v kanceláriách spoločnosti Degussa vo Frankfurte

nad Mohanom a po druhýkrát v Paríži. Na druhom stretnutí si podľa nespochybniteľných vyhlásení spoločnosti Rhône-Poulenc strany vymenili informácie o trhu. Osobitne Rhône-Poulenc oboznámila spoločnosť Degussa so svojím svetovým predajným obratom a predaj spoločnosti Degussa bol predmetom rokovaní, hoci táto spoločnosť neposkytla informáciu o žiadnej konkrétnej čiastke.

131 Z toho vyplýva, ako to v podstate poznamenáva Komisia v odôvodnení č. 103 Rozhodnutia, že hoci pôvodný kartel mal v období od konca roka 1988 do leta 1990 určité výkyvy spôsobené odstúpením spoločnosti Sumitomo a vstupom spoločnosti Monsanto na trh, Degussa, Rhône-Poulenc a Nippon Soda sa v tomto období naďalej stretávali, aby sa dohodli na spoločnej stratégii v boji proti konkurencii spoločnosti Monsanto, a že z tohto pohľadu si Rhône-Poulenc, Nippon Soda a Degussa vymieňali informácie najmä o cenách a objemoch predaja, ako aj o činnosti spoločnosti Monsanto.

132 V tomto štádiu však stačí pripomenúť, že pojem „zosúladený postup" spočíva v koordinácii medzi podnikmi, ktorá bez toho, aby viedla k uskutočneniu dohody v pravom slova zmysle, vedome nahrádza riziká hospodárskej súťaže medzi nimi praktickou spoluprácou (rozsudok Súdneho dvora zo 14. júla 1972, ICI/Komisia, 48/69, Zb. s. 619, bod 64). Kritériá dotknutej koordinácie a spolupráce, ktorým je vzdialená požiadavka vyhotovenia skutočného „plánu", je potrebné chápať vo svetle koncepcie vlastnej ustanoveniam Zmluvy týkajúcim sa hospodárskej súťaže, podľa ktorej si každý hospodársky subjekt musí sám určiť politiku, ktorú zamýšľa uskutočňovať na spoločnom trhu. Ak aj táto požiadavka samostatnosti nevylučuje právo hospodárskych subjektov rozumne sa prispôsobiť zistenému alebo očakávanému správaniu svojich konkurentov, nepochybne je v príkrom rozpore s akýmkoľvek nadviazaním priameho alebo nepriameho kontaktu medzi takýmito subjektmi, ktorý by mal za cieľ alebo následok buď ovplyvniť správanie súčasného alebo potenciálneho konkurenta na trhu, alebo oboznámenie takéhoto konkurenta s vlastným správaním na trhu, o ktorom bolo rozhodnuté alebo ktoré sa predpokladá

(rozsudok Suiker Unie a i./Komisia, už citovaný v bode 101 vyššie, body 173 a 174; rozsudok Súdu prvého stupňa z 20. apríla 1999, Limburgse Vinyl Maatschappij a i./Komisia, T-305/94 až T-307/94, T-313/94 až T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 a T-335/94, Zb. s. II-931, bod 720).

133 Na preukázanie zosúladeného postupu nie je teda potrebné dosvedčiť, že sa daný konkurent formálne zaviazal voči jednému alebo niekoľkým iným konkurentom k akémukoľvek správaniu, alebo že konkurenti spoločne stanovili svoje budúce správanie na trhu (rozsudok Súdu prvého stupňa z 15. marca 2000, Cimenteries CBR a i./Komisia, T-25/95, T-26/95, T-30/95 až T-32/95, T-34/95 až T-39/95, T-42/95 až T-46/95, T-48/95, T-50/95 až T-65/95, T-68/95 až T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 a T-104/95, Zb. s. II-491, bod 1852). Je postačujúce, aby konkurent prostredníctvom vyhlásenia o zámere vylúčil alebo aspoň podstatne znížil neistotu v súvislosti so správaním na trhu, ktorú možno od neho očakávať (rozsudky Súdu prvého stupňa zo 17. decembra 1991, BASF/Komisia, T-4/89, Zb. s. II-1523, bod 242, a Hercules Chemicals/Komisia, T-7/89, Zb. s. II-1711, bod 260).

134 Okrem toho, ako to pripomína žalobkyňa, hoci vzájomne oznámenie účastníkov kartelu o ich zámere kartel ukončiť nepredstavuje podmienku jeho zániku, nič to nemení na skutočnosti, že podľa ustálenej judikatúry ak sa podnik zúčastňuje, aj keď nie aktívne, na stretnutiach podnikov, ktoré majú protisúťažný cieľ a verejne sa nedištancuje od obsahu týchto stretnutí, vo vzťahu k ostatným účastníkom to vyvoláva dojem, že súhlasí s výsledkami stretnutí a že bude konať v súlade s nimi, a teda že sa zúčastňuje na karteli, ktorý vyplýva z uvedených stretnutí (rozsudky Súdu prvého stupňa, Hercules Chemicals/Komisia, už citovaný v bode 133 vyššie, bod 232; z 10. marca 1992, Solvay/Komisia, T-12/89, Zb. s. II-907, bod 98, a zo 6. apríla 1995, Tréfileurope/Komisia, T-141/89, Zb. s. II-791, body 85 a 86).

135 Ak je však pravda, že z vyššie uvedených spisových materiálov vyplýva, že sa účastníci stretnutí mohli dostať do určitých rozporov, nič to nemení na skutočnosti, že sa stretnutia naďalej konali a že sa nemožno domnievať, že sa Degussa verejne

dištancovala od ich obsahu, najmä vzhľadom na to, že uviedla, ako sa bude správať na trhu a akú cenu by považovala za rozumnú, a k tomu, že sama prejavila úmysel dohodnúť sa na spoločnom postupe na účely zvýšenia cien v júli 1990.

136 Navyše, hoci zo samotného znenia článku 81 ods. 1 ES vyplýva, že zosúladený postup okrem dohody medzi podnikmi predpokladá aj správanie na trhu, ktoré je dôsledkom takejto dohody a existenciu príčinnej súvislosti medzi týmito dvoma skutočnosťami (rozsudky Súdneho dvora z 8. júla 1999, Komisia/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, Zb. s. I-4125, bod 118, a Hüls/Komisia, už citovaný v bode 115 vyššie, bod 161), je potrebné sa domnievať, že pokiaľ neexistuje dôkaz o opaku, ktorého predloženie prináleží dotknutým hospodárskym subjektom, že podniky zúčastňujúce sa na dohode, ktoré ostávajú činné na trhu, zohľadňujú pri určovaní svojho správania na tomto trhu informácie, ktoré si vymenili so svojimi konkurentmi (rozsudok Komisia/Anic Partecipazioni, už citovaný, bod 121, a rozsudok Hüls/Komisia, už citovaný, bod 162). To platí o to viac vtedy, ak dochádza k zosúladenému postupu pravidelne v priebehu dlhého obdobia, ako tomu bolo v prejednávanej veci, v ktorom kartel začal v roku 1986.

137 S ohľadom na vyššie uvedené je teda potrebné vyvodiť záver, že Komisia v odôvodnení č. 106 Rozhodnutia správne usúdila, že „sa aspoň preukázalo, že... účastníci boli v rokoch 1989 a 1990 v kontakte, vymieňali si informácie o cenách, o objemoch predaja a prerokovali zvýšenia cien“ a že z toho vyvodila, opierajúc sa o odôvodnenie č. 194 a nasl. Rozhodnutia a o vyššie citovanú judikatúru, že žalobkyňa sa v priebehu tohto obdobia podieľala na dohode a/alebo na zosúladenom postupe.

138 Otázka, či možno zo správy spoločnosti Nippon Soda zo 7. novembra 1990 vyvodiť, ako to uvádza Komisia v odôvodnení č. 106, že „prvá“ kampaň zvýšenia cien sa konala už počas leta 1990, je v tomto ohľade bezvýznamná, keďže Komisia neopiera svoje závery o túto skutočnosť, ktorá je uvedená len dodatočne a len ako pravdepodobná. Je teda potrebné pripustiť, že uvedený predpoklad nie je úplne

neopodstatnený vzhľadom na to, že na jednej strane uvedená správa v úvode jasne uvádza, že Rhône-Poulenc a Degussa boli „nervózne v súvislosti s návrhom na druhé zvýšenie ceny" a na druhej strane, že Degussa už preukázala svoj úmysel zvýšiť ceny v júli 1990 a na tento účel nadviazala kontakt so spoločnosťami Rhône-Poulenc a Nippon Soda s cieľom usporiadať trojstranné stretnutie.

139 Rovnako tvrdenie žalobkyne, podľa ktorého z doplňujúceho vyhlásenia spoločnosti Rhône-Poulenc z 5. decembra 2000 vyplýva, že sa predstavitelia spoločností Rhône-Poulenc a Degussa po prvýkrát stretli 10. júna 1990, že sa pri tejto príležitosti rozhodli nadviazať kontakt so spoločnosťou Nippon Soda, a teda že v tomto období neexistovala žiadna dohoda ani pokračovanie akéhokoľvek programu, nemôže spochybniť vyhlásenia spoločnosti Nippon Soda, ako aj správu z 5. mája 1990, ktorú Nippon Soda predložila, z ktorých vyplýva, že stretnutia na úrovni spolupracovníkov v predmetnom období pretrvávali a najmä, že sa v auguste 1989 konalo stretnutie medzi spoločnosťami Nippon Soda, Rhône-Poulenc a Degussa a ďalšie v jeseni 1989 medzi spoločnosťami Degussa a Nippon Soda.

140 Doplňujúce vyhlásenie spoločnosti Rhône-Poulenc z 5. decembra 2000, o ktoré sa žalobkyňa opiera, totiž jednoducho uvádza, že páni. H. a B. zo spoločnosti Rhône-Poulenc vyzývali pána K., ktorý do podniku prišiel v apríli 1990, aby nadviazal kontakt s pani R. zo spoločnosti Degussa, a aby sa jej predstavil ako nástupca pána B. Skutočnosť, že sa pán K. a pani R. prvýkrát stretli 10. júna 1990, teda nemôže znamenať, že kontakty medzi spoločnosťami Rhône-Poulenc, Degussa a Nippon Soda v období od konca roku 1988 do tohto dátumu ustali. Rovnako nemožno zo samotnej zmienky v uvedenom vyhlásení o tom, že sa Rhône-Poulenc a Degussa na dvojstrannom stretnutí 10. júna 1990 rozhodli kontaktovať Nippon Soda, aby prerokovali zníženie cien metionínu a možnosť udržiavať pravidelnejšie stretnutia, vyvodiť záver, že tieto podniky po tom, čo na konci roku 1988 ukončila Sumitomo svoju účasť na karteli, ukončili všetky, či už dvojstranné alebo trojstranné kontakty.

O období od konca leta 1990 do marca 1992

141 Pokiaľ ide o obdobie od konca leta 1990 do marca 1992, je potrebné v prvom rade pripomenúť, že vyhlásenie spoločnosti Rhône-Poulenc z 26. mája 1999 jednoznačne uvádza, že sa Degussa, Rhône-Poulenc a Nippon Soda stretli v Hongkongu na konci leta 1990, aby prerokovali nedávne zníženie ceny metionínu a že sa pri tejto príležitosti dohodli, že svoje ceny zvýšia z 2,50 na 2,80 USD/kg.

142 Správa spoločnosti Nippon Soda týkajúca sa stretnutia v Soule 7. novembra 1990, o ktorom si Komisia kladie otázku, či v skutočnosti nejde o stretnutie, ktoré sa konalo 19. novembra 1990 a ktoré Rhône-Poulenc vo svojom doplňujúcom vyhlásení z 5. decembra 2000 situuje do Hongkongu, uvádza, že sa účastníci zhodli na týchto bodoch: po prvé udržať vtedy platné ceny v oblasti s prevahou nemeckej marky (DEM) (t. j. 5,10 DEM/kg) počas prvého štvrťroka 1991; po druhé oznámiť zvýšenie cien v tej istej oblasti približne o 10% s platnosťou od apríla 1991; po tretie všeobecné zvýšenie cien v rámci druhej kampane od januára 1991 a následne po štvrté prispôsobenie cien v oblastiach s nízkou cenovou úrovňou (osobitne v Kanade) s cieľom odradiť ďalších výrobcov od spätného vývozu. Okrem toho sa malo na konci februára 1991 v Európe konať stretnutie s cieľom prerokovať ceny na apríl 1991 a nasledujúce obdobie.

143 Z toho vyplýva, že najneskôr v novembri 1990 existovala spoločná vôľa účastníkov stretnutia pristúpiť k zvýšeniu cien, ktorého podrobnosti boli stanovené, a teda je potrebné sa domnievať, že dohoda medzi účastníkmi existovala.

144 V tejto súvislosti tvrdenie žalobkyne, ktorá nespochybňuje obsah správy spoločnosti Nippon Soda, vychádzajúci z toho, že táto správa naopak preukazuje, že Degussa nemala v úmysle zvyšovať ceny bez účasti spoločnosti Monsanto, nemožno prijať.

145 Na jednej strane z tejto správy a najmä z bodu iii) („Tak Rhône-Poulenc, ako aj Degussa budú musieť, každá zvlášť, nadviazať kontakt so spoločnosťou Monsanto a pokúsiť sa ju presvedčiť, aby sa pripojila k druhej kampani zvýšenia cien. Aby boli pripravené na navrhované zvýšenie cien, ku ktorému malo dôjsť počas januára 1991 a v nasledujúcom období, je potrebné, aby sa stretnutie so spoločnosťou Monsanto konalo v priebehu novembra 199[0]"), ktorý cituje žalobkyňa, totiž vôbec nevyplýva, že by účasť spoločnosti Monsanto predstavovala nutnú podmienku pre dohodu. Uvedená správa len zmieňuje skutočnosť, že Rhône-Poulenc a Degussa sa mali pokúsiť presvedčiť Monsanto, aby sa zúčastnila kartelu, a to ešte pred navrhovaným zvýšením cien v januári 1991 bez toho, aby naznačila, že by dohody bez jej účasti stroskotali. Plánované opatrenia sa teda javia skôr ako prostriedok zvýšenia účinnosti dohody, než ako podmienka jej existencie.

146 Na druhej strane aj za predpokladu, že by túto zmienku bolo možné chápať ako podmienku stanovenú pre vykonanie tejto dohody, nič to nemení na tom, že medzi stranami existovala spoločná vôľa zvýšiť cenu metionínu na trhu, a teda že protisúťažná dohoda vznikla (pozri v tomto zmysle rozsudok Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients/Komisia, už citovaný v bode 53 vyššie, bod 228). Okrem toho časť dohody spočívajúca v prispôsobení cien v oblastiach s nízkou cenovou úrovňou s cieľom odradiť ďalších predajcov od spätného vývozu bola nezávislá od akejkoľvek účasti spoločnosti Monsanto.

147 Okrem toho údajné dôkazy uvádzané žalobkyňou a smerujúce k preukázaniu toho, že správa spoločnosti Nippon Soda zo 7. novembra 1990 nie je originál, ale preklad, nielenže predstavujú samotné tvrdenia, ktorých pravdivosť nie je sama schopná preukázať, ale navyše nemôžu nijakým spôsobom spochybniť dôkaznú hodnotu celého dokumentu, a preto sa musia zamietnuť ako nedôvodné.

148 Nakoniec je nutné konštatovať, že žalobkyňa v každom prípade nespochybňuje tvrdenie spoločnosti Rhône-Poulenc uvedené vo vyhlásení z 26. mája 1999, a zmienené Komisiou v jej vyjadrení k žalobe, podľa ktorej sa Nippon Soda, Degussa a Rhône-Poulenc na konci leta 1990 v Hongkongu dohodli na zvýšení cien z 2,50 na 2,80 USD/kg.

149 Pokiaľ ide o obdobie nasledujúce po dohode z novembra 1990, žalobkyňa opakovane tvrdí, že Komisia nepreukázala svoju účasť na dohode alebo na zosúladenom postupe až do marca 1992, keďže stretnutia, na ktorých uznala svoju účasť, podľa nej spočívali výlučne na zvýšení dôvery medzi konkurentmi.

150 Toto tvrdenie je zjavne nedôvodné. Žalobkyňa totiž zabudla vziať do úvahy skutočnosť, že aj keď, ako tvrdí, vyhlásenie spoločnosti Rhône-Poulenc z 26. mája 1999 uvádza, že sa štvrťročné stretnutia začínajúce v roku 1991 konali v rôznych mestách Európy a Ázie a že mali za cieľ zvýšiť dôveru medzi účastníkmi, ten istý dokument dodáva, že počas týchto stretnutí účastníci „diskutovali o výrobe, konkurentoch v Číne a Ázii, zákazníkoch a nedávnych zmluvách" a že „si často vymieňali údaje o predaji podľa zemepisných oblastí alebo podľa krajín". A tak „hoci nikdy nedošlo k prideľovaniu zákazníkov, neustále existovalo úsilie udržať ceny". Doplňujúce vyhlásenie spoločnosti Rhône-Poulenc z 5. decembra 2000 tento výklad dopĺňa a uvádza, že štvrťročné stretnutia umožnili výmenu informácií o cenových stratégiách a otázkach výroby a že sa dohodli cieľové ceny podľa zemepisných oblastí. Okrem toho sa vo vyhlásení uvádza, že ak by si niektorý z účastníkov sťažoval na správanie iného konkurenta na trhu, účastníci sa pokúsia spor vyriešiť. Nakoniec Rhône-Poulenc uzatvára, že jednomyseľne zdieľanou myšlienkou bolo zdržať sa drastických krokov, najmä značného zníženia cien.

151 Komisia tak tým, že sa v odôvodneniach č. 115 až 123 Rozhodnutia správne oprela o vyššie opísané dokumenty, v odôvodnení č. 125 Rozhodnutia zamietla tvrdenia spoločnosti Degussa, podľa ktorých sa jej účasť na stretnutiach majúcich protisúťažný predmet pred rokom 1992 nepreukázala.

152 Je pravda, že Rozhodnutie nezmieňuje presné údaje, pokiaľ ide o dátumy a miesta stretnutí v roku 1991. Vyhlásenia spoločnosti Rhône-Poulenc, ktoré žalobkyňa nespochybňuje, však jasne uvádzajú, že sa rozhodlo o štvrťročnom konaní stretnutí od začiatku roku 1991. Okrem toho tak Nippon Soda, ako aj Rhône-Poulenc tieto stretnutia prezentujú ako trvalú prax od roku 1991 do roku 1998. Zo samotnej skutočnosti, ktorú uvádza žalobkyňa, že nie je možné presne určiť časové a miestne okolnosti stretávania kartelu v priebehu roku 1991, teda nemožno vyvodiť záver, že sa jeho činnosti v tomto období pozastavili, pretože sa preukázalo, že sa dohoda od konca roku 1990 úspešne dojednala a že žalobkyňa svoju účasť na dohode v marci 1992 nespochybňuje.

153 Je však potrebné pripomenúť, že ak neexistujú dôkazy, ktoré sú spôsobilé priamo preukázať dĺžku trvania porušenia, Komisia musí uviesť aspoň dôkazy, ktoré sa vzťahujú na skutočnosti, ktoré sú dostatočne časovo blízke, aby tak bolo možné dôvodne pripustiť, že toto porušenie trvalo nepretržite medzi dvomi stanovenými dátumami (rozsudky Súdu prvého stupňa Dunlop Slazenger/Komisia, už citovaný v bode 114 vyššie, bod 79, a zo 6. júla 2000, Volkswagen/Komisia, T-62/98, Zb. s. II-2707, bod 188). Vzhľadom na to, že na jednej strane Komisia správne preukázala existenciu protiprávnej dohody v novembri 1990 a na druhej strane žalobkyňa nespochybňuje existenciu porušenia od roku 1992 a nakoniec, že zhodné vyhlásenia Rhône-Poulenc a Nippon Soda uvádzajú pravidelné štvrťročné stretnutia od začiatku roku 1991, je potrebné tieto požiadavky v prejednávanej veci považovať za postačujúce.

154 Z vyššie uvedeného vyplýva, že Komisia oprávnene usudzuje, že sa žalobkyňa zúčastnila dohody a/alebo zosúladeného postupu v období od konca roka 1988 do marca 1992.

b) O jednotnej a nepretržitej povahe porušenia

155 Je potrebné pripomenúť, že porušenie článku 81 ods. 1 ES môže vyplývať nielen z jednotlivého aktu, ale taktiež zo série aktov, alebo dokonca z pokračujúceho správania. Tento výklad nemožno spochybňovať z dôvodu, že jeden alebo viacero prvkov tejto série aktov alebo tohto pokračujúceho správania by rovnako mohol sám osebe samostatne predstavovať porušenie uvedeného ustanovenia (pozri v tomto zmysle rozsudok Komisia/Anic Partecipazioni, už citovaný v bode 136 vyššie, bod 81). Pokiaľ rôzne činnosti spadajú do „spoločného plánu" vzhľadom na ich rovnaký cieľ skresľujúci hospodársku súťaž vo vnútri spoločného trhu, Komisia je oprávnená vyvodzovať zodpovednosť za tieto činnosti v závislosti od účasti na porušení ako celku (rozsudok Súdneho dvora zo 7. januára 2004, Aalborg Portland a i./ Komisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Zb. s. I-123, bod 258).

156 Je však potrebné pripomenúť, že kartely, na ktorých sa žalobkyňa zúčastnila a na ktorých svoju účasť priznáva, do konca roka 1988 a od marca 1992, majú, s výnimkou spoločnosti Sumitomo, ktorá odstúpila v roku 1988, tých istých účastníkov a totožný predmet ako kartel, na ktorom za zúčastnila žalobkyňa v rokoch 1988 až 1992, a to spoločný postup na účely udržania a zvýšenia cien na trhu s metionínom v EHP, ako aj výmenu informácií o cenách, podieloch na trhu a objemoch predaja.

157 Z toho vyplýva, že Komisia v odôvodneniach č. 206 až 212 Rozhodnutia správne vyvodila, že porušenie, na ktorom sa Degussa, Rhône-Poulenc a Nippon Soda zúčastnili, sa musí kvalifikovať ako jednotné a nepretržité.

158 Výhrada žalobkyne založená na tom, že porušenie bolo v období od konca roku 1988 do marca 1992 prerušené, sa teda musí zamietnuť.

B — *O ukončení porušenia*

1. Tvrdenia účastníkov konania

159 Žalobkyňa sa domnieva, že Komisia nebola schopná preukázať svoju účasť na karteli po jeseni 1997, kedy sa kartel v dôsledku odchodu pána H. zo spoločnosti Rhône-Poulenc ukončil, pretože pán Z., jeho nástupca, rozhodol o prerušení všetkých kontaktov s konkurentmi.

160 Opätovné nadviazanie kontaktov povolil až v marci 1998 pán G., nový generálny riaditeľ Rhône-Poulenc, a to len s cieľom ukončiť kartel, aby sa tak predišlo príliš rozsiahlemu narušeniu trhu.

161 Nakoniec, existencia dohody o zvýšení cien uzatvorená medzi spoločnosťami Degussa a Rhône-Poulenc neumožňuje preukázať pokračovanie činností pôvodného kartelu, na ktorom sa podieľali Degussa, Rhône-Poulenc a Nippon Soda.

162 Komisia sa domnieva, že námietky žalobkyne týkajúce sa nedostatku dôkazov pre jej tvrdenia uvedené v odôvodneniach č. 180 až 185 Rozhodnutia, nie sú dôvodné.

2. Posúdenie Súdom prvého stupňa

163 Po prvé je potrebné zdôrazniť, že aj keď, ako uvádza Komisia v odôvodnení č. 180, po odchode pána H. na jeseň v roku 1997, jeho nástupca pán Z. skutočne nariadil prerušenie akejkoľvek komunikácie spoločnosti Rhône-Poulenc so svojimi konkurentmi, je nesporné, že pán G., nástupca pána Z., povolil od marca 1998 ďalší kontakt s konkurentmi, aby umožnil „ukončenie kartelu bez negatívnych následkov" a zabránil príliš veľkým narušeniam trhu, a zároveň nariadil ukončiť štvrťročné stretnutia.

164 Úvaha podľa ktorej, podľa generálneho riaditeľa Rhône-Poulenc, ktorý sa na stretnutiach nezúčastnil, malo byť predmetom kontaktov medzi účastníkmi kartelu umožniť ukončenie kartelu bez negatívnych následkov, však nielen nedovoľuje preukázať, že k tomu skutočne došlo, ale navyše má naopak tendenciu preukázať, že Rhône-Poulenc a jej konkurenti mali v úmysle pokračovať v zosúlaďovaní svojich postupov až do neskoršieho dátumu, kedy by bol kartel definitívne ukončený. To okrem toho potvrdzuje aj predmet stretnutí, ktoré sa konali po povolení pánom G., ako bude preskúmané nižšie. Okrem toho podľa vyhlásení samotnej spoločnosti Rhône-Poulenc vedenie nakoniec nariadilo definitívne ukončenie kontaktov s konkurentmi až vo februári 1999.

165 Okolnosť, že Komisia ako pravdepodobné vysvetlenie ukončenia štvrťročných stretnutí v odôvodnení č. 181 Rozhodnutia navrhla ich mimoriadnu nápadnosť a hrozbu ich odhalenia z dôvodu vtedajšieho pokroku vo vyšetrovaní amerických orgánov pre ochranu hospodárskej súťaže v odvetví vitamínov je v tomto ohľade bezvýznamná. Tento výklad totiž na jednej strane predstavuje iba domnienku, z ktorej Komisia v tejto súvislosti nevyvodzuje voči žalobkyni žiadne dôsledky a na

druhej strane neovplyvňuje správnosť jej zistení, podľa ktorých pán G., generálny riaditeľ spoločnosti Rhône-Poulenc, od marca 1998, opätovne povolil kontakt s konkurentmi.

166 Po druhé Súd prvého stupňa konštatuje, že žalobkyňa nespochybňuje, že sa uskutočnili tieto stretnutia, uvedené v odôvodneniach č. 179 až 184 Rozhodnutia:

Dátum	Miesto	Účastníci
máj 1998	Frankfurt nad Mohanom alebo Düsseldorf	Degussa, Rhône-Poulenc, Nippon Soda
koniec leta/začiatok jesene 1998	Heidelberg	Degussa, Rhône-Poulenc
4. február 1999	Nancy	Degussa, Rhône-Poulenc
4. február 1999 (večer)	Paríž	Nippon Soda, Rhône-Poulenc

167 Je teda potrebné konštatovať, že v období od jesene roku 1997 do februára roku 1999 sa Degussa a Rhône-Poulenc stretli dvakrát, prvýkrát na konci leta alebo začiatkom jesene 1998 v Heidelbergu a druhýkrát 4. februára 1999 v Nancy. Podľa Komisie sa Degussa a Rhône-Poulenc dohodli na zvýšení cien a stanovení cenových cieľov (3,20 USD/kg, resp. 5,30 DEM/kg).

168 Žalobkyňa tieto skutočnosti výslovne nespochybňuje, ale tvrdí, že Komisia nemôže na ich základe preukázať, že predstavovali pokračovanie predchádzajúceho kartelu, na ktorom sa podieľali traja účastníci (Degussa, Rhône-Poulenc a Nippon Soda).

169 Túto argumentáciu nemožno prijať.

170 Ako to totiž Komisia správne poznamenáva, z vyhlásení spoločnosti Rhône-Poulenc vyplýva, že dvojstranné kontakty, najmä telefonické, sa naďalej udržovali na jednej strane medzi spoločnosťami Rhône-Poulenc a Degussa, a na druhej strane medzi spoločnosťami Rhône-Poulenc a Nippon Soda, a to od apríla 1998 do 4. februára 1999.

171 Okrem toho Nippon Soda vo svojich vyhláseniach, ktoré žalobkyňa sama predložila v prílohe, uvádza najmä, že sa v októbri roku 1998 stretla s predstaviteľmi spoločnosti Rhône-Poulenc na večeri v Paríži a s predstaviteľmi spoločnosti Degussa po prvýkrát v októbri 1998 vo Frankfurte nad Mohanom a po druhýkrát na jeseň roku 1998 v Tokiu. Podľa Nippon Soda bolo predmetom týchto stretnutí umožniť účastníkom prerokovanie podmienok na trhu a cenové trendy. Okrem toho, stále podľa toho istého dokumentu, sa Rhône-Poulenc a Nippon Soda stretli 4. februára 1999 v Paríži, večer toho istého dňa, kedy sa konalo stretnutie medzi spoločnosťami Degussa a Rhône-Poulenc v Nancy, a pri tejto príležitosti rokovali o dopyte a podmienkach na trhu s metionínom (odôvodnenie č. 183 Rozhodnutia).

172 Nakoniec žalobkyňa nespochybňuje ani skutočnosť, že sa trojstranné stretnutie konalo v máji 1998 (Rhône-Poulenc ho situuje do Frankfurtu nad Mohanom, Nippon Soda do Düsseldorfu) na ktorom, podľa vyhlásení spoločnosti Rhône-Poulenc, ktoré žalobkyňa nespochybňuje, Nippon Soda potvrdila, že bude nasledovať každé zvýšenie cien.

173 Z vyššie uvedeného vyplýva, že žalobkyňa nemôže tvrdiť, že Komisia dostatočne právne nepreukázala účasť spoločnosti Nippon Soda na uvedenom zosúladenom postupe v období od jesene 1997 do februára 1999. Je totiž nutné konštatovať, ako zdôrazňuje Komisia v odôvodnení č. 184, že všetci traja účastníci kartelu udržovali počas celého tohto obdobia dvojstranné kontakty. Tak Rhône-Poulenc, ako aj

žalobkyňa boli naďalej v kontakte so spoločnosťou Nippon Soda, aby prerokovali podmienky na trhu a cenovú úroveň, zatiaľ čo Nippon Soda na poslednom trojstrannom stretnutí v máji 1998 vyslovila svoj súhlas v zásade s každým zvýšením cien. Za týchto okolností samotná skutočnosť, že sa tieto tri spoločnosti po uvedenom trojstrannom stretnutí nestretli, nemôže samozrejme viesť k záveru, že bol kartel v tejto dobe ukončený.

174 V tejto súvislosti tvrdenie žalobkyne, podľa ktorého z odôvodnenia č. 184 Rozhodnutia vyplýva, že Komisia založila svoje uvažovanie na samotnej domnienke, že dvojstranné kontakty boli po stretnutí v máji 1998 naďalej udržované, je zjavne bezdôvodné. Z odôvodnení č. 182 až 184 totiž vyplýva, že Komisia na základe súhlasných vyhlásení spoločností Rhône-Poulenc a Nippon Soda existenciu takýchto kontaktov preukázala, čo už bolo podrobne opísané vyššie. Jediný predpoklad vyslovený Komisiou v odôvodnení č. 184 sa týka preukázania trojstranného stretnutia, v priebehu ktorého sa účastníci rozhodli ukončiť trojstranné kontakty, čo však na správnosť ich zistení nemá žiaden vplyv.

175 V každom prípade, aj za predpokladu, že nemožno preukázať, že sa Nippon Soda zúčastnila na karteli po jeseni roku 1997, zostáva pravdou, že z doplňujúceho vyhlásenia spoločnosti Rhône-Poulenc z 5. decembra 2000, ktorého dôkaznú silu žalobkyňa nebola schopná spochybniť, vyplýva, že sa Rhône-Poulenc a žalobkyňa zúčastnili na dvoch stretnutiach, jedného na konci leta alebo na začiatku jesene 1998 v Heidelbergu a druhého 4. februára 1999 v Nancy, na ktorých boli dohodnuté cenové ciele a zvýšenie cien. Hypotetické ukončenie účasti spoločnosti Nippon Soda na predchádzajúcom karteli nemôže ovplyvniť ani zjavne protisúťažnú povahu týchto stretnutí, ani skutočnosť, že tieto stretnutia predstavujú pokračovanie predchádzajúceho kartelu, a to v súlade s citovanou judikatúrou v bode 155 vyššie.

176 Z vyššie uvedeného vyplýva, že výhrada žalobkyne týkajúca sa dátumu ukončenia porušenia, ktorý stanovila Komisia, sa musí zamietnuť.

C — *O pozastavení kartelu*

177 Žalobkyňa subsidiárne tvrdí, že v prípade, ak by sa porušenie považovalo za jednotné a nepretržité, Komisia by mala zohľadniť skutočnosť, že bolo prinajmenšom pozastavené od konca roku 1988 do marca 1992 a od jesene 1997, ako to urobila vo veci nazývanej „mestské vykurovacie potrubie" [rozhodnutie Komisie 1999/60/ES z 21. októbra 1998 týkajúceho sa konania o uplatnení článku 85 Zmluvy ES (IV/35.691/E-4 — mestské vykurovacie potrubie) [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 24, 1999, s. 1)].

178 V tejto súvislosti je potrebné najprv poznamenať, že táto výhrada je úplne irelevantná v rozsahu, v akom sa týka obdobia po jeseni 1997. Pozastavenie kartelu je totiž možné uznať len za predpokladu, že by sa ukázalo, že dané porušenie, aj keď je jednotné a nepretržité, bolo na krátku dobu prerušené takým spôsobom, že túto dobu nemožno započítať do celkovej doby trvania porušenia, pričom následne kartel opäť plne pokračoval. Táto metóda tak umožňuje uviesť do súladu pojem jednotného a nepretržitého porušenia s požiadavkami založenými na presnosti dĺžky trvania porušenia, a teda, keďže je výpočet výšky pokuty závislý najmä od naposledy uvedeného kritéria, aj zo zásady proporcionality pokuty.

179 Žalobkyňa však tvrdí, že kartel bola pozastavený v období od jesene 1997 do 4. februára 1999, teda dátumu, ktorý Komisia stanovila ako koniec porušenia. Toto tvrdenie tak v podstate spochybňuje dátum ukončenia porušenia, a teda opakuje tvrdenia žalobkyne v tomto ohľade. Výhrada žalobkyne týkajúca sa pozastavenia kartelu v období po jeseni 1997 sa v dôsledku toho musí zamietnuť z dôvodov uvedených v bodoch 163 až 176 vyššie, z ktorých vyplýva, že po poslednom trojstrannom stretnutí v máji 1998 pretrvali dvojstranné kontakty medzi spoločnosťami Nippon Soda, Rhône-Poulenc a žalobkyňou až do 4. februára 1999.

180 Pokiaľ ide o obdobie od konca roka 1988 do marca 1992, je potrebné pripomenúť, že rozhodovacia prax Komisie sama osebe nevytvára právny rámec pre pokuty v oblasti hospodárskej súťaže (pozri najmä rozsudok Scandinavian Airlines System/Komisia, už citovaný v bode 80 vyššie, bod 87, a tam citovanú judikatúru). Okrem toho je nutné konštatovať, že v rozsudku Lögstör Rör/Komisia, už citovanom v bode 58 vyššie (body 59 až 65), sa Súd prvého stupňa obmedzil na konštatovanie, že Komisia v rozhodnutí vo veci týkajúcej sa mestského vykurovacieho potrubia sama uznala a zohľadnila okolnosť, že kartel bol od októbra 1993 do marca 1994 pozastavený a že jej tak, na rozdiel od tvrdení žalobkyne, Komisia nevytýkala účasť na protisúťažnej činnosti v tomto období.

181 Z toho vyplýva, že okolnosť, že Komisia vo veci týkajúcej sa mestského vykurovacieho potrubia zohľadnila skutočnosť, že kartel bol podľa jej názoru pozastavený, nemôže sama osebe dostatočne preukázať nezákonnosť Rozhodnutia, z dôvodu, že Komisia v ňom nepostupovala rovnakým spôsobom.

182 Navyše je potrebné v prejednávanej veci odlíšiť prejednávanú vec od veci týkajúcej sa mestského vykurovacieho potrubia, na ktorú sa žalobkyňa odvoláva. V tejto poslednej veci totiž Komisia v odôvodnení č. 152 svojho rozhodnutia skutočne usúdila, že v priebehu šiestich mesiacov od októbra 1993 do marca 1994, bol kartel, kvalifikovaný ako jednotný a nepretržitý, pozastavený. V tejto súvislosti zohľadnila na jednej strane skutočnosť, že výrobcovia vyhlásili, že vypukla „cenová vojna" a že cenová úroveň na hlavných trhoch skutočne klesla o 20%, a na druhej strane, že aj keď výrobcovia v tomto období sa naďalej stretávali na dvojstrannej alebo trojstrannej úrovni, neboli, pokiaľ ide o predmet týchto stretnutí, k dispozícii žiadne podrobnosti, s výnimkou žiadosti o kompenzáciu, ktorú podala Tarco a ktorú Lögstör zamietla (odôvodnenie č. 52).

183 Hoci je v prejednávanej veci pravda, že zo správy spoločnosti Nippon Soda z 5. mája 1990 vyplýva, že Degussa dočasne znížila cenu metionínu, nemôže podobnosť

s vecou mestského vykurovacieho potrubia prekročiť medze tohto konštatovania. Na rozdiel od situácie, o ktorú išlo v tejto veci, Komisia totiž v prejednávanej veci disponuje presvedčivými poznatkami preukazujúcimi, že hoci sa účastníci kartelu nedokázali dohodnúť na zvýšení cien najneskôr pred novembrom 1990, predmetom stretnutí konaných v období od konca roka 1988 do novembra 1990, na ktorých sa žalobkyňa zúčastnila, bola dohoda na spoločnej reakcii na vstup spoločnosti Monsanto na trh a výmena informácií o jej činnosti, o objemoch predaja a cenách metionínu, ako už bolo preukázané vyššie.

184 Okrem toho, na rozdiel od zistení vo veci mestského vykurovacieho potrubia, z vyhlásenia spoločnosti Rhône-Poulenc z 26. mája 1999 vyplýva, že príčinou poklesu cien metionínu od leta 1989 nebola skutočnosť, že by účastníci kartelu medzi sebou opäť zaviedli voľnú hospodársku súťaž, ale vstup Monsanto a HAM na trh, ako aj celkový pokles dopytu. Zo správy spoločnosti Nippon Soda z 5. decembra 1990 rovnako vyplýva, že Degussa práve s cieľom prevziať zákazníkov spoločnosti Monsanto najprv znížila svoje ceny a potom navrhla účastníkom kartelu zvýšenie cien na júl 1990, zatiaľ čo sama Monsanto ohlásila zvýšenie svojich cien na júl 1990.

185 Nakoniec, ako sa konštatovalo vyššie, Komisia správne zistila, že koncom leta a/alebo v novembri 1990 bola uzatvorená dohoda, ktorej cieľom bolo zvýšenie cien a po ktorej nasledovali štvrťročné stretnutia, na ktorých sa vymieňali informácie o trhu a určovali cieľové ceny.

186 Vzhľadom na dôkazy, ktoré uvádza Komisia, sa teda musí výhrada žalobkyne vychádzajúca z toho, že porušenie bolo prinajmenšom v rokoch 1988 až 1992

pozastavené, zamietnuť ako nedôvodná. Týmto záverom však nie je dotknutá otázka konkrétnych účinkov porušenia na trh v tomto období.

187 Zo všetkých predchádzajúcich úvah vyplýva, že druhý žalobný dôvod sa musí v plnom rozsahu zamietnuť.

III — *O treťom žalobnom dôvode založenom na nesprávnom skutkovom a právnom posúdení, porušení zásad proporcionality, rovnosti zaobchádzania a zákazu retroaktivity trestov, ako aj povinnosti odôvodnenia pri určovaní výšky pokuty*

188 Tretí žalobný dôvod sa v podstate delí na štyri časti týkajúce sa postupne závažnosti porušenia, zvýšenia pokuty na účely zabezpečenia jej dostatočne odstrašujúceho účinku, spolupráce žalobkyne a porušenia zásady zákazu retroaktivity trestov.

A — *O závažnosti porušenia*

189 Žalobkyňa v podstate uvádza tri výhrady vychádzajúce po prvé z nedostatočného odôvodnenia určenia závažnosti porušenia, po druhé z nesprávneho posúdenia veľkosti relevantného geografického trhu a po tretie z nesprávneho posúdenia dopadu porušenia na trh.

1. O odôvodnení závažnosti porušenia

a) Tvrdenia účastníkov konania

190 Žalobkyňa v podstate tvrdí, že posúdenie veľmi závažnej povahy porušenia Komisiou nie je predmetom dostatočného odôvodnenia, najmä pokiaľ ide o skutočnosť, že základná čiastka pokuty, teda 35 miliónov eur, je vyššia ako minimum, ktoré usmernenia stanovujú pre porušenia kvalifikované ako veľmi závažné, teda 20 miliónov eur. Osobitne tvrdí, že v súlade so zásadou zákonnosti trestov mala Komisia zvážiť rôzne skutočnosti zistené na účely kvalifikácie porušenia ako veľmi závažného a na účely stanovenia uvedenej základnej čiastky.

191 Komisia sa domnieva, že táto výhrada je nedôvodná.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

192 Z ustálenej judikatúry vyplýva, že z odôvodnenia individuálneho rozhodnutia musia jasne a jednoznačne vyplývať úvahy inštitúcie, ktorá akt vydala tak, aby dotknutým osobám umožnili spoznať dôvody prijatého opatrenia a príslušnému súdnemu orgánu vykonať súdne preskúmanie. Požiadavka odôvodnenia sa musí posúdiť vzhľadom na okolnosti prejednávanej veci. Nevyžaduje sa, aby odôvodnenie vymedzovalo všetky relevantné skutkové a právne okolnosti, keďže otázka, či odôvodnenie spĺňa všetky požiadavky článku 253 ES, sa musí posúdiť nielen vzhľadom na znenie predmetného aktu, ale aj na súvislosti, za akých bol tento akt prijatý (rozsudok Súdneho dvora z 2. apríla 1998, Komisia/Sytraval a Brink's France, C-367/95 P, Zb. s. I-1719, bod 63).

193 Pokiaľ ide osobitne o výpočet výšky pokút uložených Komisiou za porušenie práva Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže, je potrebné pripomenúť, že podľa judikatúry sú podstatné náležitosti, ktoré predstavuje povinnosť odôvodnenia, splnené, ak Komisia vo svojom rozhodnutí uvedie posudzované skutočnosti, ktoré jej umožnili vymedziť závažnosť a dĺžku trvania porušenia (rozsudok Súdneho dvora zo 16. novembra 2000, Sarrió/Komisia, C-291/98 P, Zb. s. I-9991, bod 73). Okrem toho musí byť rozsah povinnosti odôvodnenia vymedzený vo svetle skutočnosti, že závažnosť porušení sa musí zistiť v závislosti od mnohých skutočností a to bez toho, aby bol zostavený záväzný alebo taxatívny zoznam kritérií, ktoré sa musia zohľadniť (uznesenie SPO a i./Komisia, už citované v bode 45 vyššie, bod 54; rozsudky Súdu prvého stupňa LR AF 1998/Komisia, už citovaný v bode 46 vyššie, bod 378, a z 30. septembra 2003, Atlantic Container Line a i./Komisia, T-191/98, T-212/98 až T-214/98, Zb. s. II-3275, bod 1532).

194 Je tiež potrebné pripomenúť, že povinnosť odôvodnenia Komisii neukladá, aby vo svojom rozhodnutí uviedla číselné údaje týkajúce sa spôsobu výpočtu pokút, ale iba posudzované skutočnosti, ktoré jej umožnili vymedziť závažnosť a dĺžku trvania porušenia (rozsudok Sarrió/Komisia, už citovaný v bode 193 vyššie, body 73 a 76, a rozsudok Atlantic Container Line a i./Komisia, už citovaný v bode 193 vyššie, bod 1558).

195 V prejednávanej veci je však potrebné konštatovať, že Komisia najskôr v odôvodneniach č. 271 až 275 uvádza, že porušenie spočívajúce v rozdeľovaní trhu a určovaní cien, hlavnom faktore hospodárskej súťaže, sa musí z dôvodu svojej povahy kvalifikovať ako veľmi závažný. Komisia následne v odôvodneniach č. 276 až 291 uviedla dôvody, ktoré ju viedli k posúdeniu, že porušenie malo skutočný dopad na trh. Potom Komisia v odôvodnení č. 292 uvádza, že relevantným geografickým trhom bolo celé Spoločenstvo, resp. celý EHP po svojom vytvorení. Nakoniec v odôvodneniach č. 294 až 300 uvádza, že bolo potrebné zohľadniť skutočnú schopnosť podnikov spôsobiť významnú ujmu konkurencii, a tak s ohľadom na podiely účastníkov kartelu na trhu vytvoriť dve kategórie podnikov, pričom prvá

kategória zahrňuje Degussa a Rhône-Poulenc a druhá Nippon Soda. Komisia z toho nakoniec v odôvodnení č. 302 vyvodzuje, že základná čiastka pokút sa má v závislosti od závažnosti stanoviť na 35 miliónov eur, pokiaľ ide o spoločnosti Degussa a Rhône-Poulenc, a na 8 miliónov eur, pokiaľ ide o spoločnosť Nippon Soda.

196 Vo svetle skutkových okolností opisujúcich fungovanie kartelu, uvedených v odôvodneniach č. 79 až 185, je tak potrebné vyvodiť záver, že Komisia dostatočne právne stanovila dôvody, ktoré podľa nej oprávňujú kvalifikovať porušenie ako „veľmi závažné". V súlade s judikatúrou citovanou v bodoch 193 a 194 vyššie, totiž požiadavka uviesť odôvodnenie neukladá Komisii, aby stanovila presnú aritmetickú váhu kritérií zohľadnených pri určení závažnosti porušenia. Tvrdenie žalobkyne, podľa ktorého Komisia tým, že neuviedla váhu kritérií použitých v tomto ohľade, teda povahu porušenia, veľkosť relevantného geografického trhu a skutočný dopad porušenia na trh, porušila zásadu zákonnosti, ktorej prejavom je aj povinnosť odôvodnenia, sa teda musí zamietnuť.

197 Nakoniec, pokiaľ ide o tvrdenie žalobkyne, podľa ktorého Rozhodnutie neuvádza dôvody odôvodňujúce stanovenie vyššej sumy, ako je minimálna suma, ktoré usmernenia stanovujú pre veľmi závažné porušenia, je potrebné pripomenúť, že v súlade s bodom 1 A treťou zarážkou uvedených usmernení, ktorých zákonnosť žalobkyňa nespochybňuje, sú „predpokladané" základné čiastky pokút za porušenie kvalifikované ako veľmi závažné stanovené vo výške „nad 20 miliónov [eur]". Komisia si tak chcela, v súlade so širokou mierou voľnej úvahy, ktorú má v oblasti pokút, ponechať možnosť stanoviť základné čiastky pokút vo vyššej výške, ako je uvedená výška, a to v závislosti od okolností každej prejednávanej veci. Za týchto okolností nie je žiaden dôvod od nej požadovať, aby uvádzala osobitné dôvody, ktoré ju viedli k rozhodnutiu stanoviť vyššiu základnú čiastku pokuty než 20 miliónov eur, keďže z jej rozhodnutia vyplývajú dostatočné právne dôvody, ktoré samy osebe odôvodňujú stanovenie základnej čiastky vo výške určenej uvedeným rozhodnutím. Ako však z odôvodnenia č. 196 vyššie vyplýva, je nutné sa domnievať, že Komisia dostatočne právne stanovila dôvody, ktoré podľa nej odôvodňujú stanovenie základnej čiastky pokuty v závislosti od závažnosti porušenia na 35 miliónov eur.

198 Výhrada žalobkyne vychádzajúca z nedostatočného odôvodnenia kvalifikácie porušenia ako veľmi závažného a stanovenia základnej čiastky pokuty v závislosti od závažnosti porušenia na 35 miliónov eur sa teda musí zamietnuť ako nedôvodná.

2. O veľkosti relevantného geografického trhu

a) Tvrdenia účastníkov konania

199 Žalobkyňa na rozdiel od toho, čo uvádza Komisia vo svojom vyjadrení k žalobe, tvrdí, že z niektorých častí Rozhodnutia vyplýva, že kartel sa považoval za celosvetový. Komisia totiž najmä uvádza, že zvýšenie cien sa prerokovalo „pre každú zemepisnú oblasť a každú krajinu" (odôvodnenie č. 128), a Rozhodnutie na rôznych miestach odkazuje na iné oblasti sveta, než je EHP (odôvodnenia č. 138, 139, 155 a 158). Na jednej strane sa však toto konštatovanie neopiera o žiadne dôkazy. Na druhej strane Komisia tým, že prihliadla na skutočnosti, že porušenie malo celosvetový dosah, údajne porušila zásadu *ne bis in idem* a dospela k neprimeranému zhodnoteniu účinkov kartelu.

200 Komisia sa domnieva, že táto argumentácia nie je dôvodná.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

201 Súd prvého stupňa uvádza, že aj keď niektoré časti Rozhodnutia stručne zmieňujú diskusie o iných než európskych krajinách (pozri najmä odôvodnenia č. 87, 138

a 139), z odôvodnenia č. 2 Rozhodnutia však jasne vyplýva, že Komisia obmedzuje svoje zistenie porušenia na celý EHP. To je potvrdené v odôvodnení č. 292 pri preskúmavaní veľkosti relevantného geografického trhu.

202 Je teda nesprávne tvrdiť, ako to robí žalobkyňa, že sa Komisia domnievala, že kartel mal celosvetovú pôsobnosť. V každom prípade, aj za predpokladu, že by to tak bolo, je potrebné poznamenať, že pri stanovení výšky pokuty, ktoré je uvedené v odôvodneniach č. 268 až 312, Komisia nijako nezohľadnila prípadnú celosvetovú pôsobnosť kartelu, pričom niekoľko vyššie citovaných skutočností potvrdzujúcich takúto pôsobnosť sa vyskytuje okrem iného len v časti opisujúcej fungovanie kartelu (odôvodnenia č. 79 až 185). Z odôvodnení č. 272, 275 a 293, ako aj zo samotného názvu časti o „skutočnom dopade porušenia na trh s metionínom v EHP" naopak vyplýva, že pri stanovení výšky pokuty sa zohľadnili len tie charakteristiky porušenia, ktoré sa týkali spoločného trhu, resp. EHP po jeho vytvorení.

203 Je teda potrebné dospieť k záveru, že Komisia, na rozdiel od toho, čo tvrdí žalobkyňa, neprihliadla na priťažujúcu okolnosť založenú na údajne celosvetovom rozmere kartelu. Táto výhrada sa teda musí zamietnuť.

3. O posúdení dopadu porušenia na trh

a) Tvrdenia účastníkov konania

204 Žalobkyňa sa domnieva, že Komisia dostatočne právne nepreukázala konkrétny dopad porušenia na trh.

205 Upozorňuje, že kartel nestanovil žiaden mechanizmus zvýšenia cien, ale určil len cieľové ceny. Rovnako neexistoval žiaden mechanizmus rozdeľovania kvót, objemov alebo zákazníkov, ani dozorný a kompenzačný mechanizmus na účely zabezpečenia dodržiavania cieľových cien.

206 Žalobkyňa tiež zdôrazňuje, že Komisia, aj keď uvádza skutočnosť, že neúčasť spoločnosti Novus na karteli znemožnila dosiahnutie cieľových cien (odôvodnenie č. 276 a nasl.) a že napriek porušeniu ceny v rokoch 1992 až 1997 klesali (odôvodnenie č. 287 a nasl.), nesprávne sa domnieva, že tieto okolnosti nepreukazujú, že by vykonávanie dohôd neovplyvnilo štruktúru a kolísanie cien na trhu s metionínom a že tak nesprávne vyhodnotila konkrétne dopady porušenia na trh.

207 Komisia tým, že sa obmedzila na zistenie dopadu porušenia na trh, porušila usmernenia, ktoré v bode 1 A treťom odseku stanovujú, že pokiaľ ide o kategórie porušenia v závislosti od ich závažnosti „v rámci každej z týchto kategórií, predovšetkým však pri vážnych a veľmi vážnych porušeniach, bude navrhované rozpätie pokút umožňovať uplatnenie diferencovaného prístupu k podnikom, podľa povahy nimi spáchaného priestupku". Rovnako, napriek tomu, že Komisia uznáva, že porušenie predstavuje komplexnú faktickú situáciu, ktorá sa počas rokov prispôsobila skutočným podmienkam na trhu, nijako nerozlíšila konkrétne dopady tejto komplexnej situácie.

208 Komisia tým, že nepredložila dôkaz o konkrétnom dopade kartelu, nesplnila požiadavky týkajúce sa dôkazného bremena. Žalobkyňa totiž zdôrazňuje, že v odôvodnení č. 287 Rozhodnutia Komisia uvádza, že zúčastnené podniky nepredložili dôkaz o tom, že vykonávanie dohody neovplyvnilo určovanie a kolísanie cien na trhu s metionínom. No práve Komisii prináleží, aby preukázala rozsah dopadu porušenia, ako aj jeho existenciu (rozsudky Hüls/Komisia, už citovaný v bode 115 vyššie, bod 154, a Baustahlgewebe/Komisia, už citovaný v bo-

de 101 vyššie, bod 58). Keďže podľa žalobkyne Komisia nepreukázala rozsah konkrétneho dopadu porušenia na trh, je potrebné sa domnievať, že takýto dopad neexistoval, a teda že výška pokuty mala byť nižšia. Za týchto okolností sa žalobkyňa domnieva, že prípustná je len minimálna výška pokuty stanovená pre veľmi závažné porušenia, a to 20 miliónov eur.

209 Komisia sa domnieva, že táto argumentácia nie je dôvodná.

210 Najskôr poznamenáva, že v časti Rozhodnutia týkajúcej sa skutočného dopadu porušenia vôbec netvrdí, že by existovali mechanizmy buď zvyšovania cien, rozdeľovania kvót, objemov a zákazníkov alebo tiež dozorné a kompenzačné mechanizmy na účely zabezpečenia dodržiavania cieľových cien, takže tvrdenia žalobkyne v tejto súvislosti sú bezpredmetné.

211 Následne tvrdí, že okrem konkrétneho dopadu na trh vzala do úvahy aj povahu porušenia a veľkosť relevantného geografického trhu, ktoré žalobkyňa nespochybňuje.

212 Okrem toho pripomína, že protisúťažné dohody sa vykonávali a že orientačné ceny boli zákazníkom vo všeobecnosti oznámené prostredníctvom odbornej tlače. Takéto oznámenia však musia mať nevyhnutne dopad na trh (rozsudok Súdu prvého stupňa zo 14. mája 1998, Cascades/Komisia, T-308/94, Zb. s. II-925, bod 177). Okrem iného úsilie účastníkov zvrátiť pokles cien v dôsledku príchodu spoločnosti Monsanto na trh a poklesu dopytu bolo úspešné.

213 Komisia z toho vyvodzuje, že je nepochybné, že kartel mal skutočný dopad na trh, ktorý možno zhodnotiť, aj keď je nemožné stanoviť, v akej miere sa skutočné ceny odchýlili od cien, ktoré by sa uplatňovali v prípade neexistencie tajnej dohody. Usmernenia totiž stanovujú, že Komisia má zohľadniť konkrétny dopad porušenia na trh, a nie rozsah tohto dopadu.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

214 Najskôr je potrebné uviesť, že aj keď Komisia v Rozhodnutí výslovne neuviedla usmernenia, pri určení výšky pokuty uloženej žalobkyni uplatnila metódu výpočtu, ktorú si v nich stanovila.

215 Podľa usmernení (bod 1 A prvý odsek) však „pri hodnotení závažnosti porušenia sa musí brať do úvahy... skutočný dosah na trh, tam, kde je ho možné merať".

216 Rovnako má Komisia v súlade s judikatúrou povinnosť vykonať takéto preskúmanie, ak sa zdá, že tento dopad je merateľný (rozsudok Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients/Komisia, už citovaný v bode 53 vyššie, bod 143).

217 Komisia sa v tomto kontexte opiera o skutočnosť, že porušenie malo podľa nej skutočný dopad na trh s metionínom v EHP (odôvodnenia č. 276 až 291).

218 Na úvod je potrebné sa domnievať, že v prejednávanej veci je na účely preskúmania posúdenia účinkov porušenia zo strany Komisie postačujúce preskúmať jej posúdenie dopadov kartelu na ceny.

219 Na jednej strane je totiž potrebné poznamenať, že hoci Komisia opísala porušenie ako kartel, ktorého cieľom je udržanie alebo zvýšenie cien a v rámci ktorého sa vymieňali informácie o objemoch predaja a podieloch na trhu, dopad porušenia bol posúdený len s ohľadom na jeho účinky na ceny. Na druhej strane preskúmanie účinkov kartelu na ceny umožňuje v každom prípade posúdiť aj to, či sa dosiahol cieľ sledovaný vymieňaním informácií o objemoch predaja a podieloch na trhu, vzhľadom na to, že táto výmena smerovala práve ku skutočnému vykonávaniu cenového kartelu (pozri v tomto zmysle rozsudok Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients/Komisia, už citovaný v bode 53 vyššie, bod 148, a tam citovanú judikatúru).

220 Okrem toho je potrebné v odpovedi na argumentáciu žalobkyne, podľa ktorej neexistencia mechanizmov zvýšenia cien, rozdelenia objemov alebo zákazníkov, dozorného a kompenzačného mechanizmu, ktoré Komisia v rámci tejto výhrady nespochybňuje, preukazuje neexistenciu konkrétnych účinkov porušenia na trh, zdôrazniť, že aj keď neexistencia uvedených mechanizmov môže vysvetliť nedostatok konkrétnych účinkov porušenia na ceny, v prípade, ak by sa takáto neexistencia zistila, neumožňuje domnievať sa, že porušenie tieto účinky nemá. Preto je potrebné preskúmať skutočnosti uvedené Komisiou, ktoré by mali preukázať existenciu takéhoto dopadu.

221 Komisia sa v tejto súvislosti domnieva, že počas celého trvania kartelu sa členom kartelu darilo udržiavať ceny na vyššej úrovni, než je úroveň, ktorá by prevažovala, ak by nezákonné dohody neexistovali (odôvodnenie č. 289).

222 Je však potrebné pripomenúť, že pri určovaní závažnosti porušenia je potrebné najmä zohľadniť právny a ekonomický kontext predmetného správania (rozsudky Suiker Unie a i./Komisia, už citovaný v bode 101 vyššie, bod 612, a Ferriere Nord/Komisia, už citovaný v bode 45 vyššie, bod 38). Z judikatúry vyplýva, že na posúdenie konkrétneho dopadu porušenia na trh Komisii prináleží, aby vychádzala z hospodárskej súťaže, ktorá by normálne existovala, ak by nedošlo k porušeniu (pozri v tomto zmysle rozsudok Suiker Unie a i./Komisia, už citovaný, body 619 a 620; rozsudky Súdu prvého stupňa zo 14. mája 1998, Mayr-Melnhof/Komisia, T-347/94, Zb. s. II-1751, bod 235, a z 11. marca 1999, Thyssen Stahl/Komisia, T-141/94, Zb. s. II-347, bod 645).

223 Z toho vyplýva, že ak v prípade cenových kartelov Komisia zistí, že dohody dotknutým podnikom skutočne umožnili dosiahnuť vyššiu úroveň cien, než je tá, ktorá by prevažovala, ak by kartel neexistoval, oprávňuje to Komisiu, aby pri stanovení výšky pokuty zohľadnila rozsah škodlivých účinkov porušenia na trh a aby stanovila pokutu s ohľadom na závažnosť porušenia na vyššiu úroveň, ako je tá, akú by stanovila, pokiaľ by takéto zistenie nebolo.

224 V rámci tohto posúdenia musí Komisia vzhľadom na ekonomický a prípadne právny kontext, ktorý prevláda, zobrať do úvahy všetky objektívne podmienky na relevantnom trhu. V prípade potreby je potrebné zohľadniť existenciu „objektívnych ekonomických faktorov", z ktorej vyplýva, že v rámci „voľnej hospodárskej súťaže" by sa úroveň cien nevyvíjala rovnako ako úroveň praktizovaných cien (rozsudky Cascades/Komisia, už citovaný v bode 212 vyššie, body 183 a 184, a Mayr-Melnhof/Komisia, už citovaný v bode 222 vyššie, body 234 a 235).

225 V prejednávanej veci uvádza Komisia na podporu svojich záverov, pokiaľ ide o skutočný dopad kartelu na úroveň cien, tri základné skutočnosti.

226 Po prvé sa na jednej strane domnieva, že porušenia sa dopustili podniky, ktoré v čase skutkových okolností „získali obrovský podiel", a na druhej strane, že preukázané dohody s ohľadom na to, že mali konkrétne za cieľ dosiahnutie cien vyššej úrovne cien, než je tá, ktorá by sa inak dosiahla a obmedzenie predaného množstva, a že sa nepretržite vykonávali po dobu viac ako desať rokov, museli mať nevyhnutne skutočný dopad na trh (odôvodnenia č. 276, 278, 281 a 287).

227 V tejto súvislosti Komisia uviedla, že tajné dohody sa vykonávali a že účastníci si s cieľom dohodnúť si nové cenové ciele vymieňali počas celej doby trvania kartelu informácie o predajnom obrate. Komisia dodáva, že nové cenové ciele sa zákazníkom skutočne oznámili prostredníctvom odbornej tlače (odôvodnenie č. 278).

228 Po druhé Komisia poznamenala, že počas prvých rokov kartelu účastníci predovšetkým usilovali o zvýšenie cien metionínu. So vstupom spoločnosti Monsanto na trh v roku 1989 a s celkovým poklesom dopytu sa však vďaka spoločnému úsiliu členov kartelu podarilo trend klesajúcich cien zvrátiť. Následne usilovali o udržanie cien na existujúcej úrovni (odôvodnenie č. 279).

229 Toto bolo potvrdené v správe spoločnosti Nippon Soda týkajúcej sa stretnutia, ktoré sa konalo 17. mája 1993 a z ktorého vyplýva, že ceny metionínu rástli. Spoločnosti Degussa sa podarilo predať metionín jednému z najväčších zákazníkov, podniku Cebeco, za cenu 6,80 DEM/kg. No pred stretnutím 7. novembra 1990 boli ceny ešte na úrovni 2,50 USD/kg (4,03 DEM/kg). Okrem toho sa na svojom stretnutí v novembri 1990 členovia kartelu dohodli na zvýšení cien z 2,50 na 2,80 USD/kg (4,51 DEM/kg). Nippon Soda spomína vyššie ceny: prvé zvýšenie v januári 1991 malo zdvihnúť cenu na 3,30 — 3,50 USD/kg [t. j. priemerne 5,10 DEM/kg, podľa

informácií, ktoré poskytla samotná Nippon Soda a v rozmedzí 5,31 — 5,64 DEM/kg na základe údajov Štatistického úradu Európskych spoločenstiev (Eurostat)] a druhé na 3,60 — 3,70 USD/kg (5,80 — 5,92 DEM/kg) (odôvodnenie č. 280).

230 Po tretie a naposledy uvádza Komisia v odôvodnení č. 290, že je ťažké si predstaviť, že sa účastníci po dobu trvania porušenia pravidelne dohadovali na stretnutiach po celom svete na účely stanovenia cenových cieľov, vzhľadom na riziká, ktoré sú s tým spojené, ak mali dojem, že kartel nebude mať skoro žiaden účinok na trh s metionínom.

231 Najskôr je potrebné poznamenať, ako to v podstate pripomína Komisia v odôvodnení č. 277 Rozhodnutia, že preukázanie konkrétnych účinkov porušenia na trh sa môže v určitých prípadoch ukázať ako osobitne ťažké, vzhľadom na to, že tento dôkaz predpokladá porovnanie situácie vyplývajúcej z tohto porušenia so situáciou, ktorá by nastala, ak by k tomuto porušeniu nedošlo, a ktorá je svojou povahou hypotetická. V tejto súvislosti je potrebné pri posudzovaní skutočností, o ktoré sa Komisia na účely preukázania dopadu na trh opiera, zohľadniť na jednej strane, že porušenie čiastočne zasahuje do predchádzajúceho obdobia (Komisia stanovila začiatok porušenia, ktorý žalobkyňa nespochybnila, na začiatok roka 1986) a na druhej strane, pokiaľ ide o obdobie po roku 1993, mali ceny klesajúci trend (najmä z dôvodu konkurencie zo strany spoločnosti Novus), čo pre Komisiu znamenalo, že mala preukázať nie zvyšovanie cien v dôsledku tajnej dohody, ale že by v prípade neexistencie tejto dohody ceny klesli v porovnaní s ich skutočnou úrovňou ešte nižšie.

232 Pokiaľ ide o prvú sériu dôkazov, ktoré uvádza Komisia, je nutné konštatovať, že tak skutočnosť, že účastníci kartelu mali väčšinový podiel na trhu, ako aj okolnosť, že cieľom preukázaných dohôd bolo najmä dosiahnuť ceny vyššej úrovne, ako je tá, ktorá by sa inak dosiahla, a obmedziť predané množstvá, čo spadá do predmetu kartelu a nie do jeho účinkov, sú len náznaky smerujúce k preukázaniu, že porušenie mohlo mať významné protisúťažné účinky, a nie že tomu tak skutočne bolo. Okrem

toho je potrebné zdôrazniť, že podľa zistení samotnej Komisie podiel účastníkov kartelu na trhu po vstupe spoločnosti Monsanto na trh postupne klesal, a to až na 60% ku koncu porušenia, zatiaľ čo Novus (predtým Monsanto) sa počas tohto obdobia stala najväčším výrobcom metionínu s podielom na trhu viac ako 30% (odôvodnenie č. 44), čo okrem iného od konca roku 1993 znepokojilo uvedených členov (odôvodnenie č. 150).

233 Je však potrebné okrem iného zdôrazniť, že Komisia dostatočne právne preukázala, že dohody sa vykonávali, a najmä, že podľa odôvodnenia č. 278 sa ceny upravovali v závislosti od podmienok na trhu (odôvodnenia č. 88, 128, 130, 139, 150 a 154), a pokiaľ ide osobitne o obdobie od roku 1986 do roku 1988 a o obdobie od roku 1992 do roku 1995, zákazníkom sa vo všeobecnosti oznamovali nové cenové ciele prostredníctvom odbornej tlače (odôvodnenia č. 88, 136, 157 a 167). Ako však tvrdí Komisia, takéto oznámenia o cenách majú zo svojej povahy dopad na trh a na správanie rôznych subjektov, tak na strane ponuky, ako aj na strane dopytu, berúc do úvahy, že tieto oznámenia ovplyvňujú proces určovania cien v tom zmysle, že oznámená cena slúži ako východisko v prípade individuálneho vyjednávania o transakčných cenách so zákazníkmi (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa zo 14. mája 1998, Finnboard/Komisia, T-338/94, Zb. s. II-1617, bod 342), ktorých priestor na vyjednávanie o cenách sa nutne obmedzil (pozri v tomto zmysle rozsudok z 20. apríla 1999, Limburgse Vinyl Maatschappij a i./Komisia, už citovaný v bode 132 vyššie, bod 745).

234 Naopak je potrebné zdôrazniť, že vykonávanie tajných dohôd o cenách a oznámenie cenových cieľov nebolo v období od jesene 1988 do leta 1990 preukázané, a to aj napriek tomu, že Komisia pripúšťa, že vstup spoločnosti Monsanto na trh v tomto období účastníkov znepokojil (odôvodnenie č. 100).

235 Pokiaľ ide ďalej o analýzu zvýšenia cien, ktoré vykonala Komisia v odôvodnení č. 280, je potrebné sa domnievať, že umožňuje preukázateľne konštatovať, že cenové ciele stanovené členmi kartelu sa v rokoch 1990 až 1993 zvýšili. Je totiž potrebné pripomenúť, že podľa správy z 5. mája 1990 ceny metionínu podstatne klesli v roku 1989, a to na 2,00 USD/kg. Ako však poznamenáva Komisia, z vyhlásení spoločnosti Rhône-Poulenc vyplýva, že na konci leta 1990 bola cena metionínu 2,50 USD/kg (4,03 DEM/kg) a že sa mala zvýšiť na 2,80 USD/kg (4,51 DEM/kg). Okrem toho sa v správe spoločnosti Nippon Soda zo stretnutia zo 7. novembra 1990 uvádza, že v tomto období boli ceny v oblasti s prevahou nemeckej marky od 3,40 do 3,50 USD/kg. Nakoniec v správe zo 17. mája 1993 Nippon Soda uvádza, že cenový trend bol stúpajúci a že Degussa v druhom štvrťroku 1993 predávala jednému zo svojich zákazníkov metionín za cenu 6,80 DEM/kg. Okrem toho z odôvodnení č. 132 až 152, ktorých znenie žalobkyňa nespochybňuje, vyplýva, že v rokoch 1992 až 1993 boli cenové ciele stanovené na 6,05 (odôvodnenie č. 132) až 6,20 DEM/kg (odôvodnenie č. 137), pričom naposledy uvedená hodnota mala s určitými výnimkami zostať v platnosti až do tretieho štvrťroku 1993 (odôvodnenie č. 144). Aj keď sa tieto cenové ciele vždy nedosiahli, z odôvodnenia č. 136 vyplýva, že priemerná cena metionínu v Európe bola v poslednom štvrťroku roku 1992 5,60 DEM/kg (teda 3,35 USD/kg) a v prvom štvrťroku 1993 5,20 DEM/kg (teda 3,23 USD/kg). Z toho vyplýva, že od leta 1990, pred ktorým mali ceny tendenciu klesať, cenové ciele, ako aj transakčné ceny rástli a do určitej miery sa stabilizovali, z čoho Komisia mohla správne vyvodiť, že spoločné úsilie účastníkov kartelu malo počas tohto obdobia konkrétny dopad na trh.

236 Je však potrebné tiež zdôrazniť, že Komisia nepreukázala tým istým spôsobom vplyv kartelu pred letom 1990, čo, zdá sa, výslovne uznáva, najmä pokiaľ ide o obdobie od jesene 1988 do leta 1990, ani klesajúci cenový trend od roku 1993.

237 Pokiaľ však ide o obdobie od jesene 1988 do leta 1990, bolo už uvedené vyššie, že v dôsledku ukončenia účasti spoločnosti Sumitomo na karteli, vstupu spoločnosti

Monsanto na trh a celkového poklesu dopytu, kartel do istej miery zakolísal, čo sa prejavilo najmä výrazným znížením cien uplatňovaných spoločnosťou Degussa, ktorá mala predovšetkým v úmysle získať späť podiely na trhu voči spoločnosti Monsanto, pričom toto zníženie malo dopad na celý trh.

238 Rovnako, pokiaľ ide o obdobie od roku 1993 do ukončenia kartelu, z odôvodnení č. 152 až 179 vyplýva, že cenové ciele postupne klesali a že účastníci konštatovali, že sa tieto ciele nedosiahli (odôvodnenia č. 152, 153 a 160). Je nutné okrem toho konštatovať, že Komisia sama uznala, že sa cenové ciele nedosiahli a že tvrdenia, ktoré predložila Degussa, teda neúčasť spoločnosti Novus na karteli, neexistencia mechanizmov zvýšenia cien, rozdelenia objemov alebo zákazníkov a dozorného mechanizmu, umožňujú túto okolnosť vysvetliť (odôvodnenia č. 284 až 287). Rovnako uznala, že skutočnosť, že ceny metionínu v priebehu času klesali, odráža ťažkosti účastníkov pri zvyšovaní cien v zložitej situácii na trhu (odôvodnenie č. 288).

239 Komisia však napriek týmto zisteniam v odôvodnení č. 289 dospela k záveru, že počas celého trvania kartelu sa členom kartelu darilo udržiavať ceny na vyššej úrovni, ako je tá, ktorá by prevládala, pokiaľ by nezákonné dohody neexistovali.

240 Nakoniec, pokiaľ ide o posledný dôkaz zdôrazňovaný Komisiou, ktorý sa opakuje v rámci tejto žaloby, podľa ktorej by sa účastníci kartelu pravidelne nestretávali počas celého obdobia kartelu, pokiaľ by kartel nemal žiaden dopad na trh, je potrebné sa domnievať, že je založený na samotných domnienkach a nie na objektívnych ekonomických faktoroch. Keďže nemá žiadnu dôkaznú silu, je potrebné ho zamietnuť (rozsudok Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients/Komisia, už citovaný v bode 53 vyššie, bod 159).

241 Z vyššie uvedeného vyplýva, že Komisia len čiastočne preukázala skutočný dopad kartelu na trh s metionínom v období rokov 1986 až 1999. Komisia mala osobitne zohľadniť skutočnosť, že od jesene 1988 do leta 1990 viedla nezhoda medzi členmi kartelu spojená s konkurenciou zo strany nového subjektu na trhu a celkový pokles dopytu k významnému poklesu cien, čo spochybnilo dôkaz o konkrétnych účinkoch tajnej dohody počas tohto obdobia a posilnilo hypotézu o neexistencii uvedených účinkov. To platí o to viac, že počas tohto obdobia nebolo možné preukázať uzatvorenie žiadnej dohody o cenách, ako už bolo uvedené pri preskúmavaní dĺžky trvania porušenia.

242 Z Rozhodnutia však nevyplýva, že by Komisia tento dôkaz osobitne zohľadnila. Komisia naopak v odôvodneniach č. 97 a 255 tvrdila, že činnosti kartelu pokračovali s rovnakou intenzitou. Z odôvodnenia č. 291 rovnako vyplýva, že Komisia zamietla námietky žalobkyne v tejto súvislosti a domnievala sa, že jej správanie počas tohto obdobia nenasvedčuje tomu, že by účastníci tajnú dohodu nevykonávali. Ako však bolo uvedené vyššie, je nutné konštatovať, že Komisia nepreukázala uzatvorenie žiadnej novej dohody o cenách v období od jesene 1988 do leta 1990, ani vykonávanie predchádzajúcej dohody po tom, čo Sumitomo ukončila svoju účasť na karteli na konci roku 1988.

243 Okrem iného je potrebné zdôrazniť, že ceny metionínu od roku 1993 do ukončenia porušenia postupne klesali a že v tomto období sa cenové ciele nedosiahli, najmä z dôvodu konkurencie zo strany spoločnosti Novus, ktorej podiel na svetovom trhu s metionínom bol v dobe ukončenia porušenia viac ako 30% (podľa odôvodnenia č. 286 25 až 26% na úrovni EHP) a ktorá podľa názoru samotných členov kartelu vyjadreného od konca roku 1993 mala najvyšší podiel na trhu s metionínom (odôvodnenie č. 150). Okrem toho je pravda, že Komisia preukázala, že až do začiatku roka 1995 vychádzali v odbornej tlači oznámenia o cenových cieľoch stanovených účastníkmi kartelu (odôvodnenia č. 136, 155, 157 a 167), o ktorých je potrebné sa domnievať, že nevyhnutne majú určité dopady na proces stanovenia cien. Naopak, je potrebné zdôrazniť, že sa Rozhodnutie od toho dátumu nezmieňuje o žiadnom cenovom oznámení. Preto je nutné sa domnievať, že Komisia na rozdiel

od svojich tvrdení uvedených v odôvodnení č. 289 plne nepreukázala, že po období rokov 1992/1993 sa ceny držali na vyššej úrovni, ako je tá, ktorá by prevládala, pokiaľ by nezákonné dohody neexistovali, pričom takýto dôkaz neplatí najmä pre obdobie od začiatku roka 1995 do ukončenia porušenia.

244 Je teda potrebné, aby Súd prvého stupňa analyzoval dopad tohto záveru v rámci svojej neobmedzenej právomoci v oblasti pokút.

4. Záver o stanovení výšky pokuty v závislosti od závažnosti porušenia

245 Ako bolo uvedené vyššie, je potrebné konštatovať, že Komisia preukázala len čiastočne konkrétny dopad porušenia na trh, najmä pokiaľ ide o obdobie od jesene 1988 do leta 1990 a od roku 1995 do ukončenia porušenia.

246 Je však takisto potrebné zdôrazniť, že Komisia v odôvodnení č. 289 uviedla, že počas celého trvania kartelu, a najmä po období rokov 1992/1993, sa členom kartelu darilo udržiavať ceny na vyššej úrovni, ako je tá, ktorá by prevládala, pokiaľ by nezákonné dohody neexistovali. Komisia rovnako vo svojom závere týkajúcom sa závažnosti porušenia (odôvodnenie č. 293) zohľadnila skutočnosť, že správanie, ktoré sa účastníkom kartelu vytýka, malo podľa nej skutočný dopad na trh.

247 Z toho vyplýva, že Komisia stanovila výšku pokuty podľa závažnosti porušenia s ohľadom na okolnosť, že uvedené porušenie malo podľa nej konkrétny dopad na trh, hoci takýto dopad nebolo možné úplne preukázať počas celého trvania kartelu.

248 Za týchto okolností sa Súd prvého stupňa domnieva, že v rámci svojej neobmedzenej právomoci v oblasti pokút, je potrebné znížiť výšku pokuty stanovenú v závislosti od závažnosti porušenia, ktorú Komisia v odôvodnení č. 302 stanovila na 35 miliónov eur.

249 Je však potrebné v tejto súvislosti zohľadniť, že, ako poznamenáva Komisia, z odôvodnenia č. 273 Rozhodnutia vyplýva, že porušenie bolo kvalifikované ako veľmi závažné vzhľadom „na svoju samotnú povahu", pričom Komisia uvádza, že porušenie spočívalo v rozdelení trhu a stanovení cien, „čo z ich samotnej povahy predstavuje najzávažnejší druh porušenia článku 81 ods. 1... ES a článku 53 ods. 1 Dohody o EHP" (odôvodnenie č. 271). Komisia okrem toho v odôvodnení č. 275 dodala, že „je jasné, že nezákonné kartely, ktorých cieľom je určenie cien a rozdelenie trhu, svojou povahou narušujú správne fungovanie jednotného trhu".

250 Súd prvého stupňa však už vo svojom rozsudku z 30. septembra 2003, Michelin/Komisia (T-203/01, Zb. s. II-4071, body 258 a 259) rozhodol, že závažnosť porušenia sa môže preukázať na základe povahy a predmetu zneužívajúceho správania a že podľa ustálenej judikatúry skutočnosti týkajúce sa predmetu určitého správania môžu mať väčší význam na stanovenie výšky pokuty ako skutočnosti týkajúce sa jeho účinkov (rozsudky Súdu prvého stupňa Thyssen Stahl/Komisia, už citovaný v bode 222 vyššie, bod 636, a z 13. decembra 2001, Krupp Thyssen Stainless a Acciai speciali Terni/Komisia, T-45/98 a T-47/98, Zb. s. II-3757, bod 199).

251 Súdny dvor tento prístup potvrdil, keď rozhodol, že účinok protisúťažného postupu nie je určujúcim kritériom pri posudzovaní primeranej výšky pokuty. Skutočnosti týkajúce sa úmyslu môžu byť dôležitejšie ako tie, ktoré sa týkajú uvedených účinkov, najmä ak ide o porušenia, ktoré sú skutočne závažné, ako je stanovenie cien a rozdeľovanie trhov (rozsudok Súdneho dvora z 2. októbra 2003, Thyssen Stahl/Komisia, C-194/99 P, Zb. s. I-10821, bod 118).

252 Okrem toho je potrebné pripomenúť, že horizontálne cenové kartely sa vždy považovali za najzávažnejšie porušenia práva Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže (rozsudky Súdu prvého stupňa Tate & Lyle a i./Komisia, už citovaný v bode 58 vyššie, bod 103, a z 19. marca 2003, CMA CGM a i./Komisia, T-213/00, Zb. s. II-913, bod 262).

253 Nakoniec je tiež potrebné zdôrazniť, že Komisia nepriznala kritériu skutočného dopadu porušenia na trh pri stanovení základnej čiastky pokuty prednostný význam. Komisia totiž založila svoje posúdenie aj na iných skutočnostiach, a to na zistení, že porušenie sa malo pre svoju samotnú povahu kvalifikovať ako veľmi závažné (odôvodnenia č. 271 až 275) a že relevantným geografickým trhom bolo celé Spoločenstvo, resp. celý EHP po jeho vytvorení (odôvodnenie č. 292).

254 S ohľadom na všetky predchádzajúce úvahy sa preto Súd prvého stupňa domnieva, že Komisia správne kvalifikovala porušenie ako veľmi závažné. No s ohľadom na to, že konkrétne účinky porušenia boli preukázané len čiastočne, zastáva Súd prvého stupňa názor, že je potrebné znížiť výšku pokuty stanovenú v závislosti od závažnosti pokuty z 35 na 30 miliónov eur.

B — *O zvýšení pokuty s cieľom zabezpečiť jej dostatočný odstrašujúci účinok*

255 Žalobkyňa v tomto rámci uvádza po prvé nesprávne právne a skutkové posúdenie pri určení jej obratu, po druhé porušenie zásady zákonnosti trestov, povinnosti odôvodnenia a zásad proporcionality a rovnosti zaobchádzania pri stanovení sadzby zvýšenia a po tretie nesprávne posúdenie, pokiaľ ide o jej dostatočne odstrašujúci účinok s ohľadom na jej správanie po ukončení porušenia.

1. O nesprávnom právnom a skutkovom posúdení, pokiaľ ide o obrat žalobkyne

a) Tvrdenia účastníkov konania

256 Po prvé žalobkyňa tvrdí, že výška jej obratu uvedená Komisiou za rok 2000 je nesprávna. Táto výška by totiž nemala byť 16,9, ale 10,715 miliardy eur, o čom sa Komisia dozvedela z listu žalobkyne z 5. júna 2002, v odpovedi na jej žiadosť z 28. mája 2002. S ohľadom na priamu súvislosť medzi cieľom sledovaným zvýšením pokuty a obratom podniku predstavuje pochybenie Komisie popretie podstatných okolností, ktorých zohľadnenie by viedlo k prijatiu odlišného rozhodnutia. Komisia sa teda dopustila nesprávneho posúdenia, ktoré môže odôvodniť zrušenie Rozhodnutia.

257 Po druhé sa žalobkyňa domnieva, že Komisia pri výpočte výšky pokuty nesprávne zohľadnila situáciu v novom podniku Degussa AG (Düsseldorf). Degussa AG totiž vznikla fúziou podnikov Degussa-Hüls a SKW uskutočnenej v roku 2000 (pozri bod 1 vyššie), teda podľa žalobkyne po ukončení porušenia. Okrem toho je Degussa-Hüls sama výsledkom fúzie Degussa AG (Frankfurt nad Mohanom) a Hüls AG (Marl) v roku 1998 (pozri ten istý bod), t. j. podľa žalobkyne tiež až po ukončení vytýkaného protisúťažného správania. Porušiteľom bol podnik Degussa AG (Frankfurt nad Mohanom), na ktorého sa Komisia mala pri výpočte výšky pokuty odvolávať. Obrat tohto podniku však dosahoval v roku 1997/1998 15,905 miliardy DEM.

258 Žalobkyňa pripúšťa, že nový hospodársky subjekt, ktorý vznikol fúziou, je v zásade zodpovedný za porušenia, ktorých sa dopustili fúzujúce subjekty. Táto zodpovednosť je však obmedzená na pôvodné porušenie a na škody ním spôsobené. Zohľadnením obratu podniku, ktorý vznikol fúziou, tak Komisia porušila „zásadu zavinenia“ (*nulla*

poena sine culpa), ktorú uznáva trestné právo právnych poriadkov členských štátov a článok 6 ods. 2 EDĽP, ako aj článok 49 ods. 3 Charty, podľa ktorej musí byť uložená sankcia primeraná zavineniu dotknutého podniku. Judikatúra Súdneho dvora tiež uznala túto zásadu, ktorá čiastočne vychádza zo zásady proporcionality ako rozhodujúceho prvku intenzity trestu (rozsudky Súdneho dvora z 19. októbra 1983, Lucchini/Komisia, 179/82, Zb. s. 3083, bod 27; zo 14. februára 1984, Alfer/Komisia, 2/83, Zb. s. 799, body 17 a 18, a zo 17. mája 1984, Estel/Komisia, 83/83, Zb. s. 2195, bod 39 a nasl.).

259 Žalobkyňa zo skutočnosti, že cieľom pokuty je potláčať protiprávne správania, ako aj brániť ich opakovaniu (rozsudok Súdneho dvora z 15. júla 1970, Chemiefarma/Komisia, 41/69, Zb. s. 661, body 172 až 176) vyvodila, že porušenie podmieňuje tak existenciu sankcie, ako aj jej intenzitu.

260 Preto pri zohľadnení situácie podniku po ukončení porušenia Komisia založila výpočet výšky pokuty len na cieli odstrašovania a prevencie, pričom opomenula zohľadniť väzbu medzi sankciou a závažnosťou spôsobenej škody.

261 Pokiaľ ide o prvú z týchto výhrad, Komisia uznáva, že svetový obrat žalobkyne v roku 2000 bol podľa údajov uvedených v liste z 5. júna 2002 10,715 miliardy eur. Tvrdí však, že táto suma je zjavne nesprávna.

262 Po prvé Komisia v tejto súvislosti pripomína, že žalobkyňa vo svojej správe o činnosti za rok 2000 uvádza obrat vo výške 16,9 miliardy eur. Táto suma bola uvedená v oznámení o výhradách a následne bez toho, aby žalobkyňa vzniesla námietku proti uvedenému oznámeniu, aj v Rozhodnutí.

263 Po druhé Komisia zdôrazňuje, že správa o činnosti, ako aj výročná správa za rok 2000 uvádzajú *pro forma* obrat vo výške 20,3 miliardy eur a obrat bez predaja a nákupu drahých kovov vo výške 16,9 miliardy eur. Skrátený výkaz ziskov s strát skupiny Degussa, obsahujúci výsledky spoločností Degussa-Hüls za obdobie od 1. januára do 31. decembra 2000 a SKW od 1. júla do 31. decembra 2000, vykazoval k 31. decembru 2000 príjmy vo výške 18,198 miliardy eur. Komisia z toho vyvodzuje, že suma 10,715 miliardy eur uvádzaná žalobkyňou v liste z 5. júna 2002 a prezentovaná ako obrat spoločnosti Degussa-Hüls vrátane obratu spoločnosti SKW dosiahnutého za šesť mesiacov po fúzii týchto podnikov, je nesprávna.

264 Okrem toho žalobkyňa vo svojej výročnej správe uvádza, že *pro forma* hodnotenie zahrňujúce výsledky spoločností Degussa-Hüls a SKW za obdobie dvanástich mesiacov sa malo považovať za „významnejšie z hospodárskeho hľadiska" než riadne posúdenie, ktoré zaúčtovalo výsledky spoločnosti SKW len za obdobie šiestich mesiacov. Vnútorná správa a strategické smerovanie podniku sa tak mali stanoviť na základe týchto údajov. Za týchto okolností sa Komisia domnieva, že jej žalobkyňa nemôže vytýkať, že zohľadnila sumy, ktoré sama považuje za hospodársky významnejšie a na ktoré poukazuje vo svojej správe o činnosti určenej verejnosti.

265 Komisia v každom prípade tvrdí, že pri zohľadnení obratu bez *pro forma* výsledkov SKW (rádovo 2 miliardy eur) za prvý polrok 2000 by sa sotva dosiahol odlišný výsledok.

266 Komisia sa nakoniec domnieva, že žalobkyňa zamýšľa preukázať skutočnosť, že fúzia spoločností Degussa-Hüls a SKW bola zapísaná do obchodného registra až 9. februára 2001 a že za rok 2000 možno zohľadniť len obrat spoločnosti Degussa-Hüls, ktorý mohol dosahovať 10,715 miliardy eur. Poznamenáva na jednej strane, že v tomto prípade žalobkyňa nemala vo svojom liste z 5. júna 2002 uvádzať, že suma 10,715 miliardy eur zahŕňa obrat spoločnosti SKW dosiahnutý za šesť

mesiacov po fúzii so spoločnosťou Degussa-Hüls a na druhej strane, že podľa správy o činnosti žalobkyne došlo k fúzii oboch spoločností so spätnou účinnosťou k 30. júnu 2000, ako to okrem iného dosvedčuje skutočnosť, že žalobkyňa mohla pripraviť účtovnú závierku skupiny k 31. decembru 2000, zahrňujúc účtovné závierky spoločností Degussa-Hüls a SKW.

267 Pokiaľ ide o druhú z týchto výhrad, Komisia po prvé tvrdí, že pri výpočte výšky pokuty v závislosti od závažnosti porušenia zohľadnila okrem obratu žalobkyne jej účasť na veľmi závažnom porušení (odôvodnenie č. 293) a podiel žalobkyne na trhu v roku 1998 na svetovej úrovni a na úrovni EHP.

268 Po druhé Komisia poznamenáva, že porušenie pokračovalo do februára 1999, teda po fúzii spoločností Degussa a Hüls (odôvodnenie č. 306). V tejto súvislosti žalobkyňa v priebehu správneho konania uvádza obrat za rok 1998/1999 vo výške 12,354 miliardy eur.

269 Podľa Komisie však obrat vo výške 8,1, 10,715, 12,354 alebo 16,9 miliardy eur v každom prípade odôvodňuje kvalifikáciu podniku žalobkyne ako veľkého, a teda zvýšenie pokuty z dôvodov uvedených v odôvodnení č. 303.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

270 Žalobkyňa v podstate Komisii vytýka na jednej strane, že sa dopustila nesprávneho posúdenia skutkového stavu, pokiaľ ide o jej obrat za rok 2000, a na druhej strane, že

sa dopustila nesprávneho právneho posúdenia tým, že na účely stanovenia zvýšenia pokuty použila jej obrat za rok 2000, zatiaľ čo podľa Rozhodnutia porušenie skončilo vo februári 1999.

271 Je potrebné najskôr preskúmať druhú z týchto výhrad.

O zohľadnení obratu žalobkyne za rok 2000

272 Pri stanovení výšky pokút za porušenie práva hospodárskej súťaže musí Komisia zohľadniť nielen závažnosť porušenia a osobitné okolnosti prejednávanej veci, ale tiež súvislosti, za ktorých k uvedenému porušeniu došlo, a zabezpečiť, aby jej konanie malo odstrašujúci účinok, najmä ak ide o porušenia, ktoré osobitne ohrozujú dosiahnutie cieľov Spoločenstva (pozri v tomto zmysle rozsudok Musique diffusion française a i./Komisia, už citovaný v bode 58 vyššie, bod 106).

273 V tejto súvislosti usmernenia ďalej stanovujú, že okrem vlastnej povahy porušenia, jeho konkrétneho dopadu na trh a geografického rozsahu, je potrebné zohľadniť efektívnu ekonomickú kapacitu porušiteľov spôsobiť značnú škodu iným subjektom, najmä spotrebiteľom, a stanoviť pokutu vo výške, ktorá zabezpečí jej dostatočne odstrašujúci účinok (bod 1 A štvrtý odsek).

274 Možno tiež zohľadniť skutočnosť, že veľké podniky môžu lepšie posúdiť porušovanie, ktoré predstavuje ich správanie, a dôsledky, ktoré z toho vyplývajú (bod 1 A piaty odsek).

275 V prejednávanej veci Komisia v odôvodnení č. 303 uviedla, bez toho, aby výslovne odkazovala na uvedené usmernenia, že bolo potrebné „zabezpečiť dostatočne odstrašujúci účinok [pokuty] a zohľadniť skutočnosť, že veľké podniky majú právne a ekonomické znalosti a infraštruktúry, ktoré im umožňujú lepšie posúdiť porušovanie, ktoré predstavuje ich správanie a dôsledky, ktoré z toho vyplývajú z hľadiska práva hospodárskej súťaže". V odôvodneniach č. 304 a 305 sa tak domnieva, že vzhľadom na celkové výšky obratu spoločností Aventis, Degussa a Nippon Soda, teda 22,3 miliardy eur, 16,9 miliardy eur a 1,6 miliardy eur za účtovný rok 2000, bolo potrebné zvýšiť východiskovú sumu vypočítanú v závislosti od relatívneho významu spoločností Aventis a Degussa na relevantnom trhu o 100%, aby sa tak zohľadnila ich veľkosť a celkové zdroje.

276 Podľa Rozhodnutia sa Komisia správne domnieva, ako už bolo skôr rozhodnuté, že porušenie skončilo vo februári 1999. Je však potrebné konštatovať, ako to poznamenáva žalobkyňa, že Komisia založila svoje posúdenie zvýšenia základnej čiastky na výške obratu dotknutých podnikov, ktoré dosiahli v priebehu roka 2000 (odôvodnenie č. 304), teda po ukončení porušenia. Na rozdiel od tvrdení žalobkyne nemôže mať táto okolnosť za následok neplatnosť metódy výpočtu uplatňovanej Komisiou.

277 Z odôvodnenia č. 303 vyplýva, že Komisia vzala do úvahy dve skutočnosti, ktoré odôvodňujú zvýšenie základnej čiastky o 100%, pokiaľ ide o spoločnosti Aventis a Degussa. Takéto zvýšenie bolo na jednej strane nevyhnutné na zabezpečenie dostatočne odstrašujúceho účinku pokuty a na druhej strane, aby sa zohľadnila skutočnosť, že veľké podniky majú právne a ekonomické štruktúry, ktoré im umožňujú lepšie posúdiť porušujúcu povahu ich správania.

278 Pokiaľ ide o prvú z týchto skutočností, je potrebné pripomenúť, že odstrašujúci cieľ, ktorý Komisia oprávnene sleduje pri stanovení výšky pokuty, smeruje

k zabezpečeniu dodržiavania Zmluvou stanovených pravidiel hospodárskej súťaže zo strany podnikov pri uskutočňovaní ich aktivít v rámci Spoločenstva alebo EHP. Súd prvého stupňa však zastáva názor, že tento cieľ možno platne dosiahnuť len pri zohľadnení situácie podniku v deň uloženia pokuty.

279 Je totiž potrebné rozlišovať medzi na jednej strane rozsahom porušenia na trhu a časťou zodpovednosti, ktorú znáša každý účastník kartelu (čo pokrýva bod 1 A štvrtý a šiesty odsek usmernení), a na druhej strane odstrašujúcim účinkom, ktorý musí zabezpečiť uloženie pokuty.

280 Pokiaľ ide o rozsah porušenia na trhu a časť zodpovednosti, ktorú znáša každý účastník kartelu, bolo už rozhodnuté, že časť obratu, ktorá pochádza z predaja tovaru, na ktoré sa porušenie vzťahuje, je spôsobilá naznačiť rozsah tohto porušenia na relevantnom trhu (pozri najmä rozsudky Musique diffusion française a i./Komisia, už citovaný v bode 58 vyššie, bod 121, a Mayr-Melnhof/Komisia, už citovaný v bode 222 vyššie, bod 369) a že obrat dosiahnutý pri výrobkoch, ktoré boli predmetom reštriktívneho postupu, predstavuje objektívne kritérium, ktoré udáva skutočnú mieru škodlivosti tohto postupu pre normálnu hospodársku súťaž (rozsudok Súdu prvého stupňa z 11. marca 1999, British Steel/Komisia, T-151/94, Zb. s. II-629, bod 643).

281 Tento postup okrem iného použila Komisia v odôvodneniach č. 294 až 302 pri stanovení výšky pokuty v závislosti od závažnosti porušenia. Komisia pri tejto príležitosti zohľadnila podiel každého podniku, ktorý je na trhu s metionínom v roku 1998 na svetovom trhu a na trhu EHP v poslednom kalendárnom roku trvania porušenia, a z toho vyvodila, že Aventis a Degussa predstavujú prvú kategóriu, a Nippon Soda druhú kategóriu, takže sa voči nim malo uplatniť odlišné zaobchádzanie. Žalobkyňa napokon tento záver nespochybňuje.

282 Preto je potrebné v tomto štádiu uviesť, že tvrdenie žalobkyne, podľa ktorého Komisia vzala do úvahy len obrat nového subjektu spoločnosti Degussa AG (Düsseldorf), ktorý vznikol v roku 2000, a svoje odôvodnenie tak oprela len o odstrašujúci cieľ bez toho, aby zohľadnila poškodenie hospodárskej súťaže vyplývajúce z jeho správania v čase porušenia, nie je dôvodné.

283 Aj keď druhý z týchto pojmov, a to nutnosť zabezpečiť dostatočne odstrašujúci účinok pokuty neodôvodňuje zvýšenie celkovej výšky pokút v rámci vykonávania politiky hospodárskej súťaže, vyžaduje však, aby výška pokuty bola prispôsobená sledovanému dopadu na podnik, ktorému sa pokuta ukladá, a to tak, aby sa najmä s ohľadom na finančnú spôsobilosť dotknutého podniku nestala nezanedbateľnou alebo naopak neprimeranou, v súlade s požiadavkami vychádzajúcimi na jednej strane z nutnosti zabezpečiť účinnosť pokuty a na druhej strane z dodržiavania zásady proporcionality.

284 Súd prvého stupňa už poukázal na to, že jeden z dotknutých podnikov „vzhľadom na svoj obrovský celkový obrat v porovnaní s obratom ostatných členov kartelu ľahšie zhromaždí prostriedky potrebné na zaplatenie svojej pokuty, čo z pohľadu jej dostatočného odstrašujúceho účinku odôvodňovalo použitie násobiteľa“ (rozsudok Súdu prvého stupňa z 29. apríla 2004, Tokai Carbon a i./Komisia, T-236/01, T-239/01, T-244/01 až T-246/01, T-251/01 a T-252/01, Zb. s. II-1181, bod 241).

285 No v dôsledku postúpení a koncentrácií môžu celkové zdroje podniku značne kolísať, a to smerom hore alebo dole, v relatívne krátkej dobe, najmä v období od ukončenia porušenia do prijatia rozhodnutia ukladajúceho pokutu. Z toho vyplýva, že na to, aby sa správne dosiahol odstrašujúci cieľ a súčasne dodržala zásada proporcionality, musia sa uvedené zdroje posúdiť ku dňu uloženia pokuty. V tejto súvislosti je z tých istých dôvodov potrebné poznamenať, že v rámci článku 15 ods. 2

nariadenia č. 17 je maximálna výška pokuty, ktorá je stanovená na 10% obratu dotknutého podniku, určovaná podľa obratu dosiahnutého v priebehu obchodného roku predchádzajúceho prijatiu rozhodnutia (rozsudok Sarrió/Komisia, už citovaný v bode 193 vyššie, bod 85).

286 Z toho vyplýva, že nie je potrebné sa domnievať, že sa Komisia dopustila nesprávneho právneho posúdenia, keď sa oprela o obrat vzťahujúci sa k roku, ktorý nasledoval po ukončení porušenia. Je však potrebné poznamenať, že v súlade s tým, čo bolo uvedené vyššie, a s ohľadom na to, že Rozhodnutie bolo prijaté 2. júla 2002, Komisia mala na účely zabezpečenia dostatočne odstrašujúceho účinku pokuty v zásade zohľadniť obrat, ktorý jednotlivé osoby, ktorým bolo Rozhodnutie určené, dosiahli v obchodnom roku 2001. Na otázku Súdu prvého stupňa počas pojednávania však Komisia na jednej strane odpovedala, že obrat spoločností Sumitomo a Nippon Soda za tento rok nebol v čase prijatia Rozhodnutia k dispozícii a na druhej strane, že obrat, ktorý dotknuté podniky dosiahli v roku 2000, bol overený audítorom. Je však potrebné sa domnievať, že tieto okolnosti, ktoré žalobkyňa nespochybňuje, môžu odôvodniť skutočnosť, že Komisia nezohľadnila obrat dosiahnutý dotknutými podnikmi v roku 2001, ale posledný údaj o obrate, ktorý mala k dispozícii, a to obrat za obchodný rok 2000.

287 Z toho vyplýva, že Komisii nemožno vytýkať to, že pri stanovení zvýšenia z dôvodu odstrašujúceho účinku zohľadnila obrat dosiahnutý žalobkyňou v roku 2000.

288 Tvrdenie žalobkyne, podľa ktorého Komisia nesprávne zohľadnila obrat vychádzajúci z fúzie spoločností Degussa a Hüls v roku 1998 a z fúzie spoločností Degussa-Hüls a SKW v roku 2000, ku ktorým došlo po ukončení porušenia, okrem toho, že je

čiastočne nepodložené, keďže sa preukázalo, že porušenie skončilo vo februári 1999, je v tejto súvislosti irelevantné. Okrem toho je potrebné poznamenať, že okolnosti prejednávanej veci presne ilustrujú nutnosť posudzovať celkové zdroje dotknutého podniku podľa posledného dostupného údaju o obrate.

289 Pokiaľ ide o druhú skutočnosť, ktorú Komisia zohľadnila na účely zvýšenia základnej čiastky pokuty, a to právne a ekonomické infraštruktúry, ktorými podniky disponujú, aby mohli posúdiť porušujúcu povahu svojho správania, je potrebné zdôrazniť, na rozdiel od toho, čo bolo uvedené vyššie, že jej cieľom je viac potrestať veľké podniky, pri ktorých sa predpokladá, že majú dostatočné znalosti a štrukturálne prostriedky, aby boli schopné rozpoznať porušujúcu povahu svojho správania a odhadnúť zisky, ktoré by z toho prípadne plynuli.

290 Je však potrebné sa domnievať, že v tomto prípade sa musí obrat, na základe ktorého Komisia určuje veľkosť predmetných podnikov, a teda aj ich schopnosť rozpoznať povahu a dôsledky svojho správania, vzťahovať na ich situáciu v čase porušenia. V prejednávanej veci Komisia teda nebola, pokiaľ ide o tento aspekt, oprávnená zohľadniť obrat žalobkyne dosiahnutý za rok 2000, keďže porušenie bolo ukončené vo februári 1999.

291 Toto zistenie však samo osebe nemôže narušiť platnosť záveru Komisie, podľa ktorého sa základná čiastka uložená žalobkyni má zvýšiť o 100%.

292 Na jednej strane totiž podľa odôvodnení č. 303 až 305 Rozhodnutia:

„Dostatočný odstrašujúci účinok

303 S cieľom zabezpečiť dostatočne odstrašujúci účinok a zohľadniť skutočnosť, že veľké podniky majú právne a ekonomické znalosti, ktoré im umožňujú lepšie posúdiť porušujúcu povahu ich správania a dôsledky, ktoré z toho vyplývajú z hľadiska práva hospodárskej súťaže, Komisia okrem toho určí, či je vhodné túto východiskovú sumu pre ktorýkoľvek podnik upraviť.

304 S celosvetovým obratom 22,3 miliardy eur a 16,9 miliardy eur v roku 2000, sú Aventis a Degussa omnoho významnejšie subjekty ako Nippon Soda (s celosvetovým obratom 1,6 miliardy eur v roku 2000). V tejto súvislosti sa Komisia domnieva, že je potrebné zvýšiť východiskovú sumu stanovenú v závislosti od relatívneho významu na relevantnom trhu tak, aby sa zohľadnila veľkosť a celkové zdroje spoločností Aventis a Degussa.

305 S ohľadom na vyššie uvedené sa Komisia domnieva, že na účely zabezpečenia odstrašujúceho účinku, je potrebné v prípade spoločností Degussa a Aventis zvýšiť východiskovú sumu stanovenú v odôvodnení č. 302 o 100% (× 2) na 70 miliárd eur...“ [*neoficiálny preklad*]

293 Z vyššie uvedeného vyplýva, že ak Komisia zmieňuje údaj o právnych a ekonomických infraštruktúrach, v skutočnosti tým odôvodňuje zvýšenie základnej čiastky nutnosťou dostatočne odstrašujúceho účinku pokuty, ako o tom svedčí záver uvedený v odôvodnení č. 305 a samotný názov časti.

294 Na druhej strane je v každom prípade potrebné poznamenať, že celkový obrat žalobkyne za rok 1997/1998 dosahuje podľa údajov, ktoré predložila, približne 15,9 miliardy DEM. Nemožno však tvrdiť, že v dôsledku toho žalobkyňa nemala právne a ekonomické infraštruktúry, ktorými disponujú veľké podniky, čo žalobkyňa okrem iného ani netvrdí. Zohľadnenie obratu žalobkyne v roku 2000 (stanoveného Komisiou na 16,9 miliardy eur) teda nemôže mať akýkoľvek dopad na úvahu Komisie, podľa ktorej sa základná čiastka mala zvýšiť, aby sa tak zohľadnila skutočnosť, že žalobkyňa disponuje zdrojmi potrebnými na to, aby mohla posúdiť porušujúcu povahu svojho správania a dôsledky, ktoré z toho vyplývajú.

295 Z toho vyplýva, že žalobný dôvod žalobkyne založený na tom, že sa Komisia dopustila nesprávneho právneho posúdenia, keď pri odôvodnení zvýšenia sumy pokuty stanovenej v závislosti od závažnosti porušenia zohľadnila svoj obrat za rok 2000, nemôže odôvodniť zrušenie Rozhodnutia, ani zníženie výšky pokuty.

O nesprávnom skutkovom posúdení, pokiaľ ide o výšku obratu žalobkyne za rok 2000

296 Žalobkyňa tvrdí, že výška obratu za rok 2000 (16,9 miliardy eur), ktorý Komisia zohľadnila, je nesprávna, keďže v skutočnosti dosahuje 10,715 miliardy eur, ako to

vyplýva z listu, ktorý 5. júna 2002 poslala Komisii v odpovedi na jej žiadosť z 28. mája 2002.

297 Žalobkyňa vo svojich odpovediach na písomné otázky Súdu prvého stupňa a na pojednávaní uviedla, že obrat vo výške 10,715 miliardy eur bol ako jediný overený audítormi za zodpovedajúci všeobecne uznávaným zásadám účtovníctva Spojených štátov (United States generally accepted accounting principles). Tvrdí, že v prípade, ak právo Spoločenstva nestanoví pravidlá pre výpočet obratu podnikov, právna istota vyžaduje, aby sa zobral do úvahy len obrat, ktorý bol určený a overený v súlade s pravidlami uplatniteľnými na dotknuté podniky, v prejednávanej veci teda v súlade s uvedenými zásadami účtovníctva.

298 Komisia tvrdí, že ňou zohľadnená suma 16,9 miliardy eur vyplýva z výročnej správy žalobkyne za rok 2000. Komisia však na pojednávaní pripustila, že výška obratu, ktorá sa mala zohľadniť, mala odrážať skutočnú situáciu podniku a že vzhľadom na to, že k fúzii žalobkyne a SKW došlo 1. júla 2000, nie je potrebné zvoliť *pro forma* obrat, ktorý SKW dosiahla v období od 1. januára do 30. júna 2000.

299 Zo spisu a najmä z odpovedí žalobkyne na písomné otázky Súdu prvého stupňa vyplývajú tieto skutočnosti:

— suma 16,9 miliardy eur zohľadnená Komisiou zahŕňa *pro forma* hodnotenie obratu spoločnosti SKW v období od 1. januára do 31. decembra 2000, ako aj obrat dosiahnutý v troch vedľajších odvetviach činnosti (dmc^2, Dental a Phenolchemie) prevedených žalobkyňou v roku 2001 (ďalej len „obrat dosiahnutý v troch odvetviach činnosti prevedených v roku 2001“),

— suma 10,715 miliardy eur uvedená žalobkyňou zahŕňa len obrat spoločnosti SKW dosiahnutý v období od 1. júla do 31. decembra 2000 a vylučuje obrat dosiahnutý v troch odvetviach činnosti prevedených v roku 2001,

— obrat dosiahnutý v troch oblastiach činnosti prevedených v roku 2001 dosahuje sumy 4,131 miliardy eur.

300 Účastníci konania sa na pojednávaní dohodli na týchto údajoch, ktoré Súd prvého stupňa vzal na vedomie.

301 Z vyššie uvedeného vyplýva, že rozdiel medzi výškami obratu uvádzanými účastníkmi konania možno vysvetliť skutočnosťou, že tieto sumy nie sú zložené z tých istých prvkov. Zatiaľ čo suma zohľadnená Komisiou zahŕňa tak obrat dosiahnutý spoločnosťou SKW v období od 1. januára do 31. decembra 2000, ako aj obrat dosiahnutý v troch odvetviach činnosti prevedených v roku 2001, obrat uvádzaný žalobkyňou na jednej strane zahŕňa len obrat SKW dosiahnutý v období od 1. júla do 31. decembra 2000 a na druhej strane nezahŕňa obrat dosiahnutý v troch odvetviach činnosti prevedených v roku 2001.

302 Súd prvého stupňa sa však domnieva, že, ako už bolo uvedené vyššie, v rámci stanovenia prípadného zvýšenia pokuty s cieľom zabezpečiť jej odstrašujúci účinok je potrebné zohľadniť finančnú schopnosť a skutočné zdroje podniku v čase uloženia pokuty, a nie *pro forma* hodnotenie zapísané v jej fiktívnej súvahe, vyplývajúcej z uplatnenia účtovných pravidiel, ktorými sa dotknutý podnik riadi.

303 Preto nie je potrebné zohľadniť ani *pro forma* obrat spoločnosti SKW za obdobie od 1. januára do 30. júna 2000, ani *pro forma* odpočet z obratu dosiahnutého v troch odvetviach prevedených v roku 2001.

304 Je totiž nutné konštatovať, že počas obchodného roka 2000, ktorý by sa mal zohľadniť pri stanovení zvýšenia pokuty s cieľom zabezpečiť jej dostatočne odstrašujúci účinok, v súlade s tým, čo bolo uvedené vyššie, žalobkyňa na jednej strane nemala príjem z obratu dosiahnutého spoločnosťou SKW v období od 1. januára do 30. júna 2000, keďže k fúzii žalobkyne s touto spoločnosťou došlo 1. júla 2000, ale na druhej strane mala príjem z obratu dosiahnutého v troch odvetviach prevedených v roku 2001.

305 V dôsledku toho relevantný obrat v prejednávanej veci vyplýva zo súčtu obratu vo výške 10,715 miliardy eur uvádzaného žalobkyňou a obratu vo výške 4,131 miliardy eur dosiahnutého v troch odvetviach činnosti prevedených v roku 2001, teda 14,846 miliardy eur.

306 Žiadne z tvrdení Komisie, ktorá okrem iného na pojednávaní pripustila, že obrat zohľadnený v Rozhodnutí bol nesprávny, nemôže tento záver spochybniť.

307 Po prvé skutočnosť, že žalobkyňa vo svojej odpovedi z 10. januára 2002 na oznámenie o výhradách z 1. októbra 2001 (ďalej len „OV“) nevzniesla žiadnu námietku, pokiaľ ide o zohľadnenie sumy 16,9 miliardy eur, nielenže nie je sama osebe rozhodujúca, ale okrem toho nie je ani relevantná vzhľadom na to, že Komisia túto sumu uviedla iba v časti opisujúcej členov kartelu, pričom OV okrem toho neobsahuje žiaden odhad predpokladanej pokuty. Aj keď Komisia v každom prípade zamýšľala zohľadniť uvedenú sumu v OV, bolo potrebné si napokon položiť otázku o dôvodoch, prečo žalobkyni 28. mája 2002 poslala žiadosť o informácie na účely

získania údajov týkajúcich sa jej obratu. Okrem toho je nutné konštatovať, že žalobkyňa vo svojej odpovedi z 5. júna 2002 na túto žiadosť o informácie výslovne zmienila, že obrat vo výške 10,715 miliardy eur uvedený za rok 2000 zahŕňa len obrat SKW od 1. júla do 31. decembra 2000. Z toho vyplýva, že Komisia mohla konštatovať nesúlad medzi touto sumou a sumou 16,9 miliardy uvedenou v OV. Za týchto okolností Komisia mohla alebo dokonca musela požiadať žalobkyňu o dodatočné informácie, aby sa ubezpečila o správnosti sumy, ktorá sa mala zohľadniť.

308 Po druhé skutočnosť, že žalobkyňa považovala *pro forma* hodnotenie, ktoré je uvedené v jej výročnej správe za významnejšie z ekonomického hľadiska, na jednej strane Komisia nepreukázala a na druhej strane v žiadnom prípade nemôže vyvrátiť záver, podľa ktorého má Komisia pri posudzovaní odstrašujúceho účinku, ktorý pokuta musí mať, povinnosť zohľadniť skutočnú situáciu podniku v čase hodnotenia pokuty, ktorú zamýšľa uložiť, čo okrem iného na pojednávaní uznala.

309 Nakoniec po tretie je na rozdiel od domnienok Komisie potrebné zdôrazniť, že žalobkyňa v žiadnom prípade netvrdí, že pri určovaní výšky jej obratu za rok 2000 by sa mal zohľadniť len obrat spoločnosti Degussa-Hüls bez obratu spoločnosti SKW z dôvodu zápisu fúzie do obchodného registra 9. februára 2001. V liste, ktorý žalobkyňa poslala Komisii 5. júna 2002, okrem iného jednoznačne uvádza, že uvedená výška obratu zahŕňa obrat SKW za posledných šesť mesiacov roku 2000. Tvrdenie Komisie založené na tejto úvahe je teda irelevantné.

310 Z vyššie uvedeného vyplýva, že obrat, ktorý Komisia zohľadnila pri určovaní zvýšenia pokuty s cieľom zabezpečiť jej dostatočne odstrašujúci účinok, je nesprávny. Táto

suma však pre Komisiu nepredstavuje nutný podklad pre konštatovanie porušenia, na ktorom sa žalobkyňa podieľala. Chyba, ktorej sa Komisia dopustila, totiž môže mať dopad len na stanovenie výšky pokuty, voči ktorej má Súd prvého stupňa neobmedzenú právomoc. Z toho vyplýva, že nesprávna výška obratu, ktorú Komisia zohľadnila, nemôže mať za následok zrušenie Rozhodnutia. Žaloba žalobkyne sa musí v tomto zmysle zamietnuť.

311 Súd prvého stupňa však môže preskúmať, či táto okolnosť môže spôsobiť porušenie zásady rovnosti zaobchádzania a odôvodniť tak zníženie pokuty uloženej žalobkyni.

2. O porušení zásady zákonnosti trestov, povinnosti odôvodnenia a zásad proporcionality a rovnosti zaobchádzania pri zvýšení pokuty z dôvodu odstrašujúceho účinku

a) O porušení zásady zákonnosti trestov a povinnosti odôvodnenia

Tvrdenia účastníkov konania

312 Žalobkyňa tvrdí, že Komisia pri určovaní zvýšenia základnej čiastky pokuty nesplnila svoju povinnosť odôvodnenia, z ktorého mali vyplynúť kritériá týkajúce sa určenia výšky pokuty (rozsudok Súdu prvého stupňa zo 14. mája 1998, Buchmann/Komisia, T-295/94, Zb. s. II-813, bod 173). Okrem toho spochybňuje zvýšenie základnej čiastky pokuty o 100%, ktoré Komisia vykonala z dôvodu odstrašujúceho účinku,

ktorý pokuta musí mať, keďže sa uvedené zvýšenie javí ako svojvoľné a nemôže byť predmetom akejkoľvek kontroly zákonnosti. Cieľom tejto metódy je ponechať Komisii úplnú slobodu rozhodovania pri stanovovaní výšky pokuty, a to bez ohľadu na pôvodne stanovenú základnú čiastku pokuty.

313 Komisia sa domnieva, že táto argumentácia nie je dôvodná. Tvrdí, že Rozhodnutie v odôvodneniach č. 303 až 305 jasne uvádza dôvody, ktoré ju viedli k zdvojnásobeniu základnej čiastky pokuty uloženej žalobkyni.

Posúdenie Súdom prvého stupňa

314 Pokiaľ ide najskôr o údajné porušenie povinnosti odôvodnenia zo strany Komisie, je nutné konštatovať, že v odôvodneniach č. 303 až 305 Rozhodnutia sa jasne uvádza, že základom pre zvýšenie základnej čiastky pokuty v prípade žalobkyne o 100%, ktorá je stanovená v závislosti od závažnosti porušenia, je nutnosť zabezpečiť dostatočný odstrašujúci účinok pokuty s ohľadom na veľkosť a celkové zdroje žalobkyne a zohľadnenie skutočnosti, že veľké podniky majú právnu a ekonomickú infraštruktúru, ktorá im umožňuje ľahšie posúdiť povahu svojho správania a dôsledky, ktoré z toho vyplývajú. Rozhodnutie ďalej na účely odôvodnenia zvýšenia východiskovej sumy pokuty vyslovene uvádza obrat žalobkyne dosiahnutý v roku 2000.

315 Z Rozhodnutia tak jasne vyplývajú úvahy Komisie umožňujúce žalobkyni oboznámiť sa s kritériami posúdenia, ktoré boli zohľadnené pri zvýšení pokuty, ako aj spochybniť ich dôvodnosť a Súdu prvého stupňa vykonať preskúmanie. Výhrada žalobkyne založená na porušení povinnosti odôvodnenia sa teda musí v tomto bode zamietnuť.

316 Pokiaľ sa žalobkyňa ďalej domnieva, že metóda spočívajúca v zdvojnásobení základnej čiastky je svojvoľná a predstavuje porušenie zásady zákonnosti trestov, je potrebné pripomenúť, že nutnosť zabezpečiť dostatočne odstrašujúci účinok pokuty je legitímnym cieľom, ktorý Komisia oprávnene sleduje pri stanovení výšky pokuty a ktorý smeruje k zabezpečeniu dodržiavania pravidiel hospodárskej súťaže stanovených Zmluvou. Ako však už bolo uvedené v rámci prvého žalobného dôvodu, Komisia má povinnosť dodržiavať všeobecné právne zásady a najmä zásady rovnosti zaobchádzania a proporcionality, a to nielen pri určovaní základnej čiastky pokuty, ale aj pri zvyšovaní tejto čiastky s cieľom zabezpečiť jej dostatočne odstrašujúci účinok.

317 Z toho vyplýva, že aj keď Komisia skutočne disponuje potrebnou mierou voľnej úvahy pri stanovení sadzby zvýšenia z dôvodu odstrašujúceho účinku, nič to nemení na tom, že jej právomoc je obmedzená na dodržiavanie uvedených zásad, ktoré je predmetom súdneho preskúmania, v rámci ktorého má Súd prvého stupňa okrem iného neobmedzenú právomoc súdneho preskúmania. Výhrada žalobkyne sa teda musí zamietnuť.

b) O porušení zásady proporcionality a zásady rovnosti zaobchádzania

Tvrdenia účastníkov konania

318 Žalobkyňa tvrdí, že zvýšenie čiastky pokuty stanovenej v závislosti od závažnosti porušenia (35 miliónov eur) o 100% zo strany Komisie, na účely zabezpečenia dostatočne odstrašujúceho účinku uvedenej pokuty, predstavuje porušenie zásady rovnosti zaobchádzania.

319 Tvrdí, že podľa jej odhadov dosahovala veľkosť spoločnosti Degussa v roku 2000 sotva polovicu veľkosti spoločnosti Aventis. Uložením rovnakého zvýšenia pokuty obom podnikom tak mala Komisia porušiť zásadu rovnosti zaobchádzania a to aj v prípade, že by sa zohľadnila čiastka, ktorú Komisia stanovila nesprávne. Vzhľadom na to, že sa výška jej obratu pohybuje medzi obratom spoločnosti Nippon Soda a obratom spoločnosti Aventis, žalobkyňa tvrdí, že zvýšenie, ktoré sa malo voči nej uplatniť, zodpovedá polovici zvýšenia uplatneného voči spoločnosti Aventis, vo výsledku teda 27,5 miliónov eur.

320 Žalobkyňa sa okrem toho domnieva, že zdvojnásobenie základnej čiastky predstavuje porušenie zásady proporcionality trestov, pretože cieľu odstrašenia bol pripísaný nadmerný význam vzhľadom na porušenie, ktoré sa jej vytýka.

321 Komisia tvrdí, že zdvojnásobenie základnej čiastky pokuty v prípade spoločností Aventis a Degussa odráža skutočnosť, že tieto dva podniky sú vzhľadom na ich veľkosť a ich celkové zdroje jednoznačne väčšie ako Nippon Soda (odôvodnenie č. 304).

322 V tejto súvislosti pripomína, že zvýšenie základnej čiastky zodpovedá nutnosti zabezpečiť dostatočne odstrašujúci účinok pokuty a prípadne zohľadniť to, že veľké podniky majú väčšie ekonomické znalosti a infraštruktúry (odôvodnenie č. 303). V prejednávanej veci však bolo predovšetkým potrebné zohľadniť rozdiel vo veľkosti medzi na jednej strane žalobkyňou a spoločnosťou Aventis a na druhej strane spoločnosťou Nippon Soda (odôvodnenie č. 304). V prípade, že by totiž bolo potrebné zohľadniť sumu uvádzanú žalobkyňou, výška jej obratu by bola 6,7-násobkom obratu spoločnosti Nippon Soda, zatiaľ čo obrat spoločnosti Aventis predstavuje len dvojnásobok obratu žalobkyne. Komisia tak v každom prípade musela priznať rovnaké zaobchádzanie žalobkyni a spoločnosti Aventis. Komisia

okrem toho pripomína, že nie je potrebné uplatniť aritmetický vzorec, podľa ktorého sa výška pokuty zvyšuje úmerne k obratu dotknutého podniku, keďže sa účel zvýšenia pokút mohol dosiahnuť kategorizáciou podnikov podľa ich veľkosti (rozsudok z 15. októbra 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a i./Komisia, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, Zb. s. I-8375, bod 464).

Posúdenie Súdom prvého stupňa

323 Pokiaľ ide o výhradu žalobkyne založenú na porušení zásady rovnosti zaobchádzania, je potrebné pripomenúť, ako to poznamenáva Komisia, že prístup spočívajúci v rozdelení členov kartelu do niekoľkých kategórií, čo viedlo k paušalizovaniu východiskovej sumy pokuty stanovenej podnikom patriacim do tej istej kategórie, aj keď neberie do úvahy rozdiely vo veľkosti medzi podnikmi patriacimi do tej istej kategórie, nemôže byť zásadne považovaný za protiprávny (rozsudok Tokai Carbon a i./Komisia, už citovaný v bode 284 vyššie, body 217 až 221). Komisia totiž nie je povinná pri určovaní výšky pokút zabezpečiť, v prípade, ak sú pokuty udelené viacerým podnikom zúčastneným na tom istom porušení, aby konečné sumy pokút odrážali všetky odlišnosti medzi dotknutými podnikmi, pokiaľ ide o ich celkový obrat (pozri rozsudok CMA CGM a i./Komisia, už citovaný v bode 252 vyššie, bod 385, a tam citovanú judikatúru).

324 Podľa judikatúry to však nič nemení na tom, že takéto rozdelenie do kategórií musí dodržiavať zásadu rovnosti zaobchádzania, podľa ktorej je zakázané zaobchádzať s porovnateľnými situáciami rozdielne alebo s rozdielnymi situáciami rovnako, ak také zaobchádzanie nie je objektívne odôvodnené (rozsudok CMA CGM a i./Komisia, už citovaný v bode 252 vyššie, bod 406). V tom istom zmysle stanovujú usmernenia vo svojom bode 1 A šiestom odseku, že „značná" disparita vo veľkosti podnikov, ktoré sa dopustili porušenia tej istej povahy, môže najmä zdôvodniť rozlíšenie na účely posúdenia závažnosti porušenia. Okrem toho podľa judikatúry musí byť výška pokút aspoň primeraná vo vzťahu k skutočnostiam zohľadneným pri posudzovaní závažnosti porušenia (rozsudok Tate & Lyle a i./Komisia, už citovaný v bode 58 vyššie, bod 106).

325 V dôsledku toho, ak Komisia rozdelí dotknuté podniky do kategórií na účely stanovenia výšky pokút, stanovenie prahových hodnôt pre každú z takto identifikovaných kategórií musí byť koherentné a objektívne odôvodnené (rozsudky CMA CGM a i./Komisia, už citovaný v bode 252 vyššie, bod 416, a LR AF 1998/Komisia, už citovaný v bode 46 vyššie, bod 298).

326 V prejednávanej veci je potrebné zdôrazniť, že Komisia v odôvodneniach č. 294 až 301 Rozhodnutia vykonala roztriedenie podnikov do kategórií s ohľadom na ich podiely na trhu. Toto roztriedenie, ktoré žalobkyňa nespochybňuje, vedie v odôvodnení č. 302 k stanoveniu základnej čiastky určenej v závislosti od závažnosti porušenia na 35 miliónov eur pre spoločnosti Degussa a Aventis a na 8 miliónov eur pre spoločnosť Nippon Soda.

327 Žalobkyňa však namieta skutočnosť, že Komisia na účely zabezpečenia dostatočne odstrašujúceho účinku pokuty uplatnila na spoločnosti Degussa a Aventis rovnakú sadzbu zvýšenia (100%) s ohľadom na ich celkový obrat, zatiaľ čo výšky ich obratu sú podľa nej odlišné.

328 Je však potrebné zdôrazniť, že vzhľadom na cieľ, ktorý sleduje, a to prispôsobiť výšku pokuty celkovým zdrojom podniku a jeho schopnosti zhromaždiť finančné prostriedky potrebné na zaplatenie uvedenej pokuty, smeruje stanovenie sadzby zvýšenia základnej čiastky pokuty na účely zabezpečenia jej dostatočne odstrašujúceho účinku skôr k zabezpečeniu účinnosti pokuty než k upozorneniu na škodlivé účinky porušenia na bežnú hospodársku súťaž, a teda na jeho závažnosť.

329 Z toho vyplýva, že požiadavka týkajúca sa objektívne odôvodnenej povahy metódy spočívajúcej v roztriedení podnikov do kategórií sa musí vykladať striktnejšie v prípade, ak sa táto kategorizácia vykonáva nie na účely stanovenia výšky pokuty v závislosti od závažnosti porušenia, ale na účely určenia zvýšenia základnej čiastky s cieľom zabezpečiť dostatočný odstrašujúci účinok uloženej pokuty.

330 Je totiž potrebné pripomenúť, že podľa judikatúry aj keď sa v rámci stanovenia výšky pokuty v závislosti od závažnosti na niektoré podniky v dôsledku roztriedenia uplatňuje základná čiastka pokuty v totožnej výške, zatiaľ čo sú rozdielnej veľkosti, je toto rozdielne zaobchádzanie objektívne odôvodnené prednosťou, ktorú má pri určovaní závažnosti porušenia jeho povaha pred veľkosťou podnikov (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora z 8. novembra 1983, IAZ a i./Komisia, 96/82 až 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 a 110/82, Zb. s. 3369, body 50 až 53, a rozsudok CMA CGM a i./Komisia, už citovaný v bode 252 vyššie, bod 411).

331 Toto odôvodnenie sa však neuplatní pri určovaní sadzby zvýšenia pokuty s cieľom zabezpečiť jej dostatočne odstrašujúci účinok, a to vzhľadom na to, že toto zvýšenie je zásadne a objektívne založené na veľkosti a zdrojoch podnikov a nie na povahe porušenia. Je potrebné ďalej zdôrazniť, že v Rozhodnutí bola stanovená sadzba zvýšenia pokuty s cieľom zabezpečiť jej dostatočne odstrašujúci účinok, zatiaľ čo základná čiastka závislá od závažnosti bola určená vopred (odôvodnenie č. 303).

332 Z odôvodnenia č. 304 Rozhodnutia, ktoré uvádza, že „je potrebné zvýšiť východiskovú sumu pokuty stanovenú v závislosti od relatívneho významu na relevantnom trhu tak, aby sa zohľadnila veľkosť a celkové zdroje spoločností Aventis a Degussa“ [*neoficiálny preklad*], ďalej vyplýva, že Komisia okrem toho, že žalobkyňa má právne a ekonomické infraštruktúry, ktoré jej umožňujú posúdiť protisúťažnú povahu jej správania a dôsledky z toho vyplývajúce, neuvádza žiadnu ďalšiu skutočnosť, ktorá by mohla objektívne odôvodniť, že sumy vzťahujúce sa na žalobkyňu a Aventis by sa mali zvýšiť v rovnakej miere.

333 Za týchto okolností a vzhľadom na to, že sa Komisia v odôvodnení č. 304 výslovne oprela o celkový obrat dotknutých podnikov, je potrebné sa domnievať, že sadzba zvýšenia sumy pokuty stanovenej v závislosti od závažnosti porušenia mala prinajmenšom približne odrážať značný rozdiel medzi uvedenými sumami.

334 Ak však Komisia mohla považovať výšku obratu spoločnosti Degussa (16,9 miliardy eur) a Aventis (22,3 miliardy eur) v roku 2000 za preukazujúcu to, že sú „omnoho významnejšími subjektmi než Nippon Soda“ (1,6 miliardy eur) a že sa tak pokuta uložená spoločnosti Nippon Soda s cieľom zabezpečiť jej dostatočne odstrašujúci účinok nemala zvýšiť, je nutné konštatovať, že voči spoločnostiam Degussa a Aventis uplatnila rovnakú sadzbu zvýšenia, zatiaľ čo podľa vlastných údajov Komisie mala Degussa obrat približne o 25% nižší, než bol obrat spoločnosti Aventis. Tento podiel dosahuje dokonca viac ako 33%, ak sa do úvahy vezme obrat vo výške 14,846 miliardy eur, a to v súlade s tým, čo bolo uvedené v bodoch 302 až 305 vyššie.

335 Komisia teda nemohla bez toho, aby porušila zásadu rovnosti zaobchádzania, zvýšiť pokutu stanovenú v závislosti od závažnosti porušenia rovnakou sadzbou, akú uplatnila voči spoločnosti Aventis.

336 Žiadne z tvrdení Komisie nemôže spochybniť tento záver.

337 Po prvé, je pravda, že bolo potrebné zohľadniť veľký rozdiel vo veľkosti medzi na jednej strane spoločnosťami Degussa a Aventis a na druhej strane spoločnosťou Nippon Soda, ktorý odôvodňoval nezvýšenie pokuty uloženej spoločnosti Nippon Soda z dôvodu odstrašujúceho účinku, nemôže táto okolnosť Komisiu zbaviť povinnosti zohľadniť tiež rozdiel vo veľkosti medzi na jednej strane spoločnosťou Degussa a na druhej strane spoločnosťou Aventis. Táto analýza platí o to viac, že nesprávna výška obratu určená Komisiou v skutočnosti viedla k podceneniu tohto rozdielu.

338 Po druhé, ako bolo uvedené vyššie, aj keď je pravda, že Komisia nie je povinná pri určovaní výšky pokút zabezpečiť, v prípade, ak sú pokuty udelené viacerým podnikom zúčastneným na tom istom porušení, aby konečné sumy pokút odrážali všetky odlišnosti medzi predmetnými podnikmi, pokiaľ ide o ich celkový obrat (pozri

rozsudok CMA CGM a i./Komisia, už citovaný v bode 252 vyššie, bod 385, a tam citovanú judikatúru), nič to nemení na tom, že kategorizácia podnikov musí byť v súlade so zásadou rovnosti zaobchádzania objektívne odôvodnená, pričom sa táto požiadavka musí vykladať striktnejšie v prípade, ak je cieľom kategorizácie nie stanovenie závažnosti porušenia zo strany každého podniku, ale stanovenie sadzby zvýšenia sumy pokuty stanovenej v závislosti od závažnosti porušenia s cieľom zabezpečiť dostatočný odstrašujúci účinok pokuty, ktoré sleduje odlišný a autonómny účel a ktoré je založené na objektívnom posúdení schopnosti podnikov zhromaždiť finančné prostriedky potrebné na zaplatenie pokuty.

339 V dôsledku toho sa Súd prvého stupňa domnieva, že v rámci výkonu jeho neobmedzenej právomoci je potrebné znížiť sadzbu zvýšenia pokuty stanovenej v závislosti od závažnosti porušenia, ktorá bola uplatnená voči spoločnosti Degussa tak, aby táto sadzba odrážala značný rozdiel vo veľkosti medzi spoločnosťami Degussa a Aventis (pozri v tomto zmysle rozsudok Tokai Carbon a i./Komisia, už citovaný v bode 284 vyššie, body 244 až 249).

340 V tejto súvislosti je však potrebné uviesť, že aj keď Komisia založila stanovenie sadzby zvýšenia pokuty hlavne na nutnosti zabezpečiť jej dostatočne odstrašujúci účinok, ako vyplýva z názvu časti zahrňujúcej odôvodnenia č. 303 až 305, ako aj zo samotných odôvodnení č. 304 a 305, v odôvodnení č. 303 rovnako zohľadnila skutočnosť, že veľké podniky majú právne a ekonomické znalosti a infraštruktúru, ktoré im umožňujú lepšie posúdiť porušujúcu povahu ich správania a dôsledky, ktoré z toho vyplývajú. Ako však poznamenáva Komisia a ako už bolo uvedené vyššie, nie je v tejto súvislosti potrebné rozlišovať medzi dvomi podnikmi, ktorých obrat v každom prípade odôvodňuje, aby sa kvalifikovali ako veľké podniky, ktoré majú takéto infraštruktúry k dispozícii.

341 Z toho vyplýva, že je potrebné toto hľadisko zohľadniť, a to vzhľadom na to, že znak spoločný pre spoločnosti Aventis a Degussa, totiž, ako už bolo uvedené vyššie, disponovanie právnou a ekonomickou infraštruktúrou v dôsledku ich veľkosti, odôvodňuje, že sadzba zvýšenia neodráža všetky rozdiely medzi výškami obratu týchto podnikov.

342 S ohľadom na všetky predchádzajúce úvahy sa Súd prvého stupňa pri výkone svojej neobmedzenej právomoci domnieva, že je žalobkyni potrebné sumu pokuty stanovenú v závislosti od závažnosti porušenia, t. j. 30 miliónov eur v súlade s vyššie uvedeným bodom 254, zvýšiť o 80% na 54 miliónov eur.

343 Za týchto okolnosti, pokiaľ ide o druhú výhradu uvedenú žalobkyňou v replike a založenú na porušení zásady proporcionality, sa Súd prvého stupňa domnieva, že zvýšenie základnej čiastky o 80% nemožno s ohľadom na celkovú veľkosť žalobkyne považovať za neprimerané vzhľadom na jej zodpovednosť v rámci kartelu a schopnosť významne narušovať hospodársku súťaž, ktoré vyplývajú z jej podstatného podielu na trhu s metionínom v čase trvania porušenia (rádovo vo výške 25% na trhu EHP v roku 1998), čo Komisia náležite zohľadnila (odôvodnenia č. 297 až 301). Takéto zvýšenie teda nemôže viesť k tomu, aby sa cieľu odstrašenia prisúdila nenáležitá dôležitosť vzhľadom na správanie, ktoré sa žalobkyni vytýka. Táto výhrada sa teda musí zamietnuť.

3. O nesprávnom posúdení, pokiaľ ide o odstrašujúci účinok pokuty s ohľadom na správanie žalobkyne po ukončení porušenia.

a) Tvrdenia účastníkov konania

344 Žalobkyňa tvrdí, že Komisia tým, že sa domnievala, že bolo potrebné zdvojnásobiť základnú čiastku pokuty, precenila odstrašujúci účinok uvedenej pokuty, pričom

opomenula zohľadniť skutočnosť, že Degussa ukončila porušenie predtým než Komisia zahájila konanie a potom okamžite prijala opatrenia na zabránenie akýmkoľvek budúcim porušeniam, t. j. „program zosúladenia s platnými pravidlami". Konkrétne, Komisia v odôvodnení č. 330 Rozhodnutia údajne nesprávne zamietla predmetné snahy žalobkyne, keď tvrdí, že tieto snahy nemohli s ohľadom na usmernenia predstavovať poľahčujúce okolnosti. Takýto postoj by totiž neodmeňoval podniky, ktoré sa chcú ubezpečiť o dodržovaní ustanovení práva hospodárskej súťaže a voči ktorým nie je v tejto súvislosti potrebné prijímať opatrenia na účely dodatočného odstrašujúceho účinku.

345 Žalobkyňa upozorňuje, že ak sa usmernenia majú vykladať v tom zmysle, že správanie žalobkyne nemá v prejednávanej veci žiadny dopad na výšku pokuty, boli by v tomto rozsahu v rozpore so zásadou proporcionality trestných činov a trestov, ktorá sa uplatňuje v právom poriadku Spoločenstva ako všeobecne uznávaná zásada právneho štátu podľa článku 6 ods. 1 EÚ.

346 Nakoniec žalobkyňa poznamenáva, že pojem odstrašovania zahŕňa preventívne hľadisko s ohľadom na pôvodcu porušenia (individuálna prevencia) a s ohľadom na ostatné hospodárske subjekty, ktoré by sa v budúcnosti mohli dopustiť podobného porušenia (všeobecná prevencia). V prejednávanej veci je individuálna prevencia zabezpečená už tým, že žalobkyňa prijala program zosúladenia s platnými predpismi. Ak sa však Komisia domnieva, že ku zvýšeniu vedú len dôvody všeobecnej prevencie, potom je podľa žalobkyne toto zvýšenie v rozpore s judikatúrou Súdneho dvora a Súdu prvého stupňa (rozsudky Súdneho dvora z 28. októbra 1975, Rutili, 36/75, Zb. s. 1219, body 51 až 53; z 27. októbra 1977, Bouchereau, 30/77, Zb. s. 1999, body 27 až 30, a z 10. februára 2000, Nazli a i., C-340/97, Zb. s. I-957, bod 63).

347 Komisia sa domnieva, že táto výhrada nie je dôvodná.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

348 Žalobkyňa v podstate Komisii vytýka, že pri posudzovaní odstrašujúceho účinku, ktorý pokuta musí mať, nezohľadnila na jednej strane skutočnosť, že ukončila porušenie pred zahájením konania Komisiou, a na druhej strane, že prijala vnútorný program zosúladenia s právom Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže.

349 Pokiaľ ide o prvú z týchto skutočností, stačí pripomenúť, že aj keď podľa Rozhodnutia bolo porušenie ukončené vo februári 1999, teda pred zahájením konania 1. októbra 2001, k jeho ukončeniu došlo z iniciatívy spoločnosti Rhône-Poulenc, ako uvádza odôvodnenie č. 185. Okrem toho sa žalobkyňa, ktorá toto zistenie skutočne nepopiera, v každom prípade obmedzuje na tvrdenie, že k ukončeniu porušenia došlo v roku 1997 následne po odchode pána H. zo spoločnosti Rhône-Poulenc a v dôsledku politiky jeho nástupcov. Nemôže sa teda odvolávať na túto okolnosť, aby sa domohla zníženia zvýšenia z dôvodu potreby zabezpečiť odstrašujúci účinok pokuty. Navyše skutočnosť, že porušenie bolo v deň zahájenia konania ukončené, nemôže v žiadnom prípade predstavovať dôkaz preukazujúci, že žalobkyňa v budúcnosti zamýšľala definitívne dodržiavať pravidlá Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže. Účelom prevencie sledovaným uložením pokuty, ktorú žalobkyňa uvádza, však nie je len ukončiť porušenie, ale tiež zabrániť tomu, aby subjekty, ktoré sa dopustili porušenia, zopakovali neskôr svoje správanie.

350 Pokiaľ ide o druhú z týchto skutočností, z ustálenej judikatúry vyplýva, že aj keď je určite dôležité, že podnik prijal opatrenia na zabránenie tomu, aby boli v budúcnosti spáchané nové porušenia práva hospodárskej súťaže Spoločenstva jeho zamestnancami, táto skutočnosť nemení nič na existencii porušenia, ktoré bolo konštatované. Z toho vyplýva, že samotná skutočnosť, že Komisia v niektorých prípadoch vo svojej rozhodovacej praxi zohľadnila zavedenie programu zosúladenia ako poľahčujúcu

okolnosť, ju nezaväzuje, aby vo vymedzenom prípade postupovala rovnako (rozsudky Súdu prvého stupňa Hercules Chemicals/Komisia, už citovaný v bode 133 vyššie, bod 357; zo 14. mája 1998, Mo och Domsjö/Komisia, T-352/94, Zb. s. II-1989, body 417 a 419, a Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients/Komisia, už citovaný v bode 53 vyššie, bod 280).

351 Podľa tejto judikatúry teda Komisia nemá povinnosť považovať takúto skutočnosť za poľahčujúcu okolnosť, pokiaľ dodrží zásadu rovnosti zaobchádzania, ktorá stanovuje, že v tomto bode nemôže vykonať odlišné posúdenie situácie podnikov, ktorým je to isté rozhodnutie určené (rozsudok Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients/Komisia, už citovaný v bode 53 vyššie, bod 281).

352 Aj keď žalobkyňa uvádza túto okolnosť v rámci zvýšenia základnej čiastky pokuty z dôvodu odstrašujúceho účinku, a nie formálne ako poľahčujúcu okolnosť, musí sa to isté riešenie uplatniť aj v prejednávanej veci.

353 Z Rozhodnutia však nijako nevyplýva, že by Komisia v tomto bode vykonala odlišné posúdenie situácie týchto troch podnikov, ktorým bolo určené, čo žalobkyňa okrem toho ani netvrdí.

354 Z toho vyplýva, že Komisii nemožno vytýkať, že nezohľadnila skutočnosť, že žalobkyňa po ukončení porušenia prijala program zosúladenia s právom Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže.

355 Žiadne z tvrdení žalobkyne nemôže tento záver spochybniť.

356 Po prvé, pokiaľ ide o údajné porušenie zásady proporcionality, podľa vyššie uvedenej judikatúry je potrebné zdôrazniť, že správanie žalobkyne po ukončení porušenia nič nemení na existencii a závažnosti porušenia (pozri v tomto zmysle rozsudok Dansk Rørindustri a i./Komisia, už citovaný v bode 82 vyššie, bod 373), ktoré dlhodobo a zjavne porušuje článok 81 ods. 1 ES. Vzhľadom na tieto okolnosti neukladá zásada proporcionality, ktorá vyžaduje, aby uložená pokuta nebola neprimeraná vo vzťahu k povahe porušenia, Komisii, aby zohľadnila správanie žalobkyne po ukončení uvedeného porušenia.

357 Z toho vyplýva, že ani Rozhodnutie, ani usmernenia, ktoré v každom prípade nestanovujú ani nevylučujú, že by sa takéto okolnosti mali zohľadniť, nemožno na tomto základe považovať za porušujúce zásadu proporcionality.

358 Po druhé, pokiaľ ide o tvrdenie založené na tom, že Komisia tým, že odmietla zohľadniť, že žalobkyňa prijala program zosúladenia, nesprávne vychádzala výlučne z cieľa všeobecnej prevencie, čo je v rozpore s judikatúrou Súdneho dvora, je potrebné zdôrazniť, že judikatúra citovaná žalobkyňou sa týka opatrení prijatých členskými štátmi na vyhostenie štátnych príslušníkov iných členských štátov z dôvodu verejného poriadku. V tomto rámci Súdny dvor rozhodol, že na to, aby mohli byť takéto opatrenia v súlade s článkom 3 smernice Rady 64/221/EHS z 25. februára 1964 o koordinácii osobitných opatrení o pohybe a pobyte cudzích štátnych príslušníkov, prijatých z dôvodov verejného poriadku, verejnej bezpečnosti alebo verejného zdravia (Ú. v. ES 1964 56, s. 850; Mim. vyd. 05/001, s. 11) odôvodnené, musia sa zakladať výlučne na osobnom správaní dotknutej osoby (pozri nedávny rozsudok Súdneho dvora z 29. apríla 2004, Orfanopoulos a Oliveri, C-482/01 a C-493/01, Zb. s. I-5257, bod 66). Súdny dvor z toho vyvodil najmä to, že právo Spoločenstva bráni vyhosteniu štátneho príslušníka členského štátu založeného na dôvodoch všeobecnej prevencie, teda takému, o ktorom sa rozhodlo s cieľom odradiť ďalších cudzincov, osobitne pokiaľ bolo toto opatrenie prijaté automaticky po odsúdení v trestnom konaní bez toho, aby sa zohľadnilo osobné správanie páchateľa trestného činu a jeho ohrozenie, ktoré predstavuje pre verejný poriadok (rozsudky Súdneho dvora z 26. februára 1975, Bonsignore, 67/74, Zb. s. 297, bod 7; Nazli a i., už citovaný v bode 346 vyššie, bod 59, a Orfanopoulos a Oliveri, už citovaný, bod 68).

359 Z toho vyplýva, že bez toho, aby išlo o všeobecnú zásadu, zákaz uvádzať ako dôvod všeobecnú prevenciu sa uplatňuje na osobitné situácie opatrení, ktoré sa odchyľujú od zásady voľného pohybu občanov Únie zakotvenej v článku 18 ods. 1 ES a ktoré prijali členské štáty z dôvodu verejného poriadku. Tento zákaz zjavne nemožno jednoducho preniesť do rámca pokút, ktoré ukladá Komisia podnikom za porušenie práva Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže.

360 Naopak, z ustálenej judikatúry vyplýva, že Komisia je oprávnená zohľadniť skutočnosť, že takéto protisúťažné postupy, aké existujú v prejednávanej veci, sú zatiaľ relatívne časté, aj keď ich nezákonnosť bola preukázaná od začiatku politiky Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže, a to z dôvodu zisku, ktorý môžu zúčastnené podniky dosiahnuť, a teda sa možno domnievať, že je potrebné zvýšiť výšku pokút, aby sa posilnil ich odstrašujúci účinok (pozri napríklad rozsudok Musique diffusion française a i./Komisia, už citovaný v bode 58 vyššie, bod 108), čo zodpovedá, prinajmenšom čiastočne, potrebe zabezpečiť, aby pokuty mali odstrašujúcu povahu aj voči iným podnikom, ako sú podniky, ktorým boli tieto pokuty uložené.

361 Okrem toho je potrebné uviesť, že je nepochybné, že samotné prijatie programu zosúladenia s pravidlami hospodárskej súťaže zo strany podniku nemôže predstavovať platnú a spoľahlivú záruku budúceho dlhodobého dodržiavania uvedených pravidiel, takže takýto program nemôže Komisiu prinútiť k zníženiu pokuty z dôvodu, že by sa cieľ prevencie sledovaný uložením pokuty už prinajmenšom čiastočne dosiahol. Okrem toho, na rozdiel od tvrdení žalobkyne, z Rozhodnutia nijako nevyplýva, že by Komisia založila zvýšenie základnej čiastky pokút len na potrebe zabezpečiť jej odstrašujúci účinok voči ostatným podnikom.

362 Na jednej strane totiž zohľadnenie veľkosti žalobkyne v odôvodneniach č. 303 až 305 a z toho vyplývajúce zvýšenie základnej čiastky predstavujú práve hľadisko určené na prispôsobenie pokuty na základe faktorov, ktoré sú jej vlastné. Na druhej strane z odôvodnenia č. 330 vyplýva, že Komisia zamietla ako poľahčujúcu okolnosť prijatie

programu zosúladenia z dôvodu, že „táto iniciatíva [prišla] príliš neskoro a nemôže ju, keďže ide o nástroj prevencie, oslobodiť od jej povinnosti sankcionovať porušenie pravidiel hospodárskej súťaže, ktorého sa už podnik dopustil“ [*neoficiálny preklad*]. To sa má chápať ako správne pripomenutie skutočnosti, ako to zdôrazňuje žalobkyňa v rámci svojho žalobného dôvodu, ktorý je založený na námietke nezákonnosti článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17, že pokuta sleduje nielen preventívny, ale aj represívny cieľ. Komisia teda v tomto ohľade nezamietla tvrdenie žalobkyne len z dôvodu odstrašovania podnikov, ktoré sa porušenia nedopustili, ale preto, lebo sa domnievala, že program zosúladenia neodôvodňuje zníženie sankcie za porušenie.

363 Okolnosť, že žalobkyňa uvádza toto tvrdenie teraz v rámci posúdenia odstrašujúceho účinku pokuty a nie v rámci poľahčujúcich okolností, nie je v tejto súvislosti podstatné, vzhľadom na to, že nutnosť zabezpečiť takýto účinok nezodpovedá len preventívnemu cieľu, ktorý sleduje pokuta a ako sa zdá predpokladá žalobkyňa, ale tiež represívnemu cieľu.

364 Z vyššie uvedeného vyplýva, že výhrada žalobkyne, ktorá je založená na tom, že Komisia zjavne nesprávne posúdila odstrašujúci účinok pokuty voči správaniu žalobkyne po ukončení porušenia, sa musí zamietnuť ako nedôvodná.

C — *O spolupráci žalobkyne*

1. Tvrdenia účastníkov konania

365 Žalobkyňa napáda to, že jej Komisia odmietla priznať zníženie pokuty podľa časti D bodu 2 druhej zarážky oznámenia o spolupráci z dôvodu, že spochybňovala skutočnosti týkajúce sa dĺžky trvania kartelu, ktoré boli uvedené v OV. Žalobkyňa

totiž tvrdí, že predložené dôkazné dokumenty uznala, ale že jednoducho vyslovila odlišný názor, pokiaľ ide o ich výklad zo strany Komisie smerujúci k odlišným právnym posúdeniam a záverom. Určenie dĺžky trvania porušenia tak v prejednávanej veci nepredstavuje skutkové zistenie, ale otázku právnej kvalifikácie, čo sú pojmy, ktoré si Komisia v časti C OV zamenila.

366 Komisia sa domnieva, že táto výhrada nie je dôvodná.

2. Posúdenie Súdom prvého stupňa

367 Je potrebné pripomenúť, že žalobkyni bola podľa odôvodnení č. 353 a 354 Rozhodnutia znížená výška pokuty o 25% na základe časti D bodu 2 prvej zarážky oznámenia o spolupráci.

368 Časť D oznámenia o spolupráci znie takto:

„1. Ak podnik spolupracuje bez toho, aby boli splnené všetky podmienky uvedené v častiach B a C, poskytne sa mu zníženie od 10 do 50% sumy pokuty, ktorá by mu bola uložená, ak by nespolupracoval.

2. Môže ísť o prípady, ak:

— pred zaslaním oznámenia o výhradách podnik poskytne Komisii informácie, dokumenty alebo iné dôkazy, ktoré prispievajú k potvrdeniu existencie porušenia,

— po doručení oznámenia o výhradách podnik informuje Komisiu, že nepopiera vecnú správnosť skutkových zistení, na ktorých Komisia zakladá svoje obvinenia.“ [*neoficiálny preklad*]

369 Komisia sa však v odôvodnení č. 354 domnieva, že Degussa spochybnila vecnú správnosť skutkových zistení uvedených v OV, pokiaľ ide o dĺžku trvania porušenia. Z toho vyvodila, že nespĺňa podmienky stanovené v časti D bode 2 druhej zarážke oznámenia o spolupráci, a teda z tohto dôvodu nemôže mať nárok na dodatočné zníženie výšky pokuty.

370 Je teda potrebné určiť, či je Rozhodnutie postihnuté nesprávnym skutkovým posúdením, pokiaľ ide o otázku, či žalobkyňa po OV spochybnila vecnú správnosť skutkových zistení, na ktorých Komisia založila svoje tvrdenia.

371 Na tento účel je potrebné preskúmať odpoveď žalobkyne na OV.

372 Po prvé, ako poznamenáva žalobkyňa, podľa uvedeného dokumentu opis skutkového stavu uvedený v OV „nie je v podstate spochybňovaný“ (s. 3 a 9 odpovede na OV). Toto tvrdenie však na rozdiel od výkladu tohto dokumentu, ktorý podala žalobkyňa,

malo práve preukázať, že skutkový stav bol čiastočne spochybnený, a Komisii navyše neumožnilo s istotou určiť, ktoré skutočnosti boli spochybnené a ktoré spochybnené neboli. Túto úvahu okrem iného podporuje aj výpoveď žalobkyne (s. 9 odpovede na OV), podľa ktorej Komisia uviedla čiastočne nepresne skutočnosti o dĺžke trvania porušenia. Žalobkyňa v bode 12 svojej odpovede (s. 14 odpovede na OV) rovnako dodala, že opis skutkového stavu bol presný až od polovice roku 1992, keď sa Degussa podieľala na porušení počas stretnutia v Barcelone, pričom upresnila, že dĺžka trvania kartelu bola obmedzená na obdobie rokov 1992 až 1997 (s. 33 odpovede na OV).

373 Aj keď tieto formálne poznatky nemôžu samy osebe viesť k záveru, že žalobkyňa v podstate spochybnila vecnú správnosť skutkových zistení uvedených Komisiou v OV, v každom prípade sú postačujúce na preukázanie toho, že žalobkyňa výslovne neuviedla, že ju ako celok nespochybňuje. Žalobkyňa naopak podľa Komisie vytvorila nejasnosť, pokiaľ ide o otázku, či spochybňuje alebo nespochybňuje vecnú správnosť uvádzaných skutkových zistení a v prípade kladnej odpovede neuviedla presne, ktoré skutočnosti sú spochybňované.

374 Po druhé, aj keď žalobkyňa pod názvom „D. Skutočnosti" (s. 9 odpovede na OV), skutočne uviedla svoje pripomienky spochybňujúce stanovisko Komisie, je potrebné pripustiť, že väčšinou tieto pripomienky v podstate nesmerujú k priamemu vyvráteniu vecnej správnosti týchto skutkových zistení (najmä konania stretnutí a tém, ktoré boli na nich prediskutované), ale k popretiu ich výkladu, ktorý podala Komisia, a k záveru, ku ktorému dospela s ohľadom na existenciu porušenia pred rokom 1992 a po roku 1997.

375 Je však pravda, že spochybnenie právneho posúdenia niektorých skutočností, ktoré vykonala Komisia, nemožno prirovnávať ku spochybneniu ich samotnej existencie, aj keby sa v prejednávanej veci tento rozdiel javil ako nejednoznačný.

376 V každom prípade je však potrebné konštatovať, ako zdôrazňuje Komisia, že v bode 13 odpovede na OV (s. 14 a 15) žalobkyňa tvrdí, že podľa nej sa po stretnutí „na najvyššej úrovni" v Kodani v roku 1997, ďalšie stretnutia, po ktorých by došlo k stanoveniu cieľových cien, nekonali. Z bodu 61 OV však vyplýva, že Komisia jasne uviedla, že Degussa a Rhône-Poulenc sa stretli v Heidelbergu na konci leta alebo na začiatku jesene 1998 a že pri tejto príležitosti sa dohodli na zvýšení cien. Komisia dodala, že ďalšie stretnutie týchto dvoch podnikov sa konalo v Nancy 4. februára 1999 a že dospelo k stanoveniu cieľovej ceny na 3,20 USD/kg (5,30 DEM/kg). Preto sa zdá, prinajmenšom vo vyššie opísanom rozsahu, že žalobkyňa spochybnila vecnú správnosť skutkových zistení uvedených Komisiou po OV.

377 Okrem toho je potrebné uviesť, že vo svojej odpovedi pod názvom „E. Právne posúdenie" žalobkyňa v časti venovanej dĺžke trvania porušenia uvádza, že nemala k dispozícii žiadne informácie o existencii stretnutí v období 1989/1990 a že tak konania takýchto stretnutí nemohla výslovne poprieť (s. 29 odpovede na OV) ani potvrdiť (s. 30 odpovede na OV). Komisia však v bodoch 22 až 29 OV detailne opisuje tri stretnutia, na ktorých sa Degussa počas tohto obdobia zúčastnila (v auguste 1989 na neurčenom mieste, 10. júna 1990 vo Frankfurte nad Mohanom a v novembri 1990 v Hongkongu a/alebo v Soule). Preto opäť, aj keď z nejednoznačného vyjadrenia žalobkyne nemožno vyvodiť záver, že konanie týchto stretnutí popiera, je nutné konštatovať, že Komisii ani nedáva možnosť sa domnievať, že skutočnosti v tejto súvislosti uznáva.

378 Rovnako, zatiaľ čo Komisia opisuje kartel v OV tak, že začal vo februári 1986 (pozri najmä body 18 až 21 a 97) je nutné konštatovať, že žalobkyňa vo svojej odpovedi na OV nezaujala výslovné stanovisko k tvrdeniam Komisie o období od februára 1986 do konca roka 1988, pričom upresnila, že podľa nej kartel trval len v rokoch 1992 až 1997.

379 Z toho vyplýva, že Komisia správne posúdila skutkový stav, keď konštatovala, že žalobkyňa čiastočne spochybnila vecnú správnosť skutkových zistení uvedených v OV.

380 Pokiaľ ide o otázku, či sa Komisia na tomto základe mohla domnievať, že sa žalobkyni nemôže poskytnúť dodatočné zníženie výšky pokuty podľa časti D bodu 2 druhej zarážky oznámenia o spolupráci, je potrebné pripomenúť, že podľa judikatúry je základom pre zníženie pokút v prípade spolupráce podnikov podieľajúcich sa na porušeniach práva Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže úvaha, podľa ktorej takáto spolupráca uľahčuje úlohu Komisie (rozsudky BPB de Eendracht/Komisia, už citovaný v bode 80 vyššie, bod 325, a Finnboard/Komisia, už citovaný v bode 233 vyššie, bod 363, potvrdený v odvolacom konaní rozsudkom Súdneho dvora zo 16. novembra 2000, Finnboard/Komisia, C-298/98 P, Zb. s. I-10157, a rozsudok Mayr-Melnhof/Komisia, už citovaný v bode 222 vyššie, bod 330).

381 V tejto súvislosti už však bolo rozhodnuté, že podnik, ktorý v správnom konaní nezaujal stanovisko ku skutkovým zisteniam, ktoré predložila Komisia, a teda neuznal ich pravosť, neprispieva ku skutočnému uľahčeniu jej úlohy (rozsudok Súdneho dvora zo 16. novembra 2000, SCA Holding/Komisia, C-297/98 P, Zb. s. I-10101, bod 37).

382 Rovnako nepostačuje, aby podnik vo všeobecnosti tvrdil, že v súlade s oznámením o spolupráci uvádzané skutkové zistenia nepopiera, ak za okolností prejednávanej veci nie je toto tvrdenie Komisii nijako nápomocné (rozsudok Súdu prvého stupňa z 8. júla 2004, Corus UK/Komisia, T-48/00, Zb. s. II-2325, bod 193).

383 Nakoniec, zníženie na základe oznámenia o spolupráci môže byť odôvodnené len vtedy, ak sa poskytnuté informácie a všeobecnejšie správanie dotknutého podniku môžu v danej súvislosti považovať za skutočnú spoluprácu z jeho strany. Ako totiž

vyplýva zo samotného pojmu spolupráca zdôrazneného v texte oznámenia o spolupráci a najmä v časti D bodu 1 tohto oznámenia, zníženie na základe uvedeného oznámenia môže byť priznané jedine vtedy, ak konanie dotknutého podniku svedčí o takomto spôsobe spolupráce (rozsudok Dansk Rørindustri a i./ Komisia, už citovaný v bode 82 vyššie, body 395 a 396).

384 Z vyššie uvedeného vyplýva, že žalobkyňa v prejednávanej veci uznala niektoré skutočnosti uvedené v OV len nejednoznačne, zatiaľ čo niektoré ďalšie spochybnila, čím neprispela k uľahčeniu úlohy Komisie dostatočne účinne na to, aby sa toto uznanie mohlo zohľadniť v rámci uplatňovania oznámenia o spolupráci. Komisia sa tak mohla domnievať bez toho, aby sa dopustila zjavne nesprávneho posúdenia, že toto uznanie nemôže odôvodňovať zníženie pokuty, ktorá jej bola uložená, s ohľadom na uvedené oznámenie tak, ako to vykladá judikatúra.

385 Z toho vyplýva, že výhrada, ktorá je v podstate založená na nesprávnom skutkovom zistení a/alebo zjavne nesprávnom posúdení, pokiaľ ide o spoluprácu žalobkyne počas správneho konania, sa musí zamietnuť ako nedôvodná.

D — *O porušení zásady zákazu retroaktivity trestov*

386 Žalobkyňa na pojednávaní tvrdila, že Komisia tým, že uplatnila nové kritériá na stanovenie pokút, ktoré sú obsiahnuté v usmerneniach, na porušenia spáchané pred prijatím uvedených usmernení v roku 1998, porušila zásadu zákazu retroaktivity trestov.

387 Bez toho, aby bolo potrebné preskúmať prípustnosť tejto argumentácie rozvinutej na pojednávaní s ohľadom na článok 48 ods. 2 Rokovacieho poriadku Súdu prvého stupňa a najmä pokiaľ ide o otázku, či ide o nový žalobný dôvod, alebo len o rozšírenie žalobného dôvodu uvedeného v žalobe, s ktorou je úzko spojený, stačí konštatovať, že Súdny dvor a Súd prvého stupňa sa už o dôvodnosti uvedeného tvrdenia vyjadrili.

388 Podľa bodov 224 až 231 rozsudku Dansk Rørindustri a i./Komisia, už citovaného v bode 82 vyššie, je na účely preskúmania dodržiavania zásady zákazu retroaktivity potrebné overiť, či zmena všeobecnej politiky hospodárskej súťaže Komisie v oblasti pokút vyplývajúca najmä z usmernení bola v čase spáchania dotknutých porušení rozumne predvídateľná.

389 V tejto súvislosti je potrebné konštatovať, že zásadná inovácia usmernení spočíva v tom, že sa ako východisková suma pre výpočet zobrala základná čiastka určená podľa rozpätia stanoveného na tento účel, pričom toto rozpätie odráža rôzne stupne závažnosti porušenia, ale samo osebe nemá vzťah k relevantnému obratu. Táto metóda teda spočíva v podstate v tarifikácii pokút, hoci relatívnej a pružnej.

390 Je teda dôležité preskúmať, či táto nová metóda stanovenia pokút, za predpokladu, že sa v jej dôsledku uložené pokuty sprísnili, bola primerane predvídateľná v čase, keď boli dotknuté porušenia spáchané.

391 Z judikatúry Súdneho dvora však vyplýva, že skutočnosť, že Komisia v minulosti uplatnila pokuty v určitej výške na rôzne typy porušení, ju nemôže zbaviť možnosti túto výšku zvýšiť v medziach uvedených v nariadení č. 17, ak je to potrebné na zabezpečenie uskutočňovania politiky Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže,

práve naopak, účinné uplatnenie pravidiel Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže vyžaduje, aby Komisia mohla výšku pokút kedykoľvek prispôsobiť potrebám tejto politiky (rozsudky Súdneho dvora Musique diffusion française a i./Komisia, už citovaný v bode 58 vyššie, bod 109, a z 2. októbra 2003, Aristrain/Komisia, C-196/99 P, Zb. s. I-11005).

392 Z toho vyplýva, že podniky zúčastnené na správnom konaní, na základe ktorého im môže byť udelená pokuta, nemôžu nadobudnúť legitímnu dôveru v skutočnosť, že Komisia neprekročí úroveň pokút uplatňovanú v minulosti, ani v metódu ich stanovenia.

393 V dôsledku toho uvedené podniky musia vziať do úvahy možnosť, že Komisia kedykoľvek rozhodne, pri dodržaní noriem pre svoju činnosť, zvýšiť úroveň pokút v porovnaní s úrovňou uplatňovanou v minulosti.

394 To platí nielen vtedy, keď Komisia pristúpi k zvýšeniu pokút stanovením pokút v individuálnych rozhodnutiach, ale tiež vtedy, ak sa zvýšenie v konkrétnych prípadoch uskutoční uplatnením pravidiel postupu, ktoré majú všeobecný dosah, ako sú napríklad usmernenia.

395 Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva okrem toho vyplýva, že predvídateľnosť zákona nebráni tomu, aby dotknutá osoba požiadala o radu odborne spôsobilé osoby s cieľom posúdiť spôsobom primeraným okolnostiam prípadu dôsledky, ktoré môžu z daného aktu vyplynúť. Ide najmä o profesionálov navyknutých vynakladať veľkú obozretnosť pri výkone svojej profesie. Tiež je možné od nich očakávať, že s osobitnou obozretnosťou posúdia riziká, ktoré táto profesia zahŕňa (rozsudok Cantoni v. Francúzsko z 15. novembra 1996, *Zbierka rozsudkov a rozhodnutí,* 1996-V, § 35).

396 Z toho je potrebné vyvodiť záver, že usmernenia a osobitne v nich obsiahnutá nová metóda stanovovania pokút, za predpokladu, že sa v jej dôsledku uložené pokuty sprísnili, bola primerane predvídateľná podnikmi, ako je žalobkyňa v čase, keď bolo dotknuté porušenie spáchané.

397 Preto Komisia tým, že v Rozhodnutí v podstate uplatnila usmernenia na porušenia, ktoré boli spáchané pred ich prijatím, neporušila zásadu zákazu retroaktivity.

398 Z toho vyplýva, že výhrada žalobkyne vychádzajúca z porušenia zásady zákazu retroaktivity trestov sa musí zamietnuť ako nedôvodná.

IV — *O štvrtom žalobnom dôvode založenom na porušení profesijného tajomstva, zásady správneho úradného postupu a prezumpcie neviny*

A — *Tvrdenia účastníkov konania*

399 Žalobkyňa tvrdí, že Komisia pred prijatím Rozhodnutia poskytla tlači dôverné informácie, a tým porušila profesijné tajomstvo chránené článkom 287 ES, zásadu správneho úradného postupu a prezumpciu neviny.

400 Pripomína totiž, že v utorok 2. júla 2002 uverejnil denník *Handelsblatt* článok s názvom „Degussa musí zaplatiť viac ako 100 miliónov". Článok uvádza, že

informácie poskytol denníku zdroj blízky Komisii v Bruseli a upresňuje, že „pán Monti uznal, že chemická skupina z Düsseldorfu bola hybnou silou kartelu v oblasti aminokyselín, ktorá po desaťročia rozdeľovala trh s doplnkovými látkami pre krmivá prostredníctvom systematických cenových dohôd".

401 Uverejnené informácie však nebolo možné získať bez spolupráce úradníka Komisie, čo predstavuje porušenie povinnosti dodržiavania profesijného tajomstva stanovenej v článku 287 ES. Súd prvého stupňa totiž rozhodol, že v prípade kontradiktórnych konaní, ktoré môžu skončiť uložením sankcie, je povaha a výška navrhovanej sankcie zo svojej podstaty predmetom profesijného tajomstva, pokiaľ sankcia nebola definitívne schválená a vynesená. Táto zásada vyplýva najmä z nutnosti rešpektovať povesť a dôstojnosť dotknutej osoby, pokiaľ jej nie je uložená sankcia (rozsudok Volkswagen/Komisia, už citovaný v bode 153 vyššie, bod 281).

402 Žalobkyňa sa domnieva, že spôsob, akým Komisia informovala tlač, nie je podstatný, pretože dôležitá je len skutočnosť, že Komisia spôsobila vznik situácie, v ktorej bol podnik prostredníctvom tlače informovaný o presnom obsahu sankcie, ktorá sa mu mala s najväčšou pravdepodobnosťou uložiť (rozsudok Volkswagen/Komisia, už citovaný v bode 153 vyššie, bod 281). Komisia však výslovne nepoprela skutočnosť, že by niektorý z jej úradníkov sprístupnil predmetné dôverné informácie. V každom prípade mohla byť pôvodcom tohto sprístupnenia jedine Komisia. Za týchto okolností Komisii prináleží, aby preukázala opak, keďže dotknutý článok uvádza, že informácia pochádza z „prostredia blízkeho Komisii v Bruseli".

403 Žalobkyňa sa okrem toho domnieva, že Komisia porušila zásadu správneho úradného postupu zakotvenú v článku 41 ods. 1 Charty, podľa ktorej „každý má právo, aby inštitúcie a orgány Únie vybavovali jeho záležitosti nestranne, spravodlivo a v primeranej lehote" [*neoficiálny preklad*]. Zo sprístupnenia informácií, ktorého pôvodcom je Komisia, totiž vyplýva jej zaujatosť voči žalobkyni.

404 Nakoniec Komisia údajne porušila zásadu prezumpcie neviny stanovenú v článku 6 ods. 2 EDĽP a v článku 48 ods. 1 Charty, ktorá je súčasťou základných práv právneho poriadku Spoločenstva (rozsudok Hüls/Komisia, už citovaný v bode 115 vyššie, bod 149). Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, Súdneho dvora a Súdu prvého stupňa sa táto zásada uplatní na konania o porušení pravidiel hospodárskej súťaže (rozsudky Öztürk v. Nemecko, už citovaný v bode 38 vyššie, § 46; Hüls/Komisia, už citovaný v bode 115 vyššie, bod 50, a Volkswagen/Komisia, už citovaný v bode 153 vyššie, bod 281). Komisia tým, že odhalila tlači obsah rozhodnutia pred jeho predložením kolégiu komisárov k schváleniu, teda pred uložením sankcie podniku, zjavne porušila zásadu prezumpcie neviny.

405 Žalobkyňa odmieta tvrdenie Komisie, podľa ktorého jej nemožno pripísať sprístupnenie predmetných informácií tlači. Podľa nej nie je dôležité, že informácie boli poskytnuté oficiálnym spôsobom. Komisia totiž bola v súlade s článkom 288 ES zodpovedná za porušenie, ktorého sa dopustil jeden z jej úradníkov, pokiaľ je toto porušenie priamo spojené s výkonom jeho funkcie (rozsudok Súdneho dvora z 10. júla 1969, Sayag a i., 9/69, Zb. s. 329), ako je tomu v prejednávanej veci. Otázka, či porušenie Komisia povolila alebo nepovolila, je teda irelevantná, obdobne ako pripísanie porušení hospodárskej súťaže podniku, ktorých sa dopustili jeho pracovníci (rozsudok Musique diffusion française a i./Komisia, už citovaný v bode 58 vyššie, body 37 až 70, a bod 112)

406 Žalobkyňa z toho vyvodzuje, že účinnosť ochrany základných práv vyžaduje, aby Rozhodnutie bolo na tomto základe zrušené (rozsudok Súdneho dvora z 15. mája 1986, Johnston, 222/84, Zb. s. 1651, bod 19). Potreba zrušenia vyplýva zo skutočnosti, že tento typ porušenia zo strany Komisie je bežný (rozsudky Suiker Unie a i./Komisia, už citovaný v bode 101 vyššie, bod 90; Dunlop Slazenger/Komisia, už citovaný v bode 114 vyššie, bod 27, a Volkswagen/Komisia, už citovaný v bode 153 vyššie). Okrem toho judikatúra, podľa ktorej takáto chyba môže odôvodniť zrušenie rozhodnutia len vtedy, ak by sa preukázalo, že v prípade neexistencie

takejto chyby by bol obsah uvedeného rozhodnutia odlišný, zjavne nemá žiaden odstrašujúci účinok a od podniku vyžaduje dôkaz, ktorý nemôže predložiť. Táto judikatúra teda nespĺňa požiadavku účinnej ochrany predmetných práv a dotknutý podnik stavia do nepriaznivej situácie voči svojim klientom, pracovníkom, akcionárom a médiám bez ohľadu na zásadu „rovnosti zbraní".

407 Žalobkyňa sa tak domnieva, že je postačujúce preukázať, že nemožno vylúčiť, že by obsah rozhodnutia mohol byť odlišný, ak by nedošlo k predčasnému zverejneniu predmetných informácií, ako by sa rozhodlo v prípade procesnej vady (rozsudok Súdneho dvora z 23. februára 1988, Spojené kráľovstvo/Rada, 68/86, Zb. s. 855, bod 49; rozsudok Súdu prvého stupňa z 23. februára 1994, CB a Europay/Komisia, T-39/92 a T-40/92, Zb. s. II-49, bod 58). Tak je to aj v prejednávanej veci, keďže sprístupnenie obsahu Rozhodnutia pred jeho prijatím zabránilo možnosti, aby Komisia prijala rozhodnutie, ktoré by sa líšilo od oznámenia v tlači, lebo je ťažko predstaviteľné, že by ho člen Komisie poverený hospodárskou súťažou týmto novým rozhodnutím poprel.

408 Komisia sa domnieva, že tento žalobný dôvod nie je dôvodný.

B — *Posúdenie Súdom prvého stupňa*

409 Je potrebné pripomenúť, že článok 287 ES ukladá členom, úradníkom a ostatným zamestnancom inštitúcií Spoločenstva „povinnosť mlčanlivosti..., ktorá sa vzťahuje na informácie chránené služobným tajomstvom, najmä informácie o podnikoch, ich obchodných stykoch alebo nákladových položkách". Aj keď sa uvedené ustanovenie týka predovšetkým informácií získaných od podnikov, častica „najmä" poukazuje na

to, že ide o všeobecnú zásadu, ktorá sa vzťahuje aj na iné dôverné informácie (rozsudok Súdneho dvora zo 7. novembra 1985, Adams/Komisia, 145/83, Zb. s. 3539, bod 34, a rozsudok Súdu prvého stupňa z 18. septembra 1996, Postbank/Komisia, T-353/94, Zb. s. II-921, bod 86).

410 Je však potrebné zdôrazniť, že v prípade kontradiktórnych konaní, ktoré môžu viesť k uloženiu sankcie, je povaha a výška navrhovanej sankcie zo svojej podstaty predmetom profesijného tajomstva, pokiaľ sankcia nebola definitívne schválená a vynesená. Táto zásada vyplýva najmä z nutnosti rešpektovať povesť a dôstojnosť dotknutej osoby, pokiaľ jej nie je uložená sankcia (rozsudok Volkswagen/Komisia, už citovaný v bode 153 vyššie, bod 281).

411 Povinnosť Komisie nesprístupniť tlači presné informácie o zamýšľanej sankcii sa tak neprekrýva nielen s jej povinnosťou dodržiavať profesijné tajomstvo, ale aj s jej povinnosťou správneho úradného postupu. Nakoniec je potrebné pripomenúť, že zásada prezumpcie neviny sa vzťahuje na konania týkajúce sa porušení pravidiel hospodárskej súťaže zo strany podnikov, ktoré môžu viesť k uloženiu pokuty alebo penále (rozsudky Hüls/Komisia, už citovaný v bode 115 vyššie, bod 150; Öztürk v. Nemecko, už citovaný v bode 38 vyššie, a Lutz v. Nemecko, už citovaný v bode 115 vyššie). Túto prezumpciu Komisia zjavne porušuje, keď pred formálnym uložením sankcie podniku, ktorý obviňuje, informuje tlač o verdikte, ktorý podlieha schváleniu poradného výboru a kolégia komisárov (rozsudok Volkswagen/Komisia, už citovaný v bode 153 vyššie, bod 281).

412 V prejednávanej veci je však nutné konštatovať, že na rozdiel od situácie, ktorá viedla k vydaniu rozsudku Volkswagen/Komisia, už citovanému v bode 153 vyššie, nie je preukázané, že by Komisia bola pôvodcom sprístupnenia obsahu Rozhodnutia zo strany tlače. Zatiaľ čo v už citovanej veci bolo totiž nesporné, že člen Komisie poverený hospodárskou súťažou v rozhodnom čase pred rozhodnutím Komisie oznámil tlači výšku pokuty, ktorá sa mala uložiť spoločnosti Volkswagen, v prejednávanej veci žalobkyňa sama uvádza, že predmetný článok iba zmieňuje,

že informácie pochádzajú z prostredia blízkeho Komisii („Kommissionskreisen"). Okrem toho, na rozdiel od tvrdení žalobkyne je nutné konštatovať, že Komisia neuznala svoju zodpovednosť v tejto súvislosti. Aj keď je pravdepodobné, že Komisia mohla byť pôvodcom tohto úniku, táto samotná možnosť nepostačuje na to, ako tvrdí žalobkyňa, aby sa na Komisiu prenieslo bremeno preukázania opaku.

413 V každom prípade, aj za predpokladu, že možno pripustiť, že oddelenia Komisie sú skutočne zodpovedné za sprístupnenie uvedené článkom v tlači, na ktorý sa žalobkyňa odvoláva, nemá táto okolnosť žiaden dopad na zákonnosť Rozhodnutia.

414 Na jednej strane totiž, pokiaľ ide o tvrdenie žalobkyne, podľa ktorého toto sprístupnenie preukazuje zaujatosť Komisie voči nej, je potrebné poznamenať, že skutkovú podstatu porušenia preukázanú v priebehu správneho konania nemožno spochybniť dôkazom o predčasnom vyjadrení presvedčenia Komisie o existencii porušenia a výške pokuty, ktorú v dôsledku toho zamýšľa podniku uložiť. Okrem toho pri príležitosti preskúmania jednotlivých žalobných dôvodoch žalobkyne bolo uvedené, že Rozhodnutie je skutkovo a právne riadne podložené, pokiaľ ide o existenciu porušenia a jeho skutkové okolnosti.

415 Okrem toho nemožno tvrdiť, že sprístupnenie obsahu rozhodnutia Komisiou v závere správneho konania a pred jeho formálnym prijatím je samo osebe dôkazom toho, že o veci rozhodla vopred alebo že by pri šetrení nebola nestranná (pozri v tomto zmysle rozsudok Volkswagen/Komisia, už citovaný v bode 153 vyššie, body 270 až 272).

416 Na druhej strane z ustálenej judikatúry vyplýva, že taká nezrovnalosť, akú uvádza žalobkyňa, nemôže mať za následok zrušenie predmetného rozhodnutia s výnimkou toho, že by sa preukázalo, že v prípade, že by nedošlo k tejto nezrovnalosti, malo by rozhodnutie odlišný obsah (rozsudky Suiker Unie a i./Komisia, už citovaný v bode 101 vyššie, bod 91; Dunlop Slazenger/Komisia, už citovaný v bode 114 vyššie, bod 29, a Volkswagen/Komisia, už citovaný v bode 153 vyššie, bod 283).

417 V prejednávanej veci je však nutné konštatovať, že žalobkyňa takýto dôkaz nepredložila. Nie je totiž dôvod domnievať sa, že ak by sa predmetné informácie nesprístupnili, kolégium komisárov by zmenilo navrhovanú výšku pokuty alebo obsah navrhovaného rozhodnutia. Okrem toho na rozdiel od čisto hypotetických tvrdení žalobkyne, nemožno s ohľadom na zásadu spoločnej zodpovednosti, ktorá sa musí v rozhodnutiach Komisie dodržiavať, predpokladať, že členovia Komisie boli ovplyvnení zmyslom pre solidaritu so svojím kolegom povereným hospodárskou súťažou alebo by sa im skutočne bránilo uložiť pokutu v nižšej výške.

418 Z toho vyplýva, že tento žalobný dôvod sa musí zamietnuť.

419 Žiadne tvrdenie žalobkyne nemôže tento záver spochybniť.

420 Žalobkyňa tvrdí, že vyššie citovaná judikatúra nespĺňa požiadavky vychádzajúce zo zásady účinnej súdnej ochrany. Na účely odôvodnenia zrušenia Rozhodnutia by bolo potrebné pre to, aby sa táto zásada dodržovala, považovať za postačujúci dôkaz skutočnosť, že nemožno vylúčiť, že by obsah rozhodnutia mohol byť odlišný, pokiaľ by k predmetnému sprístupneniu nedošlo.

421 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry musia mať jednotlivci nárok na účinnú súdnu ochranu práv, ktoré im vyplývajú z právneho poriadku Spoločenstva, pričom právo na takúto ochranu je súčasťou všeobecných právnych zásad vyplývajúcich zo spoločných ústavných tradícií členských štátov. Toto právo je tiež upravené v článkoch 6 a 13 EDĽP (pozri najmä rozsudky Súdneho dvora Johnston, už citovaný v bode 406 vyššie, bod 18; z 27. novembra 2001, Komisia/Rakúsko, C-424/99, Zb. s. I-9285, bod 45, a z 25. júla 2002, Unión de Pequeños Agricultores/Rada, C-50/00 P, Zb. s. I-6677, bod 39).

422 Táto zásada však musí byť v súlade so zásadou právnej istoty a s prezumpciou zákonnosti aktov inštitúcií Spoločenstva (rozsudok Súdneho dvora z 15. júna 1994, Komisia/BASF a i., C-137/92 P, Zb. s. I-2555, bod 48), ktorá znamená, že dôkazné bremeno nesie ten, kto tvrdí, že takýto akt je nezákonný.

423 Ako však bolo uvedené vyššie, údajné sprístupnenie obsahu rozhodnutia Komisiou pred jeho formálnym prijatím nemôže mať samo osebe, na rozdiel od nedodržania podstatných formálnych náležitostí, akýkoľvek dopad na zákonnosť uvedeného rozhodnutia.

424 Okrem toho je nutné na jednej strane konštatovať, že riešenie vyplývajúce z judikatúry citovanej v bode 416 vyššie žalobkyni nebráni, aby predložila dôkaz o nezákonnosti Rozhodnutia v dôsledku zistenej nezrovnalosti, ani takéto predloženie dôkazu neprimerane nesťažuje, a na druhej strane, že aj za predpokladu, že by sa žalobkyni nepodarilo preukázať, že by Rozhodnutie v prípade neexistencie uvedenej nezrovnalosti bolo odlišné, opravný prostriedok podľa článku 288 druhého odseku ES jej umožňuje, aby sa z tohto dôvodu prípadne domáhala náhrady škody spôsobenej Spoločenstvom.

425 Preto sa nemožno domnievať, že by zásada účinnej právnej ochrany bola v rozpore s požiadavkou, podľa ktorej v prípade nezrovnalosti takého typu, ako je v prejednávanej veci, prináleží žalobkyni, aby na odôvodnenie zrušenia Rozhodnutia preukázala, že v prípade neexistencie takejto nezrovnalosti by bol jeho obsah odlišný.

426 Z vyššie uvedeného vyplýva, že žalobný dôvod žalobkyne založený na porušení profesijného tajomstva, zásady správneho úradného postupu a prezumpcie neviny, sa musí zamietnuť.

Návrh

427 Podľa vyššie uvedeného bodu 254 sa Súd prvého stupňa domnieva, že je potrebné znížiť základnú čiastku pokuty vypočítanú v závislosti od závažnosti porušenia žalobkyne z 35 na 30 miliónov eur. Podľa vyššie uvedeného bodu 343 musí byť táto čiastka v prípade žalobkyne zvýšená o 80% na 54 miliónov eur, aby sa tak zabezpečil dostatočne odstrašujúci účinok pokuty.

428 Okrem toho sa konštatovalo, že Komisia správne určila dĺžku trvania porušenia, ktoré odôvodňuje zvýšenie tejto sumy o 125%. Nakoniec je potrebné zohľadniť zníženie pokuty o 25%, ktoré Komisia žalobkyni priznala na základe časti D bodu 2 prvej zarážky oznámenia o spolupráci.

429 Z vyššie uvedeného vyplýva, že je potrebné znížiť výšku pokuty uloženú žalobkyni na 91 125 000 eur.

O trovách

430 Podľa článku 87 ods. 3 rokovacieho poriadku môže Súd prvého stupňa rozdeliť náhradu trov konania alebo rozhodnúť tak, že každý z účastníkov konania znáša svoje vlastné trovy konania, ak účastníci konania mali úspech len v časti predmetu konania, pričom podľa článku 87 ods. 4 uvedeného poriadku členské štáty a inštitúcie, ktoré vstúpili do konania, znášajú svoje trovy konania. Keďže sa žalobe vyhovelo len čiastočne, spravodlivým posúdením okolností veci je rozhodnutie, že žalobkyňa znáša svoje vlastné trovy konania, ako aj 75% trov konania Komisie a že Komisia znáša 25% svojich vlastných trov konania.

Z týchto dôvodov

SÚD PRVÉHO STUPŇA (tretia komora)

rozhodol a vyhlásil:

1. **Pokuta uložená žalobkyni v článku 3 rozhodnutia Komisie 2003/674/ES z 2. júla 2002 týkajúceho sa konania o uplatnení článku 81 Zmluvy ES a článku 53 Dohody o EHP (vec C.37.519 — Metionín) sa znižuje na 91 125 000 eur.**

2. **V zostávajúcej časti sa žaloba zamieta.**

3. **Žalobkyňa znáša svoje vlastné trovy konania a 75% trov konania, ktoré vznikli Komisii.**

4. **Komisia znáša 25% svojich vlastných trov konania.**

5. **Rada znáša svoje vlastné trovy konania.**

Jaeger Tiili Czúcz

Rozsudok bol vyhlásený na verejnom pojednávaní v Luxemburgu 5. apríla 2006.

Tajomník

E. Coulon

Predseda komory

M. Jaeger

Obsah

Skutkové okolnosti ..... II - 914

Konanie a návrhy účastníkov konania ..... II - 922

Právny stav ..... II - 923

I — O prvom žalobnom dôvode založenom na porušení zásady zákonnosti trestov II - 924

A — O námietke nezákonnosti článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 ..... II - 924

1. Tvrdenia účastníkov konania ..... II - 924

2. Posúdenie Súdom prvého stupňa ..... II - 934

B — O výklade článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 vo svetle zásady zákonnosti trestov ..... II - 942

II — O druhom žalobnom dôvode založenom na nesprávnom posúdení, pokiaľ ide o jednotnú a nepretržitú povahu a dĺžku trvania porušenia ..... II - 945

A — O výklade porušenia v rokoch 1988 až 1992 ..... II - 946

1. Tvrdenia účastníkov konania ..... II - 946

2. Posúdenie Súdom prvého stupňa ..... II - 949

a) O účasti žalobkyne na dohode a/alebo na zosúladenom postupe v rokoch 1988 až 1992 ..... II - 950

O období od konca roka 1988 do konca leta 1990 ..... II - 953

O období od konca leta 1990 do marca 1992 ..... II - 960

b) O jednotnej a nepretržitej povahe porušenia ..... II - 964

B — O ukončení porušenia ..... II - 965

1. Tvrdenia účastníkov konania ..... II - 965

2. Posúdenie Súdom prvého stupňa ..... II - 966

C — O pozastavení kartelu ..... II - 970

III — O treťom žalobnom dôvode založenom na nesprávnom skutkovom a právnom posúdení, porušení zásad proporcionality, rovnosti zaobchádzania a zákazu retroaktivity trestov, ako aj povinnosti odôvodnenia pri určovaní výšky pokuty II - 973

A — O závažnosti porušenia ..... II - 973

1. O odôvodnení závažnosti porušenia ..... II - 974

a) Tvrdenia účastníkov konania ..... II - 974

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa ..... II - 974

2. O veľkosti relevantného geografického trhu ..... II - 977

a) Tvrdenia účastníkov konania ..... II - 977

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa ..... II - 977

3. O posúdení dopadu porušenia na trh ..... II - 978

a) Tvrdenia účastníkov konania ..... II - 978

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa ..... II - 981

4. Záver o stanovení výšky pokuty v závislosti od závažnosti porušenia II - 990

B — O zvýšení pokuty s cieľom zabezpečiť jej dostatočný odstrašujúci účinok II - 992

1. O nesprávnom právnom a skutkovom posúdení, pokiaľ ide o obrat žalobkyne ..... II - 993

a) Tvrdenia účastníkov konania ..... II - 993

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa ..... II - 996

O zohľadnení obratu žalobkyne za rok 2000 ..... II - 997

O nesprávnom skutkovom posúdení, pokiaľ ide o výšku obratu žalobkyne za rok 2000 ..... II - 1004

2. O porušení zásady zákonnosti trestov, povinnosti odôvodnenia a zásad proporcionality a rovnosti zaobchádzania pri zvýšení pokuty z dôvodu odstrašujúceho účinku ... II - 1009

a) O porušení zásady zákonnosti trestov a povinnosti odôvodnenia II - 1009

Tvrdenia účastníkov konania ... II - 1009

Posúdenie Súdom prvého stupňa ... II - 1010

b) O porušení zásady proporcionality a zásady rovnosti zaobchádzania ... II - 1011

Tvrdenia účastníkov konania ... II - 1011

Posúdenie Súdom prvého stupňa ... II - 1013

3. O nesprávnom posúdení, pokiaľ ide o odstrašujúci účinok pokuty s ohľadom na správanie žalobkyne po ukončení porušenia. ... II - 1018

a) Tvrdenia účastníkov konania ... II - 1018

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa ... II - 1020

C — O spolupráci žalobkyne ... II - 1024

1. Tvrdenia účastníkov konania ... II - 1024

2. Posúdenie Súdom prvého stupňa ... II - 1025

D — O porušení zásady zákazu retroaktivity trestov ... II - 1030

IV — O štvrtom žalobnom dôvode založenom na porušení profesijného tajomstva, zásady správneho úradného postupu a prezumpcie neviny ... II - 1033

A — Tvrdenia účastníkov konania ... II - 1033

B — Posúdenie Súdom prvého stupňa ... II - 1036

Návrh ... II - 1041

O trovách ... II - 1042